Digitized by Google

H. V. 10.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO
L c.
m
121
Letterat. Class.

Digitized by Google

[redacted]

Digitized by Google

Digitized by Google

PETRI BURMANNI JUNIORIS

SPECIMEN

NOVAE EDITIONIS

ANTHOLOGIAE LATINAE.

ET

ANIMADVERSIONUM

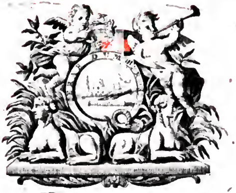
AD

EPIGRAMMATA

ET CATALECTA

VETERUM POËTARUM LATINORUM

PRODROMUS.

AMSTELAEDAMI

Sumptibus JACOBI WETSTENII.

M. D. CCXLVII.

Practium —— : 15 *ſt.*

Digitized by Google

LC. m. 121

Digitized by Google

VIRO ERUDITIONE AC MERITIS

CELEBERRIMO

JACOBO PHILIPPO D'ORVILLE, J.V.D.

ET

LITERARUM HUMANIORUM

IN

ATHENAEO AMSTELAEDAMENSI

PROFESSORI

D. D. D.

PETRUS BURMANNUS

JUNIOR.

NOn longe mihi arceſſendae ſunt cauſſae, cur tibi potiſſimum, D'ORVILLI erudi-tiſſime, conſtituerim offerre, ac nomini tuo inſcribere hoc qualecumque Speci-men Animadverſionum mearum ad Epigrammata &

 Ca-

Catalecta veterum Poëtarum Latinorum. Te enim a prima mihi juventute poſt Patruum meum venerandum, & cui me omnia debere omnium optime noſti, primo loco numerare me fas eſt, quem benignum ſtudiorum meorum fautorem pariter atque adjutorem ſemper expertus ſum; quemque hujus praeſertim operis, (ad quod ſuſcipiendum primos mihi ſtimulos addidiſſe, neque haud pauca ſubſidia conceſſiſſe ſenem optimum, nunc Muſis meis ereptum, meminiſti) inpulſorem adſiduum, liberalemque opitulatorem fuiſſe, ea qua omnium fere virorum doctorum conatus promovere, tuiſque copiis haud ſane levibus aut vulgaribus exornare ſolitus es benevolentia atque humanitate, ſic ut ſaepe privatim feci, ita nunc publice gratus agnoſco. Hinc tuae comitati & luculento cum doctis exteris commercio, me acceptum referre profiteor, quod ex Gallia antiquiſſimi illius codicis Divionenſis Epigrammata vetera ante aliquot abhinc annos per Abbatem eruditiſſimum Bimardum de la Baſtie, montis Seleuci Baronem, nuperque admodum notas Petri Pithoei in haec Catalecta uberiores & emendatiores per Martinum Bouquetum, Benedictini ordinis ſingulare decus, ex Regia apud Pariſios Bibliotheca felici fortuna

tuna nactus ſum, quae non exiguum inſtituto meo ornatum ac ſplendorem conciliatura ſunt, ut nunc illud praeteream, quod me inpulerit guſtum hunc Anthologiae Latinorum Epigrammatum tibi ante alios conſecrare, utpote cui hujusmodi operis prae ceteris conſtet ratio, quemque judicem maxime idoneum, horumque antiquitatis eruditae fragmentorum arbitrum peritiſſimum mecum agnoſcent omnes harum elegantiarum cultores, & qui tuae eruditioni verum juſtumque pretium ponere nòrint, qui incredibili cupiditate id, quod ego pro virili in hac Latinorum Epigrammatum Sylloge tentare adgreſſus ſum, a te dudum exſpectarunt in Graecorum Epigrammatum Anthologia, ingenti ineditorum acceſſione, doctis itineribus tibi e ſcriniis variarum Europae Bibliothecarum congeſta, notiſque tuis limatis illis ac judicii defaecati plenis, elegantique verſione locupletata, ut nihil addam de laboribus tuis in antiquas monumentorum utriusque linguae Inſcriptiones, quibus haud pauca numero continentur Epigrammata, ſuum etiam in his Anthologiis locum occupantia. Haec doctrinae tuae monumenta, apud ſeram poſteritatem, quamdiu Muſis ſuus conſtabit honos, duratura,

omnique aere perenniora, ut & plura alia, quae diu abhinc meditaris, ut in otio tuo erudito, ſed minime otioſo, edolare & ad finem perducere poſſis, vitam tibi incolumem, vireſque integras largiatur optimum Numen, in publica literarum elegantiorum commoda ex animi ſententia voveo. Vale, Muſisque meis, ſic ut facis, favere perge.

Dabam Amſtelaedami d. xx. Februar. CIↃIↃCCXLVII.

LECTO-

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

PETRUS BURMANNUS JUNIOR.

Quum aliquot abhinc elapſis annis, depoſito nondum adoleſcentiae tyrocinio, in animum induxerim veterum Poëtarum fragmenta, ac praecipue Epigrammatum Latinorum Catalecta, ita ut a Pithoeo & Scaligero edita habentur, recenſere, eaque inſigni ineditorum acceſſione augere, & in alium ordinem digerere, inſtructus Voſſii, Salmaſii, Scriverii, Nic. Heinſii, aliorumque ſubſidiis, ex vetuſtis Codd. deſcriptis, opus illud alacriter & promte adgreſſus fui, hortante praeſertim ac copias nonnullas auxiliares ſuppeditante Patruo optimo, ſtudiorum meorum tunc moderatore atque auſpice fideliſſimo, ut nimirum hoc qualicumque induſtriae in his literis poſitae ac conatuum Criticorum ſpecimine, tam benignis amicorum quam ſiniſtris inimicorum judiciis exhibito, primos juventutis annos non omnino ſegniter aut inutiliter me tranſegiſſe publice probarem. Id ea aetate tunc quotidie meditantem prima publicae ſtationis auſpicia aliis me vindicarunt curis, neque his veterum Poëtarum Catalectis ea, qua par erat, contentione colligendis vacare permiſerunt. Ad has tamen antiquitatis eruditae reliquias ſubinde revertenti, ampla interim ſub manu, ut fit, enaſcebatur notarum ſeges, neque exigua etiam anecdotorum farrago ab amicorum liberalitate ſubminiſtrata, ac praeſertim Epigrammata ex antiquiſſimo codice Divionenſi e Galliis mihi arceſſita, eaque Celeberrimi d'Orvillii, qua literatorum ſtudia promovere & incendere ſolet, benignitate mecum communicata, cujus opera nuper etiam ex Regia Bibliotheca Pariſienſi auctiores Petri Pithoei notae ad me pervenerunt. His plurima ac-

cedunt

Digitized by Google

cedunt ex aliorum ſcriptis eruta, ut & Epitaphia vetuſta, verſibus conſcripta, quae Pithoeo omiſſa aut non viſa erant, quaeque mihi ex Grutero, Reineſio, Fabretto aliisque erant excerpenda, ſuiſque locis inſerenda, uberrimam inſtituto meo contulerunt materiam, adeo ut longioris temporis, & majoris, quam initio fore ſperaveram, laboris ſtudium ad hoc opus, ita ut ipſe exigebam, exornandum requiri facile praeviderem. Hinc per aliquot potius annos id premere & adcuratiori lima polire, quam crudam & indigeſtam ἔκδοσιν in publicam lucem protrudere conſtituebam. Dum itaque in ſcriniis apud me adfecta jacebat haec Epigrammatum antiquorum Sylloge, ineditae interim Criticae Henrici Valeſii Emendationes, & Nicolai Heinſii Adverſaria, publicis ſtudioſae juventutis commodis a me expoſita, tum praecipue operoſus Virgilianae editionis per Patrui mei obitum abruptae, ſed mihi porro recenſendae labor, telam in his Catalectis inchoatam interpellavit haud parum ac repreſſit. Ea cura defuncto, quum alienis ſcriptis digerendis atque edendis diu me faſtidium ceperit, dum in manus olim meditatum atque interruptum hoc penſum reſumere nunc detur, unice huic operi inſtare atque incumbere decrevi, neque aliquid e manu mea emittere, antequam totum illud ad umbilicum perduxerim & abſolverim; quod dum ago & novis ſubinde acceſſionibus creſcere ſentiam, adeo ut majorem deſideret induſtriam, quam ut brevi promiſſis me ſolvam, Specimine hoc interim praemiſſo Operis ipſius guſtum cupidis harum deliciarum amatoribus adponere e re mea eſſe judicavi, ut quaſi praelibata hac promulſide de ceteris judicent periti & aequi harum rerum arbitri, quorum calculo ſi non faſtidita haec aut ingrata veniſſe, ſed benigno adplauſu excepta & probata experiar, erit quod Muſis meis gratuler, quodque mihi ſtimulos addat haud leves, ut in incepto alacriter perſiſtere enitar. Vale, & his fave.

Dabam Amſtelaedami d. XXI. Februar. CIƆIƆCCXLVII.

PETRI

PETRI BURMANNI JUNIORIS SPECIMEN NOVAE EDITIONIS, ET ANIMADVERSIONUM AD EPIGRAMMATA VETERA ET CATALECTA POËTARUM LATINORUM.

Ex Libro I.

Subſcriptum ſtatuae Cupidinis.

INCERTI.

SOL calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Penſa dedi Alcidae: Bacchum ſervire coëgi
Quamvis Liber erat.

INCER-

SOL CALET IONE MEO, &c.] Ita exhibuit Pithoeus lib. 1. Epigr. Vet. p. 1. & 2. DE CUPIDINE inſcribit vetus Voſſii codex, qui nihil differt, niſi quod v. 2. habet *Alcidi*, tum hemiſtichium illud *Quamvis liber erat* non agnoſcit. quod etiam non additur apud Scaligerum in Catalect. lib. 1. p. 222. Heinſius hos verſus notaverat reperiſſe ſe adſcriptos codici Petaviano Claudiani ad v. 113. Epithalam. Honorii,

—— iterumne Tonantem
Inter Sidonias cogis mugire juvencas.

in quo codice legebantur hoc modo:

Mars calet igne meo, Neptunus flagrat in undis,
Penſa dedi Alcidae: feci mugire Tonantem:
Quamvis liber erat, Bacchum ſervire coëgi.

aliter autem habentur apud Gruterum pag. LX. inſ. 4. & Ferretium in Muſis Lapidar. lib. 1. pag. 17.

Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Penſa dedi Alcidae: Bacchum ſervire coëgi
Quamvis liber erat, feci ſervire Tonantem
Quamvis liber erat, Martem ſine Marte ſubegi.

rectius procul dubio, niſi quod perperam verſu tertio legatur *ſervire Tonantem*, pro *mugire*, quod Claudiani loco ſatis firmatur. & ſic etiam ex veteri libro Inſcriptionum Caroli Moroni verſus hos deſcripſit Heinſius, praeterquam quod vitioſe in v. 2. *Penſa redi candet.* & v. 3. *Quamvis erat Liber.* Almelovenius etiam, ita ut Gruterus & Ferretius exhibent, videtur probaſſe, qui ex illis ita ſuppleverat in ſuo exemplari, ut & Martinus Opitius, qui

adſcri-

Digitized by Google

INCERTI IN BACCHUM.

Huc ades Lyaee, Baſſareu, bicornis,
Nictilie, bimater, crine nitidus apte,

Luteis

adſcripſerat nihil hoc Epigrammate elegantius eſſe, & haberi id Romae in S. Mariae Majoris ſupra ſimulacrum Veneris. Cum illis etiam convenit fere Apianus pag. CCLXII. niſi quod primum hemiſtichium ſecundi verſus *Penſa dedi Alcidae* illic deſideretur relicto hiatu. tum v. 4. *ſine Marte coëgi*. Opinor hoc carmen auctoritate antiquorum codicum ſupplendum eſſe hunc in modum:

Sol calet igne meo: flagrat Neptunus in undis,
Penſa dedi Alcidae: Bacchum ſervire coëgi
Quamvis liber erat. feci mugire Tonantem.

verſum enim quartum, quem Gruterus, Ferretius, & Moroni codex adnectunt, additum puto ex varia verſus tertii lectione, in quo pro *Bacchum ſervire coëgi* in aliis legitur, *feci mugire Tonantem*. unde ſine dubio geminato hemiſtichio *Quamvis liber erat* alii deinceps duos effecerunt verſus. imitatus eſt aperte Claudianus Eidyll. V. v. 53. de Cupidine:

Quae tibi, ſaeve puer, non eſt permiſſa poteſtas?
Tu magnum ſuperas fulmen, coeloque relicto
Fluctibus in mediis cogis mugire Tonantem.

& haec ante oculos habuit poëtarum veterum optimus imitator Joſephus Iicanus lib. II. de Bell. Troj. v. 426.

——— *non Cynthius ignes*
Majores miratus erat: non cura tridentis
In mediis fervebat aquis: ſed nomine vero
Bacchus liber erat.

tum Alanus ab Inſulis in Anticlaudiano lib. IX. v. 271. de Veneris calore:

Qui Solis flammas urit, ſuccendit in undis
Neptunum, Bacchum bacchari cogit, & ipſum
Fulminat igne Jovem, Superis furatur honorem
Numinis, & multis cogit ſervire potentes.

nec multum abeunt illa in Epigrammate de Galatea, quod alibi a nobis producetur,

Ipſa Cupidineae cedunt elementa pharetrae,
Cujus & in mediis flamma ſuburit aquis.

ejuſdemque fere coloris eſt illud Regiani de Thermis, quod inter haec Epigrammata etiam edendum erit:

Quis Deus has incendit aquas? quis fontibus ignes
Miſcuit, & madidas fecit diſcurrere flammas,
In regnis, Neptune, tuis Vulcanus anhelat.

& quod ejuſdem ſequitur,

Bellipotens Mavors, Veneri gratiſſime, furtum
Hic ſecurus ama, locus hic amplexibus aptus,
Vulcanus prohibetur aquis, Sol pellitur umbra.

Denique quod Cupido hic jactet, ardore ſuo Neptunum in undis flagrare, idem etiam non infeliciter expreſſit Joh. Matth. Toſcanus inter Carm. Illuſtr. Poët. Italor. Tom. I. pag. 56. Epigrammate de Cupidine marmoreo ad fontem poſito:

Adjectum fonti puerum qui rere Amorem,
Temperet ut calidas frigida lympha faces.
Fallitur: ille calor non his extinguitur undis,
Neptunum in mediis uſtulat ille vadis.

quod ideo adpono, quia poëtas Italos recentiores haud pauca in ſuis carminibus expreſſiſſe ex his & ſimilibus veterum Catalectis & Epigrammatibus, ſaepe deprehendi, ut alibi pluribus videbimus. ceterum de Cupidinis imperio in ipſos Deos notum illud Ovidii, *Regnat & in dominos jus habet ille Deos*. & Claudiani Nupt. Honor. v. 75.

——— *ille Deos, coelumque & ſidera cornu*
Temperat, & ſummos dignatur figere reges.

Virgilius in Ceiri v. 138.

Sed malus ille puer, quem nec ſua flectere mater
Iratum potuit, quem nec pater, atque avus idem
Jupiter, ille etiam Poenos domitare leones
Et rabidae docuit vires miteſcere tigris,
Ille etiam divos omnes. ſed dicere magnum eſt.

ſic notis ineditis caſtigabat Heinſius, pro quo in vulgatis *Et validas docuit vires*, & ultimo verſu *Ille etiam Divos, homines.* quamquam vulgata haec vix ſollicitanda videatur, ut Cupidinis imperium in Deos & homines ſimul innuat; firmaturque, ut alios mittam, illo Heſiodi in Theog. 120.

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.

& quae paſſim apud Poëtas obvia. vid. Rittershuſ. ad Oppian. lib. II. Cyneg. v. 410.

HUC ADES &c.] Legitur apud Pithoeum in Omiſſis pag. 481. Heinſius autem in ſcheda quadam inter

Digitized by Google

Luteis corymbis hederate coronis,
Haſta viridi armate, placidus ades ad aras.
Bacche; Bacche, Bacche, placidus percipe munus.

IN EUMDEM.

Infantem Nymphae Bacchum, quo tempore ab igne

Pro-

ter ejus chartas notaverat hoc Ithyphallicum a ſe deſcriptum ex veteri Grammatico de verſibus, qui Neapoli apud Thaeatinos exſtat ineditus, hoc modo:

Huc ades, o Lyäee, Baſſareu, bicornis,
Moenale, bimater, crine nitidus apte,
Luteis corymbis hederate coronis,
Haſta viridis arma & placidus ades
Ad aras, Bacche, Bacche, Bacche.

& ſic legitur apud Atilium Fortunatianum inter Grammaticos veteres Putſchii pag. 1672. licet Fulv. Urſinus ad Sapphûs Carmina pag. 10. Ed. Wolf. perperam ex Atilio in ſecundo verſu exhibeat, *Moenola, bimater, &c.* ut explicet μαινόλῃ θύμῳ *furenti animo*. Ceterum ad hoc carmen reſpexiſſe puto Marium Victorinum lib. III. de rat. Carm. pag. 163. Ed. Commel. ubi dicit: *hoc autem Phalaecio verſu Liberum Patrem ſolemniter canunt, ſiquidem quod etiam ejus nomine & Rhythmum & metrum complente demonſtratur, ſic, Bacche, Bacche, Bacche.* Terentianus Maurus pag. 83. Ed. Briſſaei.

Ithyphallica porro dixerunt, Muſici Poëtae,
Qui ludicra carmina Baccho, Verſibus petulcis
Grajo cum cortice phallo, Tres dabant trochaeos:
Ut nomine ſit ſonus ipſo, Bacche, Bacche, Bacche.

& pag. 105.

Conjungit ſibi phalaecos trochaeos,
Ut dixi modo, Bacche, Bacche, Bacche.

INFANTEM NYMPHAE &c.] Habet Pithoeus lib. I. Epigr. Vet. pag. 3. verſu ſecundo Heinſius *abluerunt* ſic corrigendum in Inſcriptione antiqua apud Gruter. pag. MCXXVI.

Oſſaque funeſtis fluctibus abluerunt.

male editur *adluerunt*. Virg. II. Æn. 720. *donec me flumine vivo Abluero.* Idem Heinſius in altero exemplari *obruerunt* emendabat, videturque *ſub cinere obruerunt* conjungere voluiſſe. eadem varietate Pithoeus in alio Epigrammate lib. I. pag. 35. ubi legitur,

Gurgite ſecuros abluit unda pedes.

notaverat in margine *obruit* pro varia lectione. quod accedit ad codicem Voſſianum, in quo *obluit*. Heinſius autem illic *alluit* malebat. Scaliger in ſchedis ſuis manu exaratis *abluit* vel *obruit*. eo ſenſu *obruere* apud Propertium lib. III. El. 5. 6.

Tu Poetum ad Pharios tendentem lintea portus
Obruis infano terque quaterque mari.

hoc tamen in loco praeferendum mihi videtur *abluerunt*, nempe inventum ſub cinere, quae jungenda ſunt: nam acumen Epigrammatis in eo conſiſtit, quod quamvis Bacchus ex utero materno fulmine exactus flammeus & igneus totus eſſet, & licet a Nymphis ablutus, & ita ignis quaſi extinctus videretur, non ceſſaverit tamen Bacchus adhuc urere, unde forte verſu ultimo caſtigandum,

Extinctus quod ſit ignis & urat adhuc.

pro eo quod nunc inepte circumfertur *Sejunctus*. Bacchum autem ex igne natum eſſe, ex fabulis ſatis notum eſt, unde eum *ignigenam* vocat Ovid. IV. Met. 12. & hinc in Epigrammate de Apolline & Baccho apud Pith. pag. 2.

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer,
Ambo ſunt flammis creati, proſatique ex ignibus.
Ambo de comis calorem vite & radio conferunt.

ut illic legendum ex Cod. Salmaſ. in quo *vitae & radio*. in vulgatis, *& ambo radios conferunt.* Ceterum egregie huc facit Nonni locus lib. XXIV. Dionyſ. v. 13. ubi Bacchum vocat πυριτρόφον, *igne nutritum*, & rationem addit,

——— οὐρανίη γὰρ
Σῶν δαΐδων ἀμάρυγμα τεὴν κήρυξε γενέθλην.

——— *coeleſtem enim*
Tuarum lampadum fulgor annunciavit tuam originem.

male illic vertunt, *tuam familiam*. & hinc in urbe Pallene templum erat Διονύσου Λαμπτῆρος, teſte Pauſania lib. VII. cap. 27. ubi tradit etiam feſtum illic diem, λαμπτηρίαν dictum, fuiſſe Baccho celebratum, quo faces accenſae noctu in templum ejus inferebantur, diſpoſitis per urbem vini cadis, quae reſpiciunt ejus ortum ex igne. Haec autem omnia inde venerunt, quia Bacchum quoque Solem credidit ſuperſtitio veterum, ut oſtendit Macrob. lib. I. Saturn. 17. vide Serv. ad Virg. Ecl. VIII. v. 13. & VI. Æn. v. 78. & Cuperum

Digitized by Google

Prodiit, inventum ſub cinere abluerant:
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa eſt;
Sejunctus quod ſit ignis & urat adhuc.

De Musis.

Clio ſaecla retro memorat ſermone ſoluto.
Euterpae geminis loquitur cava tibia ventis.
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet.
Melpomene reboans Tragicis ferveſcit ïambis,

Aurea

perum in Harpocr. pag. 93. cum vero ex igne natus eſſe fertur Bacchus, intelligitur primus ejus natalis, quo fulminata eſt Semele. Seneca Herc. Fur. 457.

E matris utero fulmine ejectus puer
Mox fulminanti proximus patri ſtetit.

nam ſecundus ejus natalis, quo ex femore Jovis eſt productus, myſterio erat obſcurus, nec homini ſcire eum diem fas erat, ut ſcribit Lutatius ad Stat. lib. II. Theb. v. 71. Haec ad ſenſum horum verſuum inluſtrandum ſufficiant. Sed forte inanis eſt omnis, quae huic Epigrammati inpenditur, opera. Suſpectum enim merito videri poſſit neque antiquum, ſed recentioris eſſe Interpretis ex Epigrammate Graeco lib. I. Antholog. ut libro ſuo adnotaverat Scriverius, & in notulis ſuis Pithoeus monuit; quamquam Hieron. Fracaſtorius id ſub titulo veteris Epigrammatis etiam exhibeat poſt Diſſert. de vini Temperat. inter Ejus Opera pag. 334. ipſum Epigramma Graecum, quod Meleagro tribuitur, ita occurrit in Antholog. lib. I. cap. 59. εἰς οἶνον:

Αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος,
Νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν Νύμφαις Βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

cujus Epigrammatis ſenſum optime explicuit Brodaeus, totidemque verſibus Latinis interpretatus eſt Obſopoeus in ſua editione pag. 121. Sed cum variae ſint ejus verſiones, quae videri poſſunt in Epigrammatibus ex Antholog. Gr. ſelectis & carmine redditis, quae H. Stephanus edidit, pag. 118. & Paulus Meliſſus unam exhibuerit in Epigrammatib. ex lib. I. Anth. Gr. verſis, inter ejus Schediaſmata Poëtica pag. 491. tum Barthius puerili aetate aliam confecerit, inter ceteras hoc Latinum Epigramma antiquitatem mentiri, & inpoſuiſſe optimo Pithoeo, ut eam ſuis Catalectis inderet, notavit ad Statium lib. IX. Theb. v. 428. quem etiam vide ad Nemeſian. Ecl. III. v. 25. Ejuſmodi generis nonnulla alia ſunt in collectione Pithoeana, pro antiquis illic edita, ſed quae neoterica eſſe ſuis locis monebimus. Ceterum expreſſit hoc Epigramma imitatione eleganti Janus Broukhuſius lib. III. Eleg. I. ubi de Baccho,

Sic puto ſic rubuit, cum ſaevi fulminis alae
Adflarunt uterum, Sidoni caeſa, tuum:
Cum puerum multo ferventem pulvere & igni
Ciſſuſae gelidis abluit unda vadis.
Nunc quoque Liber amat Nymphas: en ipſe colorem
Induit, & liquidae more relucet aquae.

De Musis.] Ita inſcribitur in Petaviano Codice, quem conſuluit Heinſius. Musarum titulo exhibet Pithoeus initio lib. II. Epigr. pag. 47.

*Euterpe geminis loquitur, * cavent avia ventos*] Sic edit. Pithoei. locus manifeſto corruptus. In Petaviano eſt *caventi avia ventos:* Salmaſii ſchedae *Euterpe geminis loquitur cava tibia ventis.* feliciter hunc verſum emendaſſe puto Heinſium, qui margini exemplaris ſui adnotaverat legendum eſſe:

Euterpae geminis loquitur cava tibia avenis.

ſic apud Pindarum Theban. Epit. Iliad. v. 892.

Illa lyrae graciles extenſo pollice chordas
Percurrit, ſeptemque modos modulatur avenis.

ſic enim inveni in Cod. Leidenſi, non *modis.* & ita Barth. lib. LIX. Adv. 15. *amoenis* Cod. Voſſ. In altero tamen codice idem conjecerat Heinſius,

Euterpae gemino loquitur cava tibia flatu.

ut in carmine mox producendo, quod Auſonio vulgo ſolet adſcribi, *Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget.* ſed idem tamen vir Illuſtris in notis ad Petronium cap. XXVIII. pag. 101. *geminis ventis*, videtur probaſſe, ut in ſchedis Salmaſ. id eſt geminis flatibus, idque etiam praetuli, ut minimum a vulgata lectione recedatur, & ita inter Catalecta Petroniana editum eſt.

Soccis] *Sociis* cod. Petav. & ſchedae Salmaſii, corrupte.

Ferveſcit] Eaedem ſchedae *ferviſcit.*

Antea Terpſichore &c.] Lege, *Aurea Terpſichorae totam lyra perſonat aethram.* Pithoeus. Ita etiam Scriverius & Heinſius ſuis codicibus adſcripſerant, quae indubitata & facilis per ſe emendatio eſt, & confirmatur Petaviani codicis auctoritate.

Varios

Digitized by Google

Aurea Terpſichorae totam lyra perſonat aethram,
Fila premens digitis Erato modulamina fingit,
Flectitur in faciles varioſque Polymnia motus,
Uranie numeris ſcrutatur munera mundi,
Calliope doctis dat laurea ſerta poëtis.

MUSARUM INVENTA.

Carmina Calliope libris Heroica mandat,
Clio geſta canens transactis tempora reddit,

Dulci-

Varios motus] Saltationem exprimit, cujus inventrix Polyhymnia. ita *motus* apud Horat. III. Od. VI.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo.

Ovidius lib. VI. Met. v. 491.

Repetens faciem motuſque manuſque.

vide Broukhuſium ad Tibull. lib. I. Eleg. VIII. v. 38.

Uranie n. ſ. munera mundi] *Urania numeris ſ. ſidera mundi* legitur in eodem Petaviano codice, & ſchedis Salmaſii, quod vulgato praeferrem, nam & ita in carmine, quod infra ex veteri codice profert Tollius, *Uranie canit caelos & ſidera tangens. ſidera mundi* autem idem eſt quod coeli, nam *mundus* pro coelo frequenter apud Poëtas occurrit. ita Manilius lib. I. v. 761.

——— *quia qualicumque ſub hora*
Ter quinas mundi tollunt ſe ſidera partes.

Idem lib. III. v. 306.

——— *ſuumque habitantia coelum*
Aetherios vivunt annos, mundoque fruuntur.

& ita mille in locis abſolute *mundus* pro coelo ponitur, licet Broukhuſius ad Tibul. lib. III. El. 4. v. 17. notet poëtas libentius *aetherium mundum* addere. ſed *ſidera mundi* apud Lucretium alioſque ſine ullo epitheto addito, ſimpliciter ſaepe ponuntur. vide aliquot loca apud Bulaeum ad Valer. Flacc. lib. I. 563. & ſic Minucius Felix in Octav. cap. XI. *Quid quod toto orbi, & ipſi mundo cum ſideribus ſuis minantur incendium, ruinam moliuntur.* vid. Cel. Drakenb. ad Silium lib. XII. v. 336. *numeros* autem, ut hoc in verſu, proprie de Aſtrologiae ſtudio dici, docet Barthius ad Stat. lib. IV. Theb. 411.

Clio geſta canit &c.] Verſum ex Graeco Anthologiarum lib. I. Titulo LXVII. ΕΙΣ ΠΟΙΗΤΑΣ. LINDENBROG. Aliter hoſce verſus expreſſos inveni in ſcripto papyraceo, qui Juvenalis Satyras continebat, margini adſcriptos a Petro Joannis de Gouda anno 1478. ad quem & Eraſmi epiſtola exſtat a Merulâ edita, ubi hujus codicis facit mentionem. adſcribam igitur illos qui diverſi ſunt:

Clio geſta canit transactis tempora rebus;
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus implet,
Dulcia Terpſichore citharis modulamina miſcet,
Cum plectris Erato ſaltat, canit, ambulat, & ſtat.
Rhetoricos dictat Polymnia Muſa colores.
Uranie canit caelos & ſidera tangens.

In editione Veneta & Voſſiano quodam papyreo, ultimus hic verſus legebatur: *Uranie poli motus*, pro vulgato *coeli*. Iidem vero & proſa oratione *Muſarum inventa* tamquam metris continebant, hoc pacto:

Clio hiſtorias invenit, Melpomene tragoedias,
Thalia comoedias: Euterpe tibias, Terpſichore
Pſalterium: Erato geometriano Calliope literas
Urania aſtrologiam: Polihymnia Rhetoricam.

Eſt & aliud de Muſarum inventis carmen inter Petroniana Catalecta, quod deſcribere piguit. TOLLIUS *ad Auſonii Eidyll.* XX. Hoc carmen inter Auſoniana vulgo refertur, ſed ordine longe diverſo, quem tamen ſecutus eſt Scaliger, qui ſub Auſonii nomine etiam Catalectis ſuis inſeruit pag. 173. Deſcripſi id aliquando ex Voſſiano Leidenſis Bibliothecae codice, in quo ſub nomine *Catonis Philoſophi de novem Muſis* inter alia legebatur, & quidem eo ordine, quo ex ejuſdem Leidenſis libri membrana hos verſus a doctiſſimo Ottone Arntzenio deſcriptos & ſecum communicatos non ita pridem edidit Clariſſimus Henr. Cannegieterus in Reſcript. Boxhorn. de Diſtich. Caton. cap. XXIV. qui recte notavit ex eodem libro habuiſſe Tollium, quia in eo ſubjunguntur Muſarum inventa proſa oratione, ſed ita ſcripta, tamquam verſus conſtituerent, ut ille in notis ad Auſonium haec dedit, quae etiam adduntur in nonnullis veteribus Catalectorum editionibus Virgilianis, in quibus inter alia etiam leguntur. Conferenda autem ſunt iſta proſaica cum Scholiaſte Epigrammatis Graeci ex Antholog. mox producendi; in quo tamen rectius fortaſſe legatur, Πολυμνία ἁρμονίας. ut in i-

pſo

Digitized by Google

Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget,
Melpomene tragico proclamat moeſta boatu,
Terpſichore affectus citharis movet, imperat, auget,
Plectra gerens Erato ſaltat pede, carmine, vultu;
Signat cuncta manu, loquitur Polyhymnia geſtu,
Uranie coeli motus ſcrutatur & aſtra,
Comica laſcivo gaudet ſermone Thalia:

Mentis

pſo Epigrammate habetur, quam quod Obſopaeus edidit *γεωργίαν*. Sed & Barthius ex perveteri membrana eosdem edidit lib. XXXVII. Adverſ. cap. 12. apud quem nihil differunt cum Leidenſi codice, niſi quod mutilum exhibeat verſum iſtum *Urania poli motus &c.* cui & praeponit verſum nonum *Signat cuncta manu &c.* quae vero in eadem membrana his verſibus adduntur apud Barthium proſa oratione conſcripta de ordine & officiis Muſarum, ea totidem verbis invenies in Fulgentii Mytholog. lib. I. cap. XIV. ut illic notavit Munckerus. Forte & eadem ſunt, vel ſaltem ſimilia, quae habentur in MS. codice Bibliothecae Caeſareae, teſte P. Lambecio lib. VI. Comm. de Bibl. Caeſar. p. 934. ubi recenſet codicem MS. in quo inter alia habetur *Deſcriptio novem Muſarum partim proſa oratione, partim verſibus.* Alio ordine hoc carmen edidit idem Barth. lib. LII. Adv. cap. 1. ubi ex Cod. MS. Inſcriptionum Jacobi Byellii inter alia hos verſus etiam profert, & v. 1. *Heroica laudat.* v. 3. *Dulciloquos calamos* v. 7. *Signat victa manu.* dein, *Urania poli motus ſcrutatur & aſtri.* Ego autem malui hic eo ordine diſpoſitum edere hoc carmen, quo illud exhibuit in Catalectis ſuis Aldus pag. 68. idque ea de cauſſa, quia ſic melius ſinguli verſus conveniunt cum Graeco Epigrammate, unde hoc verſum putabat Lindenbrogius. Inde enim expreſſum eſſe, & quidem eodem ordine, patebit, ſi illud in conſpectu Lectoris hic adjiciamus. Legitur autem lib. I. Antholog. Gr. cap. 67. pag. 138. Ed. Obſopaei, & totum meretur adſcribi:

Ὅσαι Μοῦσαι ϗ εἰσι,
Καλλιόπη σοφίην ἡρωΐδ' ἧ εὗρεν ἀοιδῆς,
Κλειὼ καλλιχόρου κιθάρης μελιηδέα μολπήν,
Εὐτέρπη τραγικοῖο χοροῦ πολυηχέα φωνήν,
Μελπομένη θνητοῖσι μελίφρονα βάρβιτον εὗρε,
Τερψιχόρη χαρίεσσα πόρεν τεχνήμονας αὐλούς,
Ὕμνους ἀθανάτων Ἐρατὼ πολυτέρπιας εὗρε,
Ἁρμονίην πάσῃσι Πολύμνια δῶκεν ἀοιδαῖς,
Οὐρανίη πόλον εὗρε, ϗ οὐρανίων χορὸν ἄστρων,
Κωμικὸν εὗρε Θάλεια βίόν τε ϗ ἤθεα κεδνά.

quod Epigramma Graecum exponit & inluſtrat Fulvius Urſinus in Famil. Roman. pag. 213. & ſeqq. ibidemque Latinum hoc profert eo ordine quo Aldus edidit, illudque inter Virgilii Poëmata legi dicit, innuens Catalecta Epigrammatum veterum, quae Virgilio vulgo ſubjungi ſolent. Illis etiam Graecis verſibus recte Begerus in Theſaur. Brandenb. Tom. II. pag. 576. & ſeq. explicat nummos illos novem, in quibus cum Hercule Muſagete novem Muſae, & quidem ſingulae cum inventis ſibi propriis conſpiciuntur. Elegans quoque eſt Sarcophagus marmoreus, novem Muſas cum Muſicis ſuis inſtrumentis inſtructas exhibens, qui habetur apud Sponium in Miſcellan. Erud. Antiq. pag. 44. ſed vide pluribus haec inluſtrantem Fortunium Licetum in Reſponſ. de Quaeſit. per Epiſt. in Gaudentii Miſcellan. Italic. Erud. Tom. II. pag. 184. & ſeqq.

SUNT NUDAE CHARITES &c.] Legitur apud Apianum pag. CCXXVI. G. Fabricium in Monum. Antiq. pag. 164. & Pithoeum lib. IV. Epigr. p. 148. deſcripſitque N. Heinſius ex veteri Moroni codice, in quo praefigebatur, haberi Romae in domo Columnenſium, & quidem ut apud Apianum additur, in baſi vetuſta tribus Nymphis marmoreis, quae brachia inter ſe connectunt, ornata. recens ſibi videri in uno codice notaverat Heinſius. primo verſu rectius *at illas* habetur apud Apianum, & in Moroni libro, in quo tamen perperam ſequenti verſu *ſororem* ſcribitur pro *ſororum*. ita enim legendum eſſe patet ex Ovidio, cui hemiſtichium illud debetur, lib. II. Metam. 14.

—— facies non omnibus una,
Nec diverſa tamen; qualem decet eſſe ſororum.

diſticho tertio *connexa* pro *converſa* caſtigabat Heinſius in notis ad Ovid. Epiſt. V. v. 48. ſeq. verſ. *alternae* in Cod. Mor. deinde *Dextra Euphroſinam* male apud Apianum. Sed in verſu decimo major lectionis varietas. *Hemonia* Apianus, Pithoeus, ac Fabricius ediderunt. *Emonia* Cod. Moroni. Alciatus lib. I. Parerg. cap. 40. profert hunc in modum: *genuit de ſemine coeli. Eunomia & Veneris &c.* *Eunomia* vel *Harmonia*, quomodo malebat Heinſius, emendabat Th. Munckerus ad Hygin. pag. 9. ſic *Harmonia* Cadmi conjux, Martis & Veneris filia, de qua Tzetzes Chil. V. Hiſt. 139. ubi de eorum ſepulcro. cujus & meminit Avienus Deſcript. orbis v. 545.

Tunc praerepentis qua ſunt vada turgida Nerei
Harmoniae & Cadmi ſuſtentat gleba ſepulcrum
Barbara.

haec frequenter in Latinis auctoribus commutatur in

Mentis Apollineae vis has movet undique Muſas,
In medio reſidens complectitur omnia Phoebus.

CHARITES.

Sunt nudae Charites niveo de marmore, & illas
 Diva Columna ſuis aedibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum,
 Par tribus eſt aetas, par quoque forma tribus.

Grata

in *Hermione.* lege Bern. Martinium lib. III. Var. Lect. cap. 8. Vinetum ad Auſon. Cupid. Cruc. aff. v. 26. Patrui mei notas ad Ovid. III. Met. v. 133. & lib. III. A. A. v. 86. & Heſſelium ad Vib. Sequeſt. p. 55. & 56. ubi illa quae ex Commentatore Horatii Cruequiano profert, totidem fere verbis habentur in Scholiaſte MS. codicis Franequerani, niſi quod in illo *Hermonia* bis ſcribitur pro *Hermiona.* ſic apud Joſephum Iſcan. lib. II. v. 529. *Harmonie Martis* praefert Dreſemius pro *Hermione*, quod in vulgatis. & ita aliquoties in Scholiaſte Statii nomen hoc corruptum circumfertur. ut ad lib. I. Theb. v. 288. ubi dicit *propter Hermionem*, *Veneris & Martis filiam*, *Cadmi uxorem.* pro quo *Harmoniam* vel *Harmonien* legendum. & ita peccatur ad lib. I. v. 670. pag. 39. ſed idem ad lib. II. v. 272. vocat *Harmoniam.* quamquam ibidem in ipſo Statio paullo ante v. 266. perperam *Harmiones* edatur. recte vero apud eumdem lib. III. Th. 271. *Nec genus Harmoniae.* ubi Lutatius pluribus de Cadmo & Harmonia, ac de eorum ſobole agit. Sed hoc in verſu quaerenda eſt mater Charitum, ex qua Jupiter eas peperit. Illa de re non unam fuiſſe veterum opinionem, neque eos ſibi conſtare in patre ac matre Charitum, oſtendit Bernardus Martinius lib. I. Variar. Lect. c. 19. quamquam haec opinionum diverſitas de matre Charitum nullas umquam in Republica tragoedias excitaverit, ut jocabundus ſcribit Ger. Falkenburgius notis ad Nonni Dionyſiaca p. 892. Veram igitur in hoc verſu emendationem dedit nobis eruditiſſimus Abbas Sevinus in Hiſtor. Acad. Reg. Inſcript. Tom. II. p. 212. qui nomen *Eurynomes* huic loco reſtituit non minus quam apud Scholiaſten Statii ad lib. II. Th. 286. ubi nunc vulgo legitur: *Nomina Gratiarum ſunt tria, Paſithea, Aglaie, Euphroſyne, Jovis & Harmiones filiae.* cujus tamen vulgata lectione fretus Munckerus hoc in verſu etiam *Harmonia* reponebat, cum tamen in ipſo Hygino recte habeatur *Ex Jove & Eurynome, Gratiae.* altera ejuſdem Munckeri emendatio *Eunomia* nititur corrupto Orphei loco in Hymnis p. 156. Ed. Eſſenb.

Κλῦτέ μοι, ὦ Χάριτες μεγαλώνυμοι, ἀγλαότιμοι
Θυγατέρες Ζηνός τε καὶ Εὐνομίης βαθυκόλπου,
Ἀγλαΐη τε, Θάλεια, καὶ Εὐφροσύνη πολύολβε.

ſed ubi pro Εὐνομίης Sevinus legit Εὐρυνόμης. & recte. nam Gratiarum mater etiam ab aliis non uno in loco *Eurynome*, nuſquam vero, quod ſciam, *Eunomia* adpellatur, quae una ex tribus Horis eſt, filia Jovis ac Themidis, ut docent Heſiod. Theog. v. 902. & Apollodor. lib. I. Bibl. c. 3. §. 1. confirmat optimam emendationem Heſiodus in Theogon. v. 907. & ſeqq.

Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρῄους,
Ὠκεανοῦ κούρη πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην, καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.

ubi Oceani filia nuncupatur, ut apud Homerum Iliad. Σ. v. 398.

Εἰ μή μ' Εὐρυνόμη τε, Θέτις θ' ὑπεδέξατο κόλπῳ,
Εὐρυνόμη θυγάτηρ ἀψόρρου Ὠκεανοῖο.

forte & hoc nomen reponendum in Nonni Dionyſiacis lib. XXIV. pag. 636.

Πασιθέη κλωστῆρα, καὶ εἰροκόμος φίλε Πειθώ
Καὶ μίτον Ἀγλαΐη καινῇ μετέδωκεν ἀνάσσῃ
Καὶ μυρόπνουν ἀλάλητο γέρων βίος. Εὐρυνόμη δὲ
Ἔσπετο ἀχρήϊστον ἀπομφίστων ὑμεναίων.

pro quo in vulgatis Ἁρμονίη. Apollodorus lib. I. Biblioth. cap. 3. ubi de Jovis ſobole. ἐξ Εὐρυνόμης δὲ τῆς Ὠκεανοῦ Χάριτας Ἀγλαΐην, Εὐφροσύνην, Θάλειαν. Auctor Etymologici Magni pag. 396. Εὐρυνόμη, ἡ θεὰ ἡ τῶν Χαρίτων μήτηρ. παρὰ τὸ εὐρέως καὶ μεγάλως νέμειν αὐτὴν καὶ διδόναι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ θυγατέρα Ὠκεανοῦ, καὶ μητέρα Χαρίτων φασίν. Appoſitus eſt Senecae locus, quo certiſſima haec correctio unice probatur, in lib. I. de Benefic. cap. 3. ubi late de Gratiis agit, his verbis: *tres Chryſippus Gratias ait Jovis & Eurynomes filias eſſe: aetate autem minores quam Horas, ſed meliuſcula facie, & ideo Veneri datas comites. Matris quoque nomen ad rem judicat pertinere. Eurynomen enim dictam, quia late patentis matrimonii ſit, beneficia dividere, tamquam matri poſt filias ſoleat nomen inponi, aut poëtae vera nomina reddant.* apud eumdem quae praecedunt in ſuperioribus, *Num dicam quare tres Gratiae, & quare ſorores ſint, & quare manibus inplexis, quare ridentes &c.* optime inluſtrant tertium hujus Epigrammatis diſtichon. Addi his poſſunt, quae nuper eruditae juventutis exemplum Johannes Schraderus in Animadverſion. ad Muſaeum cap. IX. notavit, ubi inter alia recte in Orphei loco eamdem proponit conjecturam, quae Sevino, ut ſupra vidimus, in mentem venerat. ſed in cap. ſeq. X. pag. 200.

Har-

Grata Thalia tamen geminae converſa ſorori,
  Implicat alterne brachia, blanda ſoror.
Euphroſynam dextra ſtupeo, Aglaiamque ſiniſtra,
  Miror & implicitis brachia nexa modis.
Jupiter eſt genitor: peperit de ſemine coeli
  Hemonia, & Veneris turba miniſtra fuit,
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
  Inde voluptates, inde alimenta Dei.

V O T U M
FORTUNAE PRAENESTINAE.

Tu, quae Tarpejo coleris vicina Tonanti,
Votorum vindex ſemper Fortuna meorum:
Accipe quae pietas ponit tibi dona merenti,

Effi

Harmonia hoc in verſu, duce Munckero, perperam praefert. *Eurynome* etiam in hoc Epigrammate legiſſe videri poſſit Broukhuſius, ut ex ejus imitatione conjicio, lib. III. Epigram. p. 261. in Poëmat.

Jamque tuos celebrat Gratia trina lares.
Quid majus poteras dulci cum matre paciſci,
Eurynome plures non dedit ipſa Jovi.

praeter hanc autem Charitum matrem plures aliae memorantur *Eurynomes*, ut videbis apud Patruum meum ad Ovid. IV. Met. 210. quibus enumeratis adde *Eurynomen* unam inter filias Amyntae apud Juſtin. lib. VII. cap. 4. ut recte emendat Tanaq. Faber. ultimo verſu *Deis* legebat Heinſius. ex illo diſticho colorem traxit, aperta imitatione, Alciatus in Emblem. 50.

Tres Charites Veneri adſiſtunt, Dominamque ſequuntur,
Hincque voluptates, atque alimenta parant.

ut illic notavit Cl. Minos, & Rivinus ad Pervig. Ven. p. 59. Sed recentioris ſeculi foetum eſſe hoc Epigramma, & vix ducentis abhinc annis editum, propter mentionem *Divae Columnae*, per quam pro ratione illius temporis intelligi putat Victoriam Columnam, Ferdinandi Marchionis Piſcariae conjugem, ex illuſtri Columnenſium familia apud Romanos, obſervavit Joh. Henr. Leichius in Miſcellan. Lipſienſib. Nov. Vol. 1. pag. 457. & ſeq.

TU QUAE TARPEJO &c.] Legitur Praeneſte in antiquiſſimo marmore. Producit inter alia Fabricius. SCRIV.

Carmen hoc in Fortunae Praeneſtinae templo ſacravit Titus Caeſius Taurinus, Filius Titi Caeſii Primi, mercatoris ſive negotiatoris frumentarii, qui decumas Fortunae perſolvit, & centenas coronas voto annuo ei donat. Eſt ſatis elegans & antiquum, ſed non uno modo corruptum. Legitur apud Apianum pag. 192. Mazochium pag. VII. Pithoeum initio lib. IV. pag. 147. & Scaligerum lib. 1. Catalect. pag. 222. in Inſcriptionibus Smetii Fol. XXX. 6. inſ. 1. & in Antiq. Fabricii pag. 160. & ex Boiſſard. Tom. I. Antiq. pag. 81. habet Gruterus in Inſcript. Antiq. pag. LXXII. inſ. 5. Quin & hanc inſcriptionem ab H. Antonio Coronato, viro erudito, deſcriptam & ſibi miſſam profert Aldus Manutius in Orthograph. pag. 6. & in Pighianis Inſcriptionibus ineditis quoque occurrit. Sed & ipſe Pighius ita ut quondam oculatus teſtis Praeneſte totum deſcripſit Epigramma hoc, lectu digniſſimum, & a nemine, ut dicit, correcte publicatum edidit in Hercule Prodicio pag. 385. tum Ferretius in Muſis Lapidar. lib. 1. init. & Johannes Matthaeus Toſcanus poſt carmina Illuſtrium Poëtarum Italorum, ubi dedit vetera nonnulla Epigrammata ex vetuſtis lapidibus collecta, iis hoc quoque inſeruit Tom. II. pag. 90. & 91. nec non Itinerario ſuo Italiae Andreas Schottus lib. III. pag. 580. denique etiam Coſmographiae ſuae Paulus Merula Part. II. lib. IV. pag. 844. & quem minime praeteritum decebat, Joſ. Mar. Suarezius lib. 1. Praeneſtes Antiq. cap. XIV. p. 401. qui hoc carmen Valentiniani aevo ſcriptum putat. Apud hos tamen omnes non una eſt lectionis & ſcripturae variis in locis diverſitas, ut videbimus.

Quae pietas ponit tibi dona merenti] *Ponit ſibi* Apianus, *poſuit* Pighius in Inſcript. ſed *ponit* edidit in Herc.

Digitized by Google

Effigiem noſtri conſervatura parentis
Cujus ne taceat memorandum litera nomen,
CAESIUS hic, idemque TITUS, PRIMUSQUE vocatur.
Qui largae Cereris meſſes fructuſque renatos
Digerit in precium: cui conſtat fama, fideſque,
Et cui divitias nectit pudor. ire per altos
Conſuetus portus, cura ſtudioque laboris.
Litora qui praeſtant feſſis tutiſſima nautis.
Notus in urbe ſacra, notus quoque finibus illis,
Quos Umber ſulcare ſolet, quos Tuſcus arator.
Omnibus hic annis votorum more ſuorum
Centenas adicit numero creſcente coronas,

For-

Herc. Prod. quomodo caeteri omnes recte. praeſtat enim praeſens in votivo ſeu dedicatorio hoc carmine; & id ſequentia etiam poſtulant. perperam autem Smetius exhibet *donat tibi dona merenti*. & ſic etiam apud Merulam legitur. *donare* quidem & *donari donis* occurrere memini, ut apud Livium XXIV. 16. §. 9. aliosque. in Inſcript. apud Gruter. pag. 365. inſ. 5. & apud Vignol. poſt Diſſ. ad Columnn. Anton. p. 321. DONIS DONATO AB IMP. TRAJANO. vide Patruum meum in Notis ad Vellej. Paterc. lib. II. cap. 115. & ad Sueton. Domit. cap. 2. ſic & in Epiſtola Septimii poſt Dictyos Cretentis Praefationem, legitur vulgo: *pro quo plurimis ab eo donatus eſt*. ubi Heinſius recte legit, *plurimis ab eo donis donatus*, vel, *ornatus eſt*. *ponit* autem hoc in verſu, ut mox intra verſu ante penultimo occurrit denuo, *hoc poſuit donum*, ſignificat, dedicat, conſecrat, ut ſaepe. ita in alio Epigrammate apud Pithoeum lib. I. pag. 5. *Aediculam hanc Nymphis poſui*. Virg. VI. Aen. v. 19. de Daedalo:

——— tibi, Phoebe, ſacravit
Remigium alarum, poſuitque immania templa.

Juvenalis Sat. XII. v. 94.

Cujus pro reditu tot pono altaria.

Auctor carminis liberi in Priapejis carm. XX.

Haec quaecumque tibi poſui vernacula poma.

& carm. XXVI.

Cymbala cum Crotalis, pruriginis arma, Priapo
Ponit.

ſed hoc ſatis notum & obvium eſt. vide Muncker. ad Hygin. Fab. III. & CLXXXVIII. & Broukhuſium ad Propert. lib. II. El. XI. v. 27.

Noſtri conſervatura parentis] *Conſervatica* vitioſe apud Apianum. Scaliger edidit *conſerva Diva parentis*, neſcio an ex ingenio aut membrana veteri, an mendoſam Apiani lectionem emendans. certe apud neminem alium ita occurrit, ſed omnes in vulgatam conſpirant, & nihil omnino variant, ſi ſolum excipias Boiſſardum, qui eodem modo, quo Scaliger, exhibet, ut ad Gruterum in margine notatum eſt.

Idemque Titus] *Titius* eſt apud Mazochium, Feretium, & Fabricium. *hicque Titus* Boiſſard.

Qui largae Cereris meſſes] *Large* apud Mazoch. *longe* vetus Caroli Moroni codex Heinſio collatus. *meſſis* Boiſſard.

Digerit in precium] Ita ad unum omnes: ſolus Mazochius & Fabricius habet *dirigit*. vitioſe. *praecium* eſt in Pighii Inſcript. MSS. & Apian. Ceterum his verſibus contineri deſcriptionem praefecti annonae rebuſque venalibus praepoſiti, quales apud Romanos erant Ædiles, apud Graecos τιμοῦχοι, vel ἀγορανόμοι, recte notat Chishull ad Antiq. Aſiatic. pag. 101.

Et cui divitias nectit pudor] Ita Pithoeus, Scaliger. & Boiſſardus. *Aequi divicias* Apian. *& qui divitias vincit pudor* apud Smetium, Mazochium, Ferretium, Gruterum, Fabricium, Aldum, Pighium Schottum & Merulam legitur, neque aliter in veteri codice Moroni, & Toſcani editione Poëtarum Italicorum. qui omnes etiam conſtanter habent, *ire per illos conſuetus portus*, pro quo *altos* Scaliger ac Pithoeus ediderunt.

Litora qui praeſtant] Sic Pithoeus, Gruterus, Pighius, Aldus. & Schottus. *praeſtat* Boiſſardus, Apianus, Scaliger, ac Fabricius. *praeſtans* Heinſius.

Omnibus hic annis] *Anni* codex Moroni. *hinc* edidit Mazoch.

Centenas adicit] Ita in omnibus pro *adjicit*, ut edidit Fabricius. de quo ſcribendi more vide Acidalium ad Vellej. Paterc. lib. II. cap. 130. pag. 613. & ex eo Berneccer. ad Juſtin. lib. V. cap. 4. Manilius lib. IV. init. *adice & civilia bella.* in car-

B mine

Digitized by Google

Fortunae ſimulacra colens, & Apollinis aras,
Arcanumque VII. quorum conſentit in illo
Majeſtas, longae promittens tempora vitae.
Accipe poſteritas, quod per tua ſaeccula narres.

TAU-

mine autem, cum litera una hac in voce ejicitur, ſemper prima corripitur ſyllaba, ut videbis in exemplis optimorum Poëtarum apud Barthium ad Stat. VI. Theb. v. 4. & Carrion. lib. I. Lect. Antiq. cap. 5. *Contentas adjicit* Mazochius.

Arcanumque VII.] Hic locus varie legitur, & ſatis habet difficultatis. videamus primo lectionum variarum differentiam, & ſi quid ex iis poſſimus exſculpere, quod oportunius prae ceteris ac melius ſit, tentemus. apud Apianum hiatu relicto *Arcanumque* VII. Pithoeus, Scaliger & Boiſſardus ediderunt *Arcanumque* VII, quod apud caeteros non comparet; & quid ſibi velit, fateor me ignorare. Scaliger autem in notis ad Catalecta pag. 242. id legit & explicat *Arcanumque Vii*, & ad Mercurium Deum Vium, ut vult, referebat, quomodo & *Deos Vios*, ad quos omnis lucri decumae deferebantur, in Servio ac Solino corrigit. & ita etiam Gutberlethus de Myſteriis Deor. Cabiror. cap. X. pag. 73. Ea autem omnia quae ibidem notavit Scaliger, videbis nunc iisdem verbis etiam legi in Scriverianis Anecdotis Philologicis cap. LXXV. pag. 36. Hac Scaligeri emendatione refutanda totam etiam paginam implevit, Criticum agens, Cl. Ever. Otto in libro de Tutel. Viar. cap. IX. pag. 154. & 155. ſed quae omnia, pro more, ad verbum deſcripta ſunt ex Voſſio, quem tamen adfert, in lib. VIII. de Theolog. Gentil. cap. XI. in fine. Pergamus recenſere varietatem lectionis, & inde, ſi poſſimus, veram & ex veſtigiis vulgatae ſcripturae erutam lectionem promere. Aldus, Smetius, Gruterus & Merula ediderunt *Aegeriumque Jovem*, nec aliter dedit Toſcanus, & in Muſis ſuis Lapidariis Ferretius, qui in notis *Aegerium* explicat *Aricinum Jovem*, ab Egeria, quae in luco Aricino colebatur. nam quod *Ageriumque* apud Schottum legitur, operarum vitium eſt. id vero longe videtur praeſtare, & ita etiam habet Pighius tam in Inſcriptionibus ſuis ineditis, quam in Hercule Prodicio; licet *Aegerii Jovis* non frequens adeo mentio nobis exſtet apud antiquos. Sed apud Mazochium tamen, Fabricium, & Suarezium habetur *Arcanumque Jovem*, quomodo etiam in veteri Moroni codice invenit Heinſius, quod vulgatae *Arcanumque* VII. proprius inhaeret. at cum *Arcanus Jupiter* a veteribus, quod ſciam, non memoretur, nata mihi fuit conjectura legendum forte eſſe *Albanumque Jovem*, & intelligendum eſſe Jovem Latiarem ſive Latialem, qui in Albano monte ſollemni & annuo Latinarum feriarum ſacro colebatur, ac praeſes erat totius Latii & foederis, quod Romanos inter & Latinos percuſſum erat a Tarquinio, ut notum eſt. de eo Servius ad illa Virgilii lib. XII. Æn. v. 134.

At Juno e ſummo, qui nunc Albanus habetur
Proſpiciens tumulo &c.

ita commentatur: *Hoc ideo ait, quia in Albano res divina a jure triumphantibus fieri ſolebat: ſcilicet quod Alba patria populi Romani habetur: unde omnis origo Romana: propter quod Albanique patres, & Jupiter Latiaris antiquiſſimus eſt.* vide & Feſtum in *Oſcillum*. Hanc emendationem noſtram confirmat Lucani locus lib. I. v. 198. ubi ſimiliter Jovem Tarpejum, ideſt Capitolinum, cui vicinam hic Poeta ponit Fortunam, & Latialem, id eſt Albanum, Jovem conjungit his verſibus:

—— O magnae qui moenia proſpicis urbis
Tarpeja de rupe Tonans, Phrygiique penates
Gentis Juleae, & rapti ſecreta Quirini,
Et reſidens celſa Latialis Jupiter Alba.

quem ultimum verſum memoriae vitio perperam Horatio adſcribit Dauſquej. in Orthograph. part. 2. pag. 180. ubi de Latiari ſeu Latiali Jove agit; de quo etiam vide eruditiſſimum Oudendorpium ad hunc Lucani locum, & adde Caſauboni, aliorumque notas ad Sueton. Calig. 22. & Davieſ. ad Lactant. Epit. Inſtit. cap. 23. Ovidius lib. XV. Met. 866.

Quique tenes altus Tarpejas Jupiter arces.

ubi Ciofanus errat corrigens *Latius Jupiter* pro *altus*, addens Latialem Jovem in Capitolio cultum fuiſſe: cum Latialis Jupiter in Alba coleretur. ut ex Lucani loco patet. adde Valer. Flacc. lib. II. v. 305.

Jam nemus Egeriae, jam te ciet altus ab Alba
Jupiter.

ubi vide Patruum meum, &, quem illic laudat, Cluver. lib. III. Italiae Antiq. cap. 4. Statius lib. V. Sylv. 2. v. 170.

Sed quis ab excelſis Trojanae collibus Albae,
Unde ſuae juxta proſpectat moenia Romae,
Proximus ille Deus.

Sed uti praefractius pro hac conjectura digladiari, eamque invito alicui obtrudere nolim, ita vulgatam lectionem corruptam eſſe contendere auſim. Si vero *Aegeriumque Jovem* quis amplecti velit, eodem fere modo ex monte Albano explicare debebit: Pighius enim in notula ad MSS. Inſcriptiones

haec

Digitized by Google

TAURINUS cari juſſus pietate parentis
Hoc poſuit donum, quod nec ſententia mortis
Vincere, nec poterit Fatorum ſumma poteſtas:
Sed populi ſalvo ſemper rumore manebit.

Dat

haec pauca inluſtrationis ergo notaverat: *vide num Jupiter Aegerius ſit idem qui Elicius, nam Aegeriae Nymphae monitu coelo evocatus fuit a Numa Jupiter.* ſed tunc ſine diphthongo ſcribe *Egeriumque Jovem* ab Egeria Nympha. quae confirmari poſſent ex Scholiaſte Crucquiano ad illum Horatii verſum ex lib. II. Epiſt. I. v. 27.

Dictitet Albano Muſas in monte locutas.

ubi Scholiaſtes: *quia Egeria Nympha dicitur cum Numa Pompilio in Albano monte fuiſſe locuta.* & ſic recte cum Pighio *Egerium Jovem* intelligemus *Elicium Jovem*, de quo vide Patrui mei Jovem Fulgurat. cap. IX. Ne quid tamen diſſimulem, addam hic, poſtquam aliquot abhinc annis haec in chartam conjeceram, nuper me admonuiſſe Celeb. Dorvillium, *Arcanum Jovem* memorari in Inſcriptione antiqua apud Fabrettum cap. V. pag. 411.

PATRONO COLONIAE
AMATORES REGIONIS
MACELLI CULTORES
JOVIS ARKANI
L. D. D. D

& apud Muratorium in Theſaur. Inſcript. Tom. I. pag. CLXXXI.

CULTORES JOVIS
ARKANI
REGIO MACELLI
PATRONO DIGNISSIMO
L. D. D. D

ubi Muratorius ſolam hanc eſſe inſcriptionem cenſet, in qua mentio exſtet *Jovis Arcani*, quem primum hinc emergere putat, adeo ut fugiſſe eum videatur illa apud Fabrettum; neque decernere ſe poſſe fatetur, an ita dictus fuerit Jupiter, quaſi Abditus & Inviſibilis, vel quod in arce aut ſacrificiis a vulgi notitia remotis coleretur. Cum vero uterque lapis Praeneſte exſtet, vindicare hae inſcriptiones poſſent *Arcanumque Jovem* in hoc carmine, quod cum ſit votum Fortunae Praeneſtinae, praecedentibus duobus monumentis Praeneſtinis Suarezio non memoratis accedat, in quibus *Arcanus Jupiter*, hactenus vix notus, occurrit. Itaque de his Lectoris eruditi arbitrium eſto.

Longae promittens tempora vitae] Solus Moroni codex *promittere*. reliqui omnes nihil variant.

Accipe poſteritas quod per tua ſecula narres] Ita Pithoeus, Scaliger, Aldus, Gruterus, Mazochius, Fabricius, ac Mathaeus Toſcanus ediderunt. Pighius tamen in Inſcriptionibus & in Hercule Prodicio, ut & Merula ac Schottus habent, *poſt tua ſecula*, & ſic Smetius ac Metellus, ut in noviſſima Gruteri editione margini adnotatum eſt; improbante Barthio ad Statii lib. XII. Theb. v. 810. pag. 1563. & merito. ita in Inſcr. apud Ferret. in Muſ. Lapid. lib. IV. pag. 249. *creſcat ſemper per ſecula nomen.* Hunc autem verſum etiam expreſſit Poeta, neſcio quis, recentior in monumento illo tabulae, quae adhuc hodie Ultrajecti in templo D. Mariae ab Epiſcopo Conrado aedificato viſitur in columna, cui taurus inciſus conſpicitur cum his verſibus:

Accipe poſteritas quae poſt haec ſecula narres,
Taurinis cutibus fundo ſolidata columna eſt.

vide Buchelium in notis ad Chronicon Johannis de Beka in Conrado Epiſcopo XXII. pag. 44. Hiſtor. Ultraject. *Taurimus* Apian.

Vincere nec poterit] *Potuit* V. C. Moroni

Sed populi ſalvo ſemper rumore manebit] Recte Clariſſ. Cannegieterus in Reſcript. Boxhorni. de Diſtich. Caton. cap. 23. in fine, illud *ſalvo*, quod in marmore habetur, exponit & legit *ſalvom*, ut ſcribebant veteres, ideſt *ſalvum*. Ex hoc antiquo ſcribendi more frequenter haec variata fuerunt, & ſaepe in ablativos in *o* tranſierunt accuſativi in *um*, quia per *om* ſcribebant, & verſa vice. ita *remediom*, *auxiliom*, unde *remedio*, & *auxilio* ab aliis natum. vide Patrui mei Comment. ad Phaedrum lib. III. fab. 10. pag. 140. & ad Lucan. lib. III. v. 277. apud Sueton. in Aug. c. XIV. fine, *oppidom eruperat* ſcriptum fuit, unde alii *oppido*: vide iſtic notas, & ad Tiber. cap. 58. quomodo apud eumdem in Claudio cap. 37. pro *ſeducto* ſcriptum erat *ſeductom*, unde fecerunt *ſeductum*. ſic apud Juſtinum lib. IV. cap. I. §. 9. *citato impetu* vulgo legitur, ſed *citatom* antiquitus ſcriptum fuiſſe, & *citatum* legendum eſſe putat Schefferus, quem etiam vide ad lib. XXXVIII. cap. 5. §. 9. ubi *populo* ex *populom* id eſt *populum*. nec aliter ſcribendum puto lib. V. in fine: *in eo praelio decem millia Graecorum in auxilio Cyri fuerunt*. ubi MSS. *τὸ in* non agnoſcunt. lege *auxiliom fuerunt*. quo modo locutus eſt lib. IV. cap. 3. *mox caeſis, quibus fuerant auxilium*. ita enim optime codex Francqueranus, vulgati *tulerant*. ſic lib. XII. cap. 7. *quae res illi exitium fuit*. ut in MSS. legitur, *non exitio*. Similiter apud Propertium lib. II. Eleg. 25. 61.

Digitized by Google

AD NYMPHAM.

Dat tibi marmoreo caeſam de monte Dianam,
Regina undarum, Nympha, decus nemorum.
Voto damnaſti perfecta quem prece Baſſus
Moenite propter moenia Germiſarae.

DE

Actia Virgilium cuſtodis litora Phoebi, ubi in aliis libris eſt *Virgilio*, quod recte Broukhuſius factum opinatur, quia ſcriptum fuerat, *Virgiliom*. Alia videbis in Miſcellan. Obſervat. Vol. VIII. Tom. III. pag. 383. Ceterum quod Taurinus hic poëta marmoreo ſuo monumento perennem aeternitatem futuram glorietur, in eo facile quiſque videt eum exprimere voluiſſe & ſibi imitandum ante oculos habuiſſe, ut recte Barthius d. l. obſervat, finem Ovidianae Metamorphoſeos, qualem gloriam ſuis carminibus noto loco etiam Horatius promittit. Hinc ſi in antiquis his monumentis liceat conjecturis indulgere, parum abeſt quin putem hoc in verſu *τὸ quod* excidiſſe, & ex praecedentibus, hic male omiſſum, eſſe repetendum, & legendum fortaſſe,

Sed populi ſalvum quod ſemper in ore manebit.

nempe mutuatus id eſt ex illis Ovidii:

Ore legar populi, perque omnia ſecula famâ,
Si quid habent veri vatum praeſagia, vivam.

niſi *populi rumore* pro fama ac celebratione accipi praetiterit.

DAT TIBI MARMOREO &c.] Hoc Epigramma, quod in Tranſilvania ad Waradinum inter alias Romanas Inſcriptiones legitur prope thermas aquarum ſalubrium, primus, quod ſciam, produxit Wolfgangus Lazius lib. XII. Commentar. Reip. Rom. Sect. 2. cap. 1. pag. 1091. Ed. Baſil. ex quo hauſit Gruterus, ſed loco ejus non adnotato, in Corpore Inſcription. pag. XXXIX. inſcr. 8. qui varie corruptum edidit, & in nonnullis aliter quam Lazius: primo verſu apud utrumque haec lacuna erat: . . . . . . *bi marm. c. d. m. Dian.* . . . tertii verſus initio . . . *io damnaſti praefecta* &c. habetur apud Lazium: *perfecta* rectius Gruterus. ultimo verſu *MOENITE* dedit Lazius uno vocabulo: Gruterus *MOENI. TE.* & in notis ſuis monuit emendandum eſſe *MOENITE* unica voce, pro *MOENITAE*, idque pro *MUNITAE*. deinde *PRO. TER. MOENIA. GERM. ISARAE.* legitur apud Lazium: Gruterus ita, ut verſum hunc exhibui, edidit. Lacunas vero in hoc carmine, ſic, ut deſcripſi, ſupplevit Illuſtris Cuperus in Monum. Antiq. poſt Harpocratem pag. 233. & quia verborum conſtructio in primo diſticho confuſior & intricatior eſt, hoc modo expoſuit; Baſſus tibi, Nympha, Regina undarum, dat, dedicat Dianam, decus nemorum, ſive Dianae ſtatuam, ex quibus ſatis commodus elicitur ſenſus. recte etiam Cl. Dorvillius legebat *Reginae*. id eſt, Nympha, tibi, Reginae undarum, Baſſus dat Dianam, decus nemorum. *Regina undarum* eleganter hic dicitur Nympha, non autem ipſa Diana, ut male in Indice Gruteriano legitur, quomodo ſaepiſſime Deae apud Poetas *Reginarum* nomine occurrunt. *Venus Regina*, *Juno Regina* & ſim. apud Virgilium, Horatium, alioſque paſſim. vide Broukhuſ. ad Propert. lib. IV. El. 5. v. 63. ſic *Regina nemorum* Diana, Senecae in Hippolyto v. 406. quae hoc in verſu, ut alias frequenter, *decus nemorum* dicitur. Emendanda forte eſt Inſcriptio antiqua, ſed mutila, quam in Indice Gudianarum Inſcriptionum nobis exhibuit Cl. Heſſelius pag. LXXXXVI.

RARVM AC NEMO
VM INCOLAM.
ERARVM. DOMITRICEM
IANAM DEAM. VIRGINEM.
VXENTIVS. VIR. C. VBIQVE.
PIVC. SVO. NVMINI. SEDI
QVE. RESTITVIT.

initio hujus Inſcriptionis truncatae illud RARVM merito offendit eruditiſſimum Heſſelium, qui ſupplendum conjiciebat *LATEBRARVM*, quaſi latebricola & nemoricultrix dicatur Diana. ſed non multum ipſe huic conjecturae videtur tribuiſſe, quia addit, illa conjunctim poſita LATEBRARVM AC NEMORVM INCOLAM ſibi non placere. Fateor mihi etiam illa minime adridere. Opinor autem lapidis mutilati deſcriptorem nobis illud RARVM hic dediſſe ex proxime ſequente verſu tertio ERARVM, & in ipſo monumento fuiſſe VARVM, ideſt SILVARVM. & ita *incola Silvarum ac nemorum* Diana hic dicetur, ut in Senecae loco, quem ipſe profert Heſſelius, in Hippolyto v. 922.

——— *Silvarum incola*
Ille effratus &c.

& *Domina Silvarum* in Catulli verſu ex carm. ſecul. v. 5. ab eodem illic adducto. ubi ipſam Dianam ita adloquitur:

Montium Domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum, &c.

Re-

DE GALATEA.

Diffugiens pontum ſilvas Galatea peragrat,
  Cuſtodem ut pecorum cernere poſſit Acim.
Nam teneros greſſus infigit ſentibus ardens,

Nec

Regina nemorum eodem Senecae Hippolyto v. 406.

Regina nemorum, ſola quae montes colis
Et una ſolis montibus coleris Dea.

& *Dea Silvarum* Ovidio lib. III. Met. 163. apud Horatium, *montium cuſtos nemorumque virgo*, & *Silvarum potens Diana*, in carmine ſeculari. & apud quos non? Ne vero quis otioſa aut inutili cumulatione *Silvarum ac nemorum incolam* hic dici Dianam putet, ea a Poetis ut diſtincta conjungi plurimis locis, ſi opus eſſet, probari poſſet. ita de numinibus Nemorum ac Silvarum utraque haec apud Ovidium occurrunt lib. I. Faſtor. v. 512.

Fluminaque & Fontes, quibus utitur hoſpita tellus,
Et Nemora, & Silvae, Naiadumque chori.

ubi *Silvas* & *Nemora* & *Nemorum* ac *Silvarum divas* diſtingui variis Poëtarum locis Heinſius & Patruus meus in notis obſervarunt. & ut *Silvarum & ſaltuum Domina*, ſeu Dea, Catullo Diana vocatur, ita *ſaltus Silvaſque pererrare*, ideſt incolere, eadem dicitur Nemeſiano in Cyneg. v. 86.

Tu modo quae ſaltus placidos ſilvaſque pererras
Latonae magnum, Phoebe, decus.

& ut in hac Inſcriptione *ſilvarum incola* Diana, ita *ſilvas colere* Dryades dicuntur eidem Nemeſian. Eclog. II. v. 20.

Quae colitis ſilvas Dryades, quaeque antra Napaeae.

& ſic in mille Poëtarum locis. ita *nemorum cultrix Latonia virgo* apud Virg. XI. Æn. 556. & *nemori cultrix* dicitur Statio lib. IV. Theb. v. 425.

——— *nemori Latonia cultrix*
Additur, hanc piceae, cedrique & robore in omni
Effictam, ſanctis occultat ſylva tenebris.

Sed redeamus in viam. Epigrammatis verſu tertio optime ſupplevit Cuperus *voto damnaſti*. ita enim dicitur de eo, qui Deo alicui obnoxius eſt ut ſolvat id quod voverat. firmari hoc loco poteſt lectio vetus in noto Virgilii verſu Ecl. V. v. 80.

—— *damnabis tu quoque votis.*

ubi in aliis eſt *damnabis voti*. ſed Heinſius recte contra membranas veteres nil mutandum, & *voto damnari* pariter dici ac *voti damnari*, exemplis docuit: eamque lectionem illo in verſu aperte agnoſcit Nonius Marcellus in *damnare*. & Servius, cujus loca Heinſio ad lectionem illam adſerendam praeterita miror, ad lib. V. Æn. v. 699. ubi dicit: *cum vota ſuſcipimus, rei voti dicimur, donec conſequamur beneficium, & donec condemnemur, id eſt promiſſa ſolvamus, ut alibi: damnabis tu quoque votis.* & ad lib. V. Æn. v. 237. *Voti reus Debitor: unde vota ſolventes dicimus abſolutos. Inde eſt: Damnabis tu quoque votis: quaſi reos facies:* quibus in verbis admittendam puto Barthii emendationem, qui ad Statii lib. VI. Theb. v. 198. corrigit: *unde vota ſolventes dicimus damnatos.* & vocem *abſolutos*, naſuto librario, vim verbi *damnandi* non adſequenti, tribuendam eſſe cenſet, quae emendatio priore Servii loco, & Macrobii, quem bene corrigit, unice confirmatur. De ipſa locutione vide Caſtalion. Obſerv. Dec. III. cap. 9. & Paſſeratium ad Propertium pag. 336. ubi cum ſexto caſu etiam occurrit in voto, quod pro Cynthiae ſalute faciebat Poëta:

Pro quibus officiis ſacro me carmine damno.

Ultimo Epigrammatis verſu, quem intactum reliquit Cuperus, fateor mihi aquam haerere: dubitavi an in voce *MOENI. TE.* ut apud Gruterum legitur, vel *MOENITE.* ut Lazius edidit, nomen urbis aut loci lateret. ſed ſi bene Gruteri emendationem percipio, voluit ille corrigi *Moenitae*, pro *munitae*, ideſt muris cinctae. ut *moenire* pro *munire*, ſive urbem moenibus cingere. idque verum puto. Gellius lib. VII. Noct. Att. cap. 1. *oppidum in Hiſpania ſitu, moenibus, defenſoribus validum & moenitum.* vide Salmaſium ad Solin. Tom. I. pag. 372. Ed. Pariſ. & ad Tertullian. Pallium pag. 171. ſic *moeri* pro *muri* in optimis Virgilii Codd. Mſſ. vide Heinſ. ad lib. IX. Æn. 664. & lib. X. 24. & 144. Tunc *Germiſarae* nomen proprium erit loci aut oppidi. Sed de quo nihil mihi conſtare fateor. Sane *Germiſara* inter nomina Chorographica oppidorum & regionum in Indice Gruteriano ex hoc ipſo carmine refertur, adeo ut Gruterus aut Scaliger, cujus laborioſa manu Indices illi digeſti ſunt, idem etiam cenſuiſſe videantur.

DIFFUGIENS PONTUM &c.] Legitur in Codice Divionenſi, & ſchedis Salmaſii ab Heinſio deſcriptis, unde ipſe id protulit in notis ad Claudian. lib.

III.

Digitized by Google

Nec tamen alta pedum vulnera ſentit amor.
Ipſa Cupidineae cedunt elementa pharetrae,
Cujus & in mediis flamma ſuburit aquis.

DE GALATEA IN VASE.

1 Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Nais,
Prandentum inflammans ora decore ſuo.
Congrua non tardus diffundat jura miniſter,
Ut lateat poſitis tecta libido cibis.

Lu-

III. de Rapt. Proſerp. v. 333. & ex eo habet Almelovenius pag. 8. notat ibidem Heinſius, Epigrammatis hujus auctorem perperam & contra legis metricae uſum primam in *Acis* corripere, neque enim auctoritatem ejus tanti eſſe, ut ſtabiliri hoc loco poſſit prava lectio in Claudiano: *Lucus erat prope flumen Acin.* pro quo recte ex antiquo Claverii codice reſtituit *prope flavum Acin.* ejus verba deſcripſit Lexici Poëtici & Geographici inſtaurator N. Loydius in *Acis*. Certe apud omnes Poëtas conſtanter producitur *Acis* fluvius, in quem Siculus ille *Acis* Paſtor, Fauni & Symaethidis Nymphae filius mutatus eſt, qui hoc in verſu indicatur. vide Ovid. XIII. Met. v. 750. & ſeqq. in tumulum hujus Acidis Epitaphium Pentadii occurret lib. III. horum Epigr. (pag. 98. Ed. Pith.) ubi ſimiliter producitur:

Acidos haec cernis montana cacumina buſti &c.

de fluvio *Acide* adeundus magnus Caſaubonus in Lectionibus Theocriteis cap. 2.

Alta vulnera] Vide Cl. Drakenb. ad Silium Italic. lib. VI. v. 580.

Pharetrae] *Faredrae* erat in ſchedis Salmaſ.

FULGET &c.] Hoc & ſequens Epigramma, quod in Catalectis Petronianis etiam occurrit, habet Pithoeus lib. IV. pag. 159. & utrumque legitur etiam in ſchedis Salmaſianis. primo in verſu *patenis* non *patinis* ſcribi in vetuſtiſſimo, & quadratis literis exarato, Divionenſi codice, quo Epigrammata quaedam vetera conprehendebantur, monet Gudius in notis ad Phaedrum lib. I. fab. XXVI. pag. 39. eamque veram eſſe hujus vocis Orthographiam probat ex ejus diminutivo *patella*. vide Salmaſium ad Trebellii Poll. Claudium cap. XVII. ubi ex antiquiſſimo codice haec Epigrammata etiam produxit, & in hoc verſu *in patena* exhibet. In Apographo Heinſiano tamen legitur *in patinis*. ſed parum refert. In Gallicanis Divionenſis codicis Excerptis bina haec Epigrammata non inveni, unde mirari ſubit in antiquiſſimo illo, quem Gudius memorat, Divionenſi codice haberi; ſed illum ego cum Salmaſiano eumdem puto. in Heinſiano eodem apographo legitur *ludens* ideſt ſaltans, de quo alibi. & v. 2. *Prandentem* vitioſe.

Poſitis cibis] Ideſt appoſitis in menſa, ut *ponere menſam, ponere vinum* Poëtis familiare. ſic mox ſequitur *vacuum mihi pone boletar*. vide multa apud Heinſ. ad Ovid. I. Artis Am. 231. & recte hoc verbum Valerio Maximo lib. II. cap. VI. I. adſeruit Doctiſſimus Abrah. Torrenius, quem virum optimum primae juventutis ac tyrocinii moderatorem me habuiſſe non in ultima felicitatis parte repono.

LUDERE SUETA VADIS &c.] *Bais* vitioſe in ſchedis Salmaſianis.

* *Comeas nolo dapes*] Forte *Coſme has*. PITHOEUS. Ita etiam legitur in Petronio Lotichii p. 83. & in Editione Frellonii. ſed male. & miror ita emendaſſe Pithoeum. hanc enim lectionem proveniſſe exiſtimem ab aliquo deſcriptore Italo, qui ſub Coſmo Mediceo vivebat. plurimi enim habentur codices MSti circa illud tempus in Italia exarati, quibus farrago Epigrammatum qua veterum qua recentiorum nullo delectu aut ordine habito continetur; qualem codicem alibi nobis uſui in his futurum ipſe etiam poſſideo: unde quum in Italorum Epigrammatibus iſtius temporis, frequentes Coſmi laudes & encomia occurrant, & illa vetuſtioribus Epigrammatibus inſerta ac conmixta habebantur, facile fuit librario vitioſam & corruptam lectionem offendenti, de ſuo ingenio ſubſtituere *Coſme has nolo dapes*. mendoſum illud *Comeas* in Pithoei editione conparet, praefixo tamen aſteriſco in ſignum depravatae lectionis. ſed recte *comptas*, vel *comtas* profert Salmaſius, in cujus ſchedis ita diſertim etiam deſcripſit Heinſius, & in exemplari ſuo emendaverat Scriverius. unde illud in textum recepi. *comtas dapes* intellige multo artificio exſtructas & adornatum conpoſitas. ut contra *incomti epularum apparatus* Tacito de Morib: Germ. cap. 14. *comere convivia* Statio egregie reſtituit Gronovius in Diatrib. Stat. pag. 170. cujus locus eſt lib. IV. Sylv. 6. v. 87.

Nec poſt Sidonii letum ducis aere potita
Egregio plebeja domus: convivia Sullae
Comebat.

ubi in vulgatis nunc circumfertur librarii vel Aldi gloſſa, *ornabat*. ſed cum in MS. Senenſi *canebat* legeretur, Scaligeri emendationem *comebat* recte probavit Gronovius. & ſic inveni adſcriptum exemplari, cui Franc. Junius varias lectiones ex eodem

Se-

Digitized by Google

ALITER.

Ludere ſueta vadis privato Nympha natatu,
 Exornat menſas membra venuſta movens.
Comtas nolo dapes, vacuum mihi pone boletar:
 Quod placet aſpiciam, renuo quod ſaturat.

ALITER.

In medio generata ſalo nunc arte magiſtra
 Perveni ad menſam, hic quoque nuda nato.

Si

Senenſi codice adnotavit, quod in Bibliotheca Leidenſi ſervatur; in eo enim *canebat* in MS. Sen. haberi, ſed legend. *comebat*, margini adpoſitum legitur. & recte hanc emendationem ſequitur Marklandus.

Vacuum mihi pone boletar] Vid. Salmaſ. d. l. ubi de *boletari* egregie agit.

Quod placet] *Placeat* male in ſchedis Salmaſ.

Renuo quod ſaturat] Ita in ſchedis ſcriptis, & editione Pithoei Genevenſi. & ad Hiſt. Aug. dedit Salmaſius. Heinſium tamen offendit hic verſus, & in leges metricas inpingere viſus eſt, quia verba transponebat, *quod ſaturat renuo*. in emendatiori Pariſina Pithoei editione vitio huic conſultum eſt inſerta litera, *rennuo*. ſed cum mille Poëtarum longe melioris aevi locis jam abunde notaverint viri docti, ſyllabam illam *re* plerumque communem occurrere, ut in *recido*, *redeo*, *refero*, *reficio*, *refugio* & ſim. adeo ut non opus ſit geminatis conſonantibus, ut in *relligio*, *repperio*, *rettulit* & ceteris, cur etiam in his, non optimae aetatis carminibus, id non admittemus? Exempla vide apud Vinetum ad Auſonium p. 281. Ed. Toll. Rittershuſ. ad Gunther. Ligurin. pag. 103. Heinſ. ad Ovid. Ep. XVI. v. 46. & Drakenb. ad Silium lib. I. v. 309.

IN MEDIO GENERATA SALO] Debetur Salmaſianis & Divionenſibus ſchedis: in quibus ita, ut hic dedimus, legitur. primo verſu *arte magiſtra* elegantiſſime dictum, & ad imitationem veterum. vide Heinſ. ad Ovid. Epiſt. XV. v. 89. verſu ſecundo Idem Heinſius adſcripſerat *menſas*. ſed cum in utroque apographo ita legatur, praeſtat forte nihil mutari, cum ejuſmodi licentiae non pauca, apud Poëtas praeſertim deterioris ſeculi, ſint exempla. Adcuratius tamen verſum hunc exigenti, vitii hujus inmunem reddere hunc Poëtam, & a macula hac liberare poſſe mihi viſus ſum, ſi emendetur hoc modo:

In medio generata ſalo nunc arte magiſtra
 Perveni ad menſam, ſic quoque nuda nato.

ut dicat Galatea; licet in menſam procul a mari arte ſim perducta, nihilominus nuda nato, in vaſe ſcilicet vini pleno. elegantiſſimus ille uſus particularum *ſic quoque*. ut apud Statium lib. IX. Theb. v. 616.

Sic quoque venatrix, animoque innupta remanſi.

& lib. XII. v. 257.

Et tamen illaeſus ſi reddis conjugis umbras,
 Sic quoque dulce ſolum.

Suetonius in Aug. cap. LXXVIII. *Si vel officii vel ſacri cauſſa maturius evigilandum eſſet, ne id contra commodum faceret, in proximo cujuſcumque domeſticorum coenaculo manebat. ſic quoque ſaepe indigens ſomni.* id eſt licet id faceret, nihilominus ſomno deſtituebatur. Idem in Othone cap. 3. *Id ſatis viſum, ne poena acrior mimum omnem divulgaret: qui tamen ſic quoque hoc diſticho enotuit.* Eamdem formulae hujus elegantiam in Floro ſaepe obſervavit Freinshemius, cujus Indicem conſule, & Addenda Cel. Dukeri pag. 915. ſed & nonnullis Ovidii locis eam reddidit manus Heinſii, probante Patruo meo, quem vide ad lib. III. Artis Amat. v. 265. praecipue ad illud Valerii Flacci lib. IV. v. 598.

Sic quoque non uno dabitur tranſcurrere luctu.

quem verſum contra Heinſium, perperam illic *hic quoque* emendantem, recte vindicavit. tertio Epigrammatis hujus verſu *differs* male in ſchedis Salmaſianis; vitio enim aberrantis calami duplicata fuit litera ex initio ſequentis vocis. mox verſu quarto *jejunum amorem* interpretor, qui efficit, ut ſpectator elegantis figurae in menſa eſuriat, & obliviſcatur cibi adpoſiti; niſi *jejunus* dicatur *amor*, quia effectus in vaſe non poterat ſatisfacere libidini, quam adſpectus in conviva excitaverat. ut *jejuna* & *deſtricta luxuria*, cui deeſt optima adparatus portio, apud Juſtin. lib. XII. cap. 3. §. 11. *lumina* autem *tendere* credo poſitum pro intendere. ut oculos in ſe convertat. paullo aliter Virgilius lib. V. Æn. v. 508.

—— *pariterque oculos telumque tetendit.*

vel forte legendum quis conjicere poſſet *lumina tentet amor*. ideſt oculos in laſciviam irritet ac ſollicitet. ſic apud Gellium lib. VI. cap. 8. de Alexandro: *Veli hoſtis uxorem facie incluta mulierem vetuit in conſpectum ſuum deduci, ut tam ne oculis quidem ſuis contingeret.* ideſt, ne illius adſpectu oculi ejus libidinis irritamento perſtringerentur. ſic *tentari* pro ſollicitari ad amorem. Ovid. I. Art. Am. 319.

Aut non tentaris, aut perfer.

& eſſe hoc nequitiae verbum videbis in notis Broukhuſii

Digitized by Google

Si prandere cupis, differ ſpectare figuram,
 Ne tibi jejunus lumina tendat amor.
Quae ſim ne dubites, ludens ſine nomine Lympha,
 Quod Galatea vocer, lactea maſſa probat.

VERBA ACHILLIS IN PARTE NONA DUM TUBAM DIOMEDIS AUDISSET.

Vana velut cautae ſurgens formido Parenti
Foemineos juvenem juſſit me ſumere cultus,
Et celare virum falſo per tegmina ſexu;
Unde ego lanificas tentavi inglorius artes,
Virgineiſque toris carpenda ad vellera inhaeſi:

Nunc

huſii ad Tibull. lib. 1. El. 3. v. 73. Ultimo denique diſticho legi poſſet *Nympha* pro *lympha*, licet parum referat.

VERBA ACHILLIS IN PARTE NONA] Sic ſchedae Salmaſianae & Divionenſes. ſed optime Celeb. Dorvillius legebat, IN PARTHENONA, *ἐν Παρθενῶνι. in Gynaeceo*, Lycomedis nempe. quae certiſſima emendatio eſt, firmaturque ex Scholiaſte Homeri ad Il. A. 131. *Ἐπειδὴ γὰρ περὶ πάντας τοὺς ἥρωας Ἀχιλλεὺς, καὶ γυναικοπρόσωπος, ὡς καὶ ἐν τῷ Λυκομήδους παρθενῶνι ἀγνοηθῆναι ὅτι εἴη ἀνήρ.* Carmen hoc, licet non aureae illius & probatiſſimae aetatis, ſed Poëtae Scholaſtici ſit, merebatur tamen, ut in lucem a nobis protraheretur. Conferendum eſt cum Statii Achilleidos lib. II. ubi Thetis oratione ſua Achillem adloquitur & perſuadet, ut femineo habitu indutus ſexum celaret: & fine lib. III. Achilleid. ubi deinde ſe prodit Achilles, & in turba mulierum, in Scyro inſula diem feſtum celebrantium, praeſertim coram Deidamia, qua ardebat, ſimulatum femineum habitum deponit & virum denuo exſerit. In Divionenſibus autem legebatur hoc carmen poſt Exercitationes Scholaſticas eodem metro ad themata Virgiliana compoſitas a Rufino & Coronato, ut inſcriptio prae ſe fert. ſed an hoc ejusdem ſit auctoris, neſcio dijudicare. Certe ad hunc locum illud referre malui, caetera etiam in hac Poëmatium antiquorum Collectione deinde exhibiturus. Variantes Salmaſianarum & Divionenſium ſchedarum lectiones, notis inſertas, hic ſubjungimus.

Foemineos juvenem juſſit me ſumere cultus,
Et celare virum falſo per tegmina ſexu] Cogitabam, an non hic aliquid turbatum eſſet deſcribentium culpa, & ultima vox ſecundi verſus in finem primi tranſponenda eſſet hoc modo:

Femineos juvenem juſſit me ſumere ſexus,
Et celare virum falſo per tegmina cultu.

Sumere femineos ſexus, plurali pro ſingulari, eſt ſimulare puellam habitu muliebri adſumto. quomodo *ſexum mentiri* & *ſexum mutare* de Semiramide & Ninya Juſtinus lib. I. cap. 2. vel etiam tertio in verſu legi poſſet, *Et ſimulare virum.* ut apud Ovid. I. A: A: 690. -- *Achilles veſte virum longa diſſimulatus erat.* vel ſi *celare* retineamus, caſtigandum erit, *Et celare virum falſi per tegmina ſexus;* quomodo *falſi ſub imagine ſexus occultum Achillem* dixit Statius lib. III. Achilleid. v. 164.

At procul occultum falſi ſub imagine ſexus
Aeaciden furto jam noverat una latentem
Deidamia virum.

ſic *fallacia veſtis* itidem de Achille Ajax apud Ovidium lib. XIII. Met. 162. & ſeqq. loco eleganti:

Praeſcia venturi genetrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum, deceperat omnes,
In quibus Ajacem, ſumtae fallacia veſtis:
Arma ego femineis, animum motura virilem,
Mercibus inſerui, neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, &c.

Carpenda ad vellera inhaeſi] Sic edidi ſecutus Heinſium, qui ſchedis Salmaſianis ita adſcripſerat, cum in iis eſſet *ineſi*. in Divionenſibus legitur, *adhaeſi*. per *toros virgineos* intellige lectum ſtratum, qualem in atrio habebant mulieres lanificio operantes. ut de Lucretia Ovidius lib. II. Faſt. 642.

Ante torum calathi lanaque mollis erat.

ubi vide Neapolim.*

Dum nos bella vocent] Sic ſchedae Salmaſ. *vocant* Divionenſes.

Sae-

Nunc autem proprium ſervans natura vigorem
Compellit fluxos humeris depellere amictus;
Dum nos bella vocent rauco clangore tubarum,
Mens quatitur, ſaevuſque fovet praecordia Mavors:
Rumpe moras omnes fervens in praelia virtus,
Nec fuerit latuiſſe meum. Si claſſica temno,
Dilexi latebras, neque ulla eſt culpa parentis:
Nam cum reſpicio quo ſim de ſemine cretus,
Semiferique animis recolo praecepta magiſtri,
Nec puerum decuit muliebri pectora peplo
Induere, & teneram greſſu ſimulare puellam:
Nunc igitur creſcens annis ſapientior aetas
Devovit Marti, tenuit quae corda Cupido,

Bel-

Saevuſque fovet praecordia Mavors] Legendum, etiam invitis ſchedis, *movet praecordia Mavors*. Valerius Flaccus lib. VI. v. 403.

Romanas veluti ſaeviſſima cum legiones
Tiſiphone regeſque movet.

ſic Juno dicitur *Phoenicum corda bellandi furore ſtimulare* apud Silium Ital. lib. I. 33.

Rumpe moras omnes fervens in praelia virtus] Ita hic verſus legitur in utroque ſchedarum exemplari, ut oratio Achillis directa ſit ad fortitudinem ac virtutem ſuam, cujus ſibi conſcius erat. aut ſe ipſe adloquatur *Rumpe moras omnes, fervens in praelia virtus*; ut *fervens virtus* ſit vivida, ardens in pugnam, ut apud Virg. XI. Æn. 386. *poſſit quid vivida virtus Experiare licet.* ſed non ſatis concitata haec oratio, & languere aliquantum mihi videtur hic verſus. Emendandum igitur putabam:

Rumpe moras; omnes fervent in praelia vires.

ſic Ulyxes ad Achillem apud Statium lib. III. Achill. 198.

Te tua ſuſpenſis exſpectat Graecia ſignis,
Ipſaque jam dubiis nutant tibi Pergama muris,
Eia, age, rumpe moras.

quomodo caſtigandum apud eumdem v. 112. *Eia, age, rumpe moras, & fata latentia laxa.* ubi nunc legitur: *Eia irrumpe moras.* nam haec ita ſaepe cumulant. Virgil. lib. III. Georg. v. 43.

Te ſine nil altum mens inchoat. En, age, ſegnes
Rumpe moras.

ib. IV. Aen. 569.

Si te his adtigerit terris Aurora morantem:
Eia, age, rumpe moras.

Valer. Flaccus lib. I. v. 306.

Tempus adeſt. age, rumpe moras.

& ſic paſſim. apud Virgilium tamen *omnes* etiam additur lib. IX. Æn. v. 13.

Quid dubitas, nunc tempus equos, nunc poſcere currus,
Rumpe moras omnes, & turbata arripe caſtra.

& XII. Æn. 699. de Aenea.

Praecipitatque moras omnes: opera omnia rumpit.

unde & hic quoque diſtingui poſſet, *Rumpe moras omnes: fervent in praelia vires.*

Dilexi latebras, neque ulla eſt culpa parentis.] Hoc praetuli ex Salmaſianis; ut innuat ſe latuiſſe in inſula Scyro. *tenebras* erat in Divionenſibus. in ceteris hiatum agnoſcunt ambae: qualis etiam infra hoc in carmine occurrit v. 72. *Abſit ab ingenio & viribus Aeacidarum.* Heinſius tamen legebat: *neque enim ulla eſt culpa parentis.* rectius omnino.

Animis recolo.] Sic Divionenſes. *animi* in Salmaſianis, litera ultima abſorpta. *animo recolo* adſcripſerat Heinſius, ut etiam ex eodem hoc ſchedarum ſuarum Florilegio Epigrammatum Mſſ. produxit ad Ovid. Epiſt. V. v. 113. verum quia id mihi ſonum ingratiorem reddere videbatur, praetuli Divionenſis codicis ſcripturam.

Teneram greſſu ſimulare puellam] Similiter apud Statium IV. Achill. 163. ubi manifeſtatus Achilles etiam mollitiem hanc averſatur:

Tunc vero tunc praecipue manifeſtus Achilles
Nec ſervare vices, nec jungere brachia curat.

Tunc

Belligerumque Deum cum mens tum membra ſequuntur.
Stamina linquentes currant ad ſpicula palmae,
Terrificumque caput praefixa caſſide mitram
Pellat, & ingracili decorentur tempora ferro:
Arma tegant noſtrum potius quam ſipara corpus,
A telis ad tela decet tranſire juventam,
Atque hoſtes gladio quam lanas fundere fuſo;

Te-

Tunc molles greſſus, tunc adſpernatur amictus
Plus ſolito, rumpitque choros, & plurima turbat.

ubi rectius forte legeretur: *tunc adſpernatur amictus Inſolitos*, femineum habitum ſcilicet, ſive quod pectora muliebri peplo induerit, ut hic Poëta loquitur.

Cum mens tum membra ſequuntur] Ita dedi ex Divionenſibus ſchedis. vitioſe Salmaſianae *cum mens nunc membra*. quae verſu ſeq. etiam perperam *liquentes* exhibent.

Praefixa caſſide mitram Pellat] Sic eaedem Divionenſes. & ita correxit Heinſius Salmaſianas ſchedas, in quibus male *mitra*.

Ingracili] Veriorem puto Divionenſis codicis lectionem, *& in gracili decorentur tempora ferro.*

Arma tegant noſtrum potius quam ſipara corpus] Scribe, *ſuppara*. Nam *ſupparum* ſive *ſupparus*, ut Feſtus inquit, *lineum puellare veſtimentum eſt quod & ſubucula, (ideſt camiſia) adpellatur.* ubi ex Afranio profert hunc verſum.

Puella non ſum, ſupparo ſi induta ſum?

ad quem vide Scaligerum pag. 200. & 201. & qui Feſti verba & verſum illum Afranii per interrogationem bene conſtituit, Voſſium in Etymolog. p. 504. Lucanus lib. II. v. 364. de Marcia Catonis:

Balteus haud fluxos gemmis adſtrixit amictus
Colla monile decens, humeriſque haerentia primis
Suppara nudatos cingunt anguſta lacertos.

ubi vides *fluxos amictus* etiam de muliebri ac molli habitu dici, ut ſupra Achilles hoc in carmine v. 7. *Compellit fluxos humeris depellere amictus.* & apud Statium lib. III. Achil. v. 137. ad hunc eumdem Achillem:

O ſcelus! en fluxae veniunt in pectora veſtes,
Scinde puer, ſcinde, & timidae ne crede parenti.

molles habitus vocat infra v. 85. *Induxi molles habitus, velut edita virgo.* nec diſſimilis Senecae locus in Oedipo v. 425. de Baccho:

Inde tam molles placuere cultus
Et ſinus laxi, fluidumque Syrma.

quae loca de femineis veſtibus agunt: nam & *ſuppara* muliebre, numquam virile veſtimenti genus. vide de iis Delr. ad Senec. Med. 328. & egregie Cuper. lib. IV. Obſerv. 17. & plura dabit Barthius in Animadv. & Gloſſar. ad Scriptor. Bongarſ. Hiſt. Palaeſt. in Reliquiis Mſſ. a Ludewigio editis T. III. pag. 250. ſeq.

A telis ad tela decet tranſire juventam,

Atque hoſtes gladio quam lanas fundere fuſo] Ludit Poëta in ſignificatione *telarum*, quae mulieribus & puellis lanam trahentibus conveniunt, & *telorum*, quae viros fortes & bello habiles decent. ut praecipit Hector apud Homer. Iliad. Z. 491. quem locum forte ante oculos noſter habuit:

Ἱςόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει.

ideſt, ex interpretatione Eobani Heſſi,

—— *telam, ſubtegmina, lanas*
Ancillae expediant, tua ſunt opera iſta: virorum
Bella relinque viris.

ſic in Epigrammate apud Pithoeum lib. IV. pag. 179.

Tela viris decus eſt, peplumque coluſque puellae.

ſimili colore haec inter ſe opponit Hypermneſtra apud Ovid. Epiſt. XIV. 55.

Femina ſum & virgo, natura mitis & annis,
Non faciunt molles ad fera tela manus.

& v. 65.

Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellae?
Aptior eſt digitis lana coluſque meis.

& videri poſſit auctor haec adumbraſſe ex elegantiſſimo Ovidii loco lib. I. Art. Am. 691. & ſeqq. ubi ſimiliter de Achille:

Quid facis, Aeacida? non ſunt tua munera lanae,
Tu titulos alia Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta terendo eſt,
Penſa quid in dextra, qua cadat Hector, habes?
Rejice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos.
Quaſſanda eſt iſta Pelias haſta manu.

ſic

Digitized by Google

Tenuia loricae cedant multicia forti,
Splendeat & raptus projecto pectine mucro,
Contemtis radiis onerentur brachia pilis,
Clauſa diu thalamo reddamus pectora campo;
Praeſumit certam virtus ſibi conſcia palmam:
Haec dubios gaudet perferre interrita caſus,
Nil metuat qui magna cupit. conſtantia mentis
Fata domat, nec jam potis eſt fortuna nocere

Secu-

ſic lib. II. Amor. Eleg. 3. 7.

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis,
Bellica non dextrae convenit haſta tuae.
Iſta mares tractent, tu ſpes depone viriles,
Sint tibi cum domina ſigna ferenda tua.

& lib. XII. Met. 475.

——— ——— *columque*
I cape cum calathis, & ſtamina pollice torque,
Bella relinque viris.

Lanas fundere fuſo] *Fuſa* male in Salmaſ.

Tenuia loricae cedant multicia forti] Sic exhibent ſchedae Divionenſes: cujus lectionis veſtigia ſunt in Salmaſianis, in quibus legitur *via loricae edant multicia*. unde Heinſius legebat, *Licia loricae cedant*. ſed *licia multicia* quid ſint, ignorare me fateor. Itaque emendandum arbitror:

Tenuia loricae cedant nunc licia forti.

licia ſunt ſtamina. Lucanus lib. X. v. 126. *Ut mos eſt Phariis miſcendi licia telis*. ſic Parcarum *licia* Statio lib. III. Achill. v. 123.

Nunc ſagas affatur aves, nunc dura ſororum
Licia.

quem imitatur Joſeph. Iſcanus lib. I. de Bel. Troj. v. 128.

——— *nil dura ſororum*
Licia, nil ſuperi peccant.

ceterum verſus hic proceleuſmaticus, ubi *tenuia* in tres ſyllabas contrahitur, & prima, quae brevis eſt, producitur, ad imitationem Virgilii eſt. vide Serv. ad lib. I. Georg. 397. & Erythraeum Indice Virgiliano. aliter etiam contrahitur quidem ſaepe in biſyllabam vocem, ſed prima brevi, ſi in medio verſu occurrat. ut ex Statio aliquot exemplis oſtendit Zinzerling. in Promulſ. Crit. cap. XXXVI.

Haec dubios gaudet] Perperam in Salmaſianis, *Hac dubius*.

Nil metuat qui magna cupit] Expreſſum videri poſſit ex illo Senecae verſu:

Rex eſt qui metuit nihil.

Fata domat] *Domant* male Salmaſianae ſchedae.

Nec jam potis eſt fortuna nocere] Friget valde illud *nec jam*. nihil tamen ſchedae variant. Scribendum nihilominus exiſtimo: *nec enim potis eſt fortuna nocere ſecuro mortis*; eleganter hae particulae *nec enim*, *neque enim*, conjunguntur, cum ratio rei redditur, aut ſententiam aliquam moralem interſerunt, vel praecedentium veritas adſtruitur. ſed ſaepe illa locutio depravata. ita ſupra in hoc carmine v. 12. ex emendatione Heinſii:

——— *neque enim ulla eſt culpa parentis.*

Ovidius XIV. Met. v. 25.

At Circe, neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium.

& v. 246.

Nate Dea (neque enim, finito Marte, vocandus
Hoſtis es,) Aenea.

& ſic ille ſaepius. Statius lib. V. Sylv. II. 51.

Diſce puer, nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor.

Joſephus Iſcanus lib. 111. v. 363.

——— *nec enim ſecura meandi Copia.*

& ibid. v. 523.

——— *nec enim tibi, Juno, nepotes Invideo.*

Juſtinus lib. II. cap. 13. §. 11. *Siquidem quotidiano labori, (neque enim ulla eſt metuentibus quies) etiam fames acceſſerat*. Plin. lib. V. Epiſt. 6. *Neque enim terras tibi ſed formam aliquam videberis cernere*. *Securus mortis* hic eleganter, & ad exemplum optimorum auctorum. *ſecurus amorum* Virg. I. Æn. 350. *ſecurus ſceptri* Silius lib. XVII, 628. *ſecurus fati* apud Claudian. IV. Conſ. Hon. 393.

Tunc ego ſecurus fati, laetuſque laborum.

ita *ſecurus potentiae Auguſtus* apud Tacit. III. An. 28. & *ſecurus fugae* apud Juſtinum lib. XIII.

cap.

Securo mortis, cui non ſunt bella timori,
Fortibus una viris pariliſque per omnia ſors eſt,
Aut palmae aut leti pugnando adquirere laudem.
Cernere jam videor quanta mercede cruoris
Conſtabit raptus Paridi crimenque jacenti.

Ob-

cap. ult. ut ex Mſſ. ſcribendum monuit Patruus meus ad Valer. Flac. lib. VIII. v. 14. ſic *ſecurus pelagi*, *ſecurus vulgi*, & ſim. de quibus vide Heinſ. ad Ovid. VII. Met. 435. & ſic in aliis adjectivis paſſim, quae cumulare ſupervacuae eſſet operae.

Cernere jam videor] Obvia, ſed elegans locutio, & optimis Poetis uſitata. Sidonius Apollinaris carm. XXII. pag. 367.

Cernere jam videor quae ſint tibi, Burge, futura.

Nemeſianus Cynegetico v. 80.

—— *videorque mihi jam cernere fratrum*
Auguſtos habitus.

Plinius lib. v. Epiſt. 6. *Neque enim terras tibi, ſed formam aliquam eximiamque pulchritudinem videberis cernere.* ſic locus ille ſcribendus ex binis Leidenſis Bibliothecae codicibus. *videre videor* etiam apud alios. Ovid. lib. II. ex Ponto El. 4. v. 8. *Et videor vultus mente videre tuos.* Boethius lib. I. de Conſol. Philoſ. Proſ. IV. *Videre autem videor nefarias ſceleratorum officinas gaudio laetitiaque fluitantes.* vide Bentlejum ad Horat. lib. II. Od. I. v. 21. ubi etiam illuſtrat morem loquendi Poëtis familiarem, quo videre ſe ſtrages & bella ſibi fingunt, quae deſcribunt: ut etiam hoc in loco. vide Barth. & Cuper. ad Petron. cap. 121. *Cerno equidem gemina jam ſtratos morte Philippos.* Lucanus lib. VII. v. 292. *videor fluvios ſpectare cruoris Calcatoſque ſimul reges* &c. Silius Italicus lib. I. v. 126.

Aetolos Latio conſterni milite campos
Ideoſque lacus ſtagnantes ſanguine cerno.

ut locum emendat Heinſius lib. II. Adverſ. 10.

Obvia criſtatus conſparſerit &c] Lege,
Obvia criſtatus cum ſparſerit agmina vertex,
E ſolo adſpectu &c.

Cumque novus fuſos bellator fudero Teucros,
Multa trahit ſecum Trojana cadavera gurges,
Majoremque feret cultorum ſanguine curſum] Hi verſus ſi ita legantur, vix commodum habent ſenſum. In Salmaſianis erat, *Cumque novos fuſos.* In Divionenſibus aliquanto rectius, *Cum novus effuſos.* licet vel ſic *effuſos fudero Teucros* merito offendant. Sed reliqui verſus graviori laborant vulnere. *Multa trahit ſecum* legebatur in Divionenſibus, ſed ſic tamen, ut aſteriſci ſignum voci *ſecum* adpoſitum indicaret vitioſam aut lectu difficilem in codice ipſo fuiſſe lectionem. In Salmaſiano libro erat, *Multa trait Sc̄i*, id eſt *Sancti*, unde non difficile eſt cum Heinſio veram eruere lectionem, qui corrigebat *Xanthi*, ut in verſu illo apud Terentianum Maurum pag. 53. 6. Ed. Briſſ.

Sanguine turbatus miſcebat litora Xanthus.

quae certiſſima & indubitata lectio eſt, quamque dediſſet nobis craſſus monachi librarii ſtupor, niſi auribus verba praelegentis prave excepiſſet, & ex *Xanthi* voce ipſi ignota formaſſet *Sancti*. quemadmodum ſimili ſcripturae diverſitate corruperunt locum Auguſtini lib. XVIII. de Civ. Dei cap. 19. ubi vulgo legebatur, *Sabini Regem ſuum primum Xanthum, ſive ut aliqui appellant, Xanthium retulerunt in Deos*; pro quo in Codd. Mſſ. aliiſque exemplaribus vel *Sanctum*, vel *Xanctum* haberi teſtatur Lud. Vives, qui *Sangum* emendat, pro quo *Sancum* rectius Caſtalio Dec. III. Obſerv. cap. ult. p. 161. contra librarii aberrantes in Mſſ. Virgilii, teſte Pierio, lib. VIII. Æn. v. 72. pro *genitor cum flumine Sancto*, dederunt, *cum flumine Xanto.* Ego amplius hoc in loco ſeq. verſ. pro *cultorum* caſtigandum opinor *caeſorum ſanguine.* ſimili mendo laborat Catullus Carm. LXV. v. 563. ubi feliciſſime emendat Heinſius,

Cum Teucrum e caeſo concervatum aggere buſtum.

ut intelligantur Trojani mactati ad tumulum Achillis. in vulgatis nunc legitur *Cum teres excelſo concervatum &c.* Totus igitur locus ſic conſtituendus:

Cum novus effuſos bellator fudero Teucros,
Multa trahet Xanthi Trojana cadavera gurges,
Majoremque feret caeſorum ſanguine curſum.

indicat fluvium Trojae Xanthum ex ſanguine caeſorum Trojanorum quaſi turgentem, & cruore illo auctum latius ſe effuſurum. Achilles enim plurimos Trojanorum fugatos agitavit in Xanthum, ſive Scamandrum, ut videbis apud Homer. Iliad. Φ. init. ubi v. 15. dicit:

Ὣς ὑπ' Ἀχιλλῆος Ξάνθου βαθυδινήεντος
Πλῆτο ῥόος κελάδων ἐπιμὶξ ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν.

quod

Digitized by Google

Obvia criſtatus conſparſerit agmina vertex,
Et ſolo adſpectu claudentur Pergama noſtro:
Cumque novus fuſos bellator fudero Teucros,
Multa trahit ſecum Trojana cadavera gurges,
Majoremque feret cultorum ſanguine curſum.

Sed

quod imitatus eſt Virgilius, ut Servius notat, lib. v. Æn. 806.

—— cum Troïa Achilles
Exanimata ſequens inpingeret agmina muris,
Millia multa daret leto, gemerentque repleti
Amnes, nec reperire viam atque evolvere poſſet
In mare ſe Xanthus.

vide Pindarum Thebanum Epit. Iliad. v. 915. & ſeqq. appoſite Catullus Epithalamio Pelei & Thetid. v. 357. de Achille:

Teſtis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quae paſſim rapido perfunditur Helleſponto,
Cujus iter caeſis anguſtans corporum acervis
Alta tepefaciet permiſta flumina caede.

ubi & in ſuperioribus dixerat v. 344.

Non illi quiſquam bello ſe conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt ſanguine rivi.

ubi perperam Voſſius emendavit & edidit, *Teucro manabunt ſanguine Teucri*. cum *campi* rectius dederant alii, vel potius *rivi*, ut in editione Douzae aliorumque, quod verum puto. Expreſſus eſt Catulli locus ex verſibus Accii in Epinauſimache apud Nonium in *amnem*.

Et Scamandriam undam ſalſo ſanctam obtexi ſanguine,
Atque acervos alta in amni corpore explevi hoſtium.

ut locum conſtituit G. J. Voſſius in Caſtig. ad Fragm. Tragic. a Scriverio Collect. p. 152. & Columna ad Ennium p. 106. qui teſtatur Giſanium priorem verſum ſic legiſſe,

Cum Andrum undique ſalo cinctum obtexi ſanguine.

ſed fruſtra. in Catulli verſu Iſ. Voſſius ad marginem Nonii adſcripſerat legendum eſſe,

Cum Phrygii Teucro manabunt ſanguine acervi.

inconcinne, cum mox ſequantur *caeſi corporum acervi*. qui proprie de ſtrage mortuorum dicuntur. Auctor Panurgi ineditus v. 615.

Aſt illum juvat undantes late undique campos
Graminaque udanti ſtare altum tecta tueri
Sanguine, & ingentes caeſorum cernere acervos.

quo loco emendatio noſtra in his verſibus unice probatur. ex his etiam firmari poſſet Tanaq. Fabri correctio apud Juſtinum lib. II. cap. XI. ubi pro *ingentibus ſtratorum hoſtium catervis* reponit *acervos*, quomodo & in verſibus Catulli & Accii apud Nonium modo productis. id eleganter expreſſit Homerus Iliad. A. 383. *οἱ δέ νυ λαοὶ θνῆσκον ἐπασσύτεροι*, *cadebant alii ſuper alios*. quamquam Statii locus a Graevio citatus vulgatam Juſtini lectionem ſatis defendere poſſit. ita *ingentem ſtragis* vel *caedis acervum* Virg. XI. Æn. 207. & 384. ubi vide notas. *Cumulum ſtragis* vocant alii. vide Heinſ. ad Claudian. III. Rapt. Proſ. v. 342. Saepe autem in ſtrage bellica fluvii vicini a Poëtis inducuntur ſanguine caeſorum tumidi ac creſcentes. ut apud Virgil. VI. Æn. v. 87.

Et Tybrim multo ſpumantem ſanguine cerno.

& XI. Æn. 393.

—— Iliaco tumidum qui creſcere Thybrim
Sanguine, & Evandri totam cum ſtirpe videbit
Procubuiſſe domum.

Silius Italicus lib. VI. 603.

—— Tyrrhenas ſternere valles
Caedibus, & ripas fluviorum exire Latino
Sanguine fas fuerit.

lib. XI. v. 130.

—— ut caede referta
Clauſerit Eridani victor vada: victor ut idem
Lydia Romano turbaris ſtagna cruore.

lib. XII. 673.

—— cum ſterneret enſis
Ætolos campos, ubi cum Tyrrhena natarent
Stagna cruore virûm.

Lucanus lib. II. 212.

—— & ſtrage cruenta
Interruptus aquae fluxit prior amnis in aequor
Ad molem ſtetit unda ſequens. Jam ſanguinis alti
Vis ſibi fecit iter, campumque effuſa per omnem
Praecipitique ruens Tiberina in flumina rivo
Haerentes adjuvit aquas.

& lib. X. v. 32. de Alexandro:

Humana cum ſtrage ruit, gladiumque per omnes

Exe-

Sed mihi quis referat, quae tu praeſaga creatrix
Subducens fatis, alieni ſymbola ſexus,
Ad Lycomedeos fecit tranſire penates;
Depoſitumque ſuum maluit committere blandis
Virginibus, nec te rapiat ſic Martius ardor
Orbatam ut crucies non viſo pignore matrem.
Vadis in arma ferox, thalamum natumque relinquens,
Nec venit in mentem, quantum mereatur amore
Quae te prima virum conlato pectore fecit:
Is ad bella libens, ubi quaeritur alea mortis,
Nec ſpondet certam triſtis Bellona ſalutem:
Sed Danais comes eſſe placet, ſociumque pericli
Pro famae titulis meliori adjungere cauſae.
Scilicet ut conjunx viduo reddatur Atridi,
Procumbet vilis Teucrorum victima Achilles!
Aufer, iners monitor, turpis fomenta medelae,
Meque ſine proprio ſectari praelia ſenſu.
Non ita me genitor praeclarus nomine Peleus
Aut dilecta Jovi fudit Thetis alma ſub auras,
Degener ut lateam primaevo flore juventae,
Major & ignavo tantum mihi torpeat aetas,
Abſtrudamque thoris jam debita pectora caſtris,
Cum manus Argivûm victricia ludat in arma.

De-

Exegit gentes: ignotos miſcuit amnes,
Perſarum Euphraten, Indorum ſanguine Gangen.

Claudianus Bell. Get. v. 515.

—— *Scis ipſe peroſis*
Arcadiae quum denſa rogis cumulaverit oſſa,
Sanguine quam largo Grajos calefecerit amnes.

ſimilia vide apud Freinshemium Indice in Florum in *fluvii*. quibus adde Minucium Felicem Octav. cap. VII. p. 66. *& ut Thraſymenus Romanorum ſanguine & major eſſet & decolor, ſprevit auguria Flaminius.* & Ammian. Marcellin. lib. XVI. cap. 12. *Spumans denique cruore barbarico decolor alveus inſueta ſtupebat augmenta.* ſed haec paullo operoſiora, ut fateor, ſufficiant ad adſtruendam verſuum horum emendationem.

Quae tu praeſaga creatrix] Ita Divionenſes. *tu quae praeſaga creatoris* erat in Salmaſianis. forte *tua quid*, vel *te*.

Alieni ſymbola ſexus] Sic exſtat in Divionenſibus. *Scemate ſexus* Salmaſian. rectius.

Maluit committere blandis] Sic Salmaſ. *maluit deponere* legitur in Divionenſibus. ſed τὸ *maluit* peccat in metri leges. ut & mox *Therſites*.

Orbatam ut crucies] *Ut* omittitur in Salmaſii ſchedis.

Nec ſpondet certam] *Spondit* Salmaſian. & verſu ſeq. *Danai* pro *Danais*. Lege, *Sed Danais comitem* &c.

Vilis Teucrorum victima Achilles] Sic recte Divionenſis codex: male in Salmaſii ſchedis: *procumbet titulis Teucrorum victima*.

Meque ſine proprio] Ultima in *ſine* hic producitur propter ſequentis vocis literas *pr*. cujus licentiae ſimilia exempla vide apud Barthium ad Calpurn. Ecl. III. v. 69. ſic multis in locis ſyllabae breves ante *ſp*, *ſt*, *ſc*. & ſimilia producuntur. de quo, ut innumeros alios praeteream, adeundus tibi Zinzerlingus in Diſſertatione poſt ejus Promulſidem Criticam. Potuiſſet ceteroquin noſter Poëta hoc in verſu id evitaſſe, ſi ſcripſiſſet: *Et ſine me proprio*, vel, *Meque ſinas*.

Fudit Thetis alma] Male in Salmaſianis: *fodit*.

Abſtrudamque thoris] Sic Divionenſes ſchedae. in Salmaſianis *Aoſtrudamque*. an forte, *Abſcondamque?* ut ſupra dixit v. 29. *Clauſa diu thalamo reddamus pectora campo*. ceterum in iisdem Salmaſianis *devita* pro *debita* exaratur, ut ſaepe in illis talis ſcriptura obtinet: ſic ſupra v. 37. & 38. *conſtavis* pro *conſtabit*

Denique cum promptum ruat in certamina vulgus,
Solus ego in cunctis infami carcere clauſus
Subducar pugnae? quanto tolerabo pudore
Me non ferre pedem, quo fert Therſites, in omni
Parte miſer, forma brevior, menteque fugaci.
Abſit ab ingenio, & viribus Aeacidarum,
Ut vitem pro laude mori, metuamque ſupremum
Quem dat Parca diem; mihi nam lux amplior ulla eſt,
Quae virtute fluit, quae neſcit clauſtra ſepulchri:
Namque hominis ſemper, meritorum lege perenni,
Quam breviat fatum, propagat gloria vitam.
Ergo animus fidens in Dardana ſaeviet arma,
Nec mihi jam gemini dilectus pignoris obſtet
Deidamiam, Pyrrhumque meos nunc Scyros habebit
Viſuros noſtrum reditum celeremque triumphum.
Me pudor hortatur rapere in certamina greſſus
Ferre potes quaecumque labans ſucceſſibus aetas
Exigua obſervans matris praecepta verendae
Induxi molles habitus, velut edita virgo,
Luſimus & tactis modulantes carmina chordis,
Virtuti adſurgat, fuerat quaecumque voluptas,
Succedat ferrum citharae; quod nutrit amores
Depenſum eſt Veneri, reddamus caetera Marti.

DE

ſtabit, & *obbia hacmina* pro *obvia agmina*. antiquiſſima enim manu codicem Salmaſianum ſcriptum fuiſſe ex ſimili vetuſta ſcribendi ratione paſſim in hoc carmine obſervata adparet. ſic vſ. 5. *ineſi* pro *inhaeſi*. *peblo* pro *peplo* v. 15. *mugro* pro *mucro* v. 27. *hac* pro *ac* & *Aeacitarum* v. 72. *divitem* pro *dubitem*, v. 73. *ortatur* pro *hortatur*, v. 82. & ſimilia.

Cum manus Argivûm victricia ludat in arma] Sic edidi Divionenſis codicis ſchedas ſecutus: nam in Salmaſianis habebatur: *Cum manus Argivûm ultricia ludere in arma.*

Menteque fugaci] Forte, *tergoque fugaci.*

Ut vitem pro laude mori] Ita eaedem Divionenſes ſchedae: In Salmaſiani codicis excerptis: *Ut divitem*, & a manu recentiori ipſi adſcriptum fuiſſe *dubitem* vel *vitem* notaverat Heinſius, qui conjiciebat: *Devitem pro laude mori.* verſu ſequenti: *Quem dat Parca diem* praetuli ex Salmaſianis, pro eo quod in Divionenſi codice legitur, *Quem das, Parca, diem.* eodem in verſu rectius legeretur,

—— mihi nam lux amplior illa eſt
Quae virtute fluit.

non *ulla eſt*, ut utrumque ſchedarum exemplum habebat.

Quam breviat fatum] Nota vocem *breviare* hoc in verſu, unde ſequioris quidem, ſed non tamen infimae aetatis Poëtam ſe prodit auctor. hoc enim verbo etiam uſus eſt non uno in loco Quintilianus, cum Manilius, Lactantius, aliique. vide Cellarii Curas Poſter. pag. 202. & Vorſtii notas ad Sulpit. Sever. lib. 1. cap. 1. Cenſorino etiam hanc vocem ex Mſ. reſtituit Barth. XXVII. Adv. 19. quem vide.

In Dardana ſaeviet arma] *Saeviat* Salmaſian.

Deidamiam] An *Deidamen*? ut *Penelope* & *Penelopea* & ſim.

Ferre potes quaecumque labans] Sic ſchedae Salmaſianae: in Divionenſi codice vitioſa aut depravata lectio erat, nam in ejus excerptis habetur: *Ferre pote*ſque cum labans.*

Exigua obſervans] Ita in Divionenſibus. *Exigi obſervans* Salmaſianae: forte

—— quaecumque labans ſucceſſibus aetas
Exigit, obſer.ans &c.

Et tactis modulantes carmina chordis] Sic recte in Salmaſianis: male Divionenſes: *modulantur carmina.*

TELE-

Digitized by Google

DE TELEFO.

Telefus, excellens Alcidis pignus & Augae,
Externae ſortis bella inopina tulit.
Nam Graji Trojam peterent cum mille carinis,
Tangeret & claſſis litus adacta ſuum;

Occur-

TELEFUS &c.] Legitur in Catalectis Pithoei lib. II. pag. 59. & inter carmina Petronio Antigenidi adſcripta edidit Oliverius in notis ad Marmora Piſaurenſia pag. 165. Inveni id etiam in libro Iſaci Voſſii, qui eſt in Bibliotheca Leidenſi, quo continebantur nonnulla Epigrammata ex antiquis Codd. a Voſſio deſcripta. Diverſae ſententiae Epigramma in Telephi vulnerati ſtatuam eſt in lib. IV. Antholog. Graec. cap. 8. & in caſu hujus Herois celebrando multi ſunt Poëtae, quorum loca hic cumulare non vacat.

Alcidis pignus & Augae] *Alcidae* Heinſius. recte. & ſic edidit Oliverius. ſic in alio Epigr. quod alibi a nobis exhibebitur, *Alcidae ſacri generis decus* &c. ita enim in genitivis nominum propriorum ſaepe. ut *Thyeſtes*, *Thyeſtae*, *Geryones*, *Geryonae*, *Oreſtes*, *Oreſtae*. vide Heinſ. ad Ovid. Epiſt. VIII. v. 9. de matre vero Telephi *Auge* plurima non protrita ex inmenſis eximiae eruditionis copiis dedit Vir Illuſtris Ezech. Spanhemius Animadv. ad Callimach. Hymn. in Delum v. 70.

Externae ſortis] *Externi Martis* conjiciebat Heinſius.

Tangeret & claſſis litus adacta ſuum] *Ad acta ſuum* in exemplari notaverat Heinſius, pro *claſſis acta ad litus ſuum*. & Virgilii nomen adpoſuerat. Reſpexit ejus locum ex lib. XI. Æn. 261. *diverſum ad litus adacti*. ubi in notis ſuis phraſin hanc illuſtrat, ſed in hoc verſu illic probat *litus adacta*. vel *litus* ad *tangeret* referri poſſe exiſtimat. Cogitabam an forte legi poſſet *adunca* ut *puppis adunca* & ſim. frequenter. vide Lindenbrog. ad Catalect. p. 322. ſed nihil omnino mutandum ſuadet Silius Italicus lib. XII. v. 447.

Et jam per colles dumoſque ad litus adacta
Innabat pelago veniens ſine remige claſſis.

vulgatam etiam firmat liber Voſſianus. *adigere* enim *claſſem* & *navem* proprium hac in re verbum eſſe docuit Gronovius ad Livium lib. XXVI. cap. 7. *tangere* etiam proprie dicitur navis, cum curſum finit, & ad locum deſtinatum pervenit. Virgil. IV. Æn. 612.

—— ſi tangere portus
Infandum caput ac terris adnare neceſſe eſt.

Ovid. lib. IV. Met. 779.

Gorgoneas tetigiſſe domos.

Horatius lib. III. Od. 27.

Quae ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten.

& paſſim. vide Savaron. ad Sidon. Apollin. lib. I. Ep. 10. pag. 74. eadem ratio eſt compoſiti *contingere*. Ovid. lib. III. Met. 634.

Pone metum, Proreus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit.

itemque *attingere*. de quo vide notas Patrui mei ad Petron. cap. LXXXVIII. pag. 426. *litus* autem *ſuum* hic poſitum eſt pro ejus, Telephi nempe.

Syria pugnanti percutit haſta femur] Sic editio Pithoei, & liber Voſſianus. ſed recte eruditiſſimus Oliverius ad Marm. Piſaur. obſervavit carminis legem non admittere lectionem hanc vulgatam *Syria haſta*. proinde conjiciebat legendum eſſe *Pyrria*, quia antiquitus ita dicebatur Theſſalia. Sed ſequor potius Heinſium, & Munckerum ad Hygin. fab. 101. emendantes: *Scyria haſta*. & ſic profert Barthius ad Claudian. p. 497. ubi de verbo *flammare Scyria* autem *haſta* ab Achille, qui in inſula Scyro latuit. nam in Scyro commendatus fuit Achilles Lycomedi, quo cum veniſſent Graecorum legati, & inter eos Ulyxes, ad eum quaerendum, & inveniſſent, haſta donatus fuit. Hinc & Deidamia, Lycomedis filia, qua arſit Achilles, *Scyria* vel *Scyrias* paſſim Poëtis. Ovidius I. Artis Amat. 682.

Scyrias Aemonio juncta puella viro.

Propertius lib. II. El. 7. v. 54.

Scyria nec viduo Deidamia toro.

& *Scyria virgo* apud Claudianum Epithal. Honor. v. 16.

Scyria ſic tenerum virgo flammabat Achillem.

pro *percutit* vetus Salmaſii codex Heinſio collatus *perculit* ſollemni permutatione, ut apud Juſtin. lib. I. cap. 7. & lib. II. cap. 13. ubi pro *percuſſum* in aliis eſt *perculſum*. & Lucret. lib. I. pag. I.

Ludit lacte mero mentis percuſſa novellas.

ubi in MS. quem G. Voſſius contulit, *perculſa*. apud Lucan. lib. X. v. 323.

—— primos ſentit percuſſa tumultus.

quod

Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit haſta femur.
Pro cujus cura conſultus dixit Apollo,
Hoſtica quod ſalubrem cuſpis haberet opem.

Mox

quod praeferunt meliores libri: pro *perculſa*. ſic in Epitaphio Ajacis apud Gellium a Cicerone Latinis verſibus reddito, quod alibi exhibebimus; *Qui quondam Hectoreo percuſſus concidit enſe*. ubi male in MS. Franeq. *perculſus*. apud Pindarum Thebanum Epitom. Iliad. Homer. v. 762.

Hector tunc pugnae ſubit acri concitus ira
Priamides, mox percuſſos agit undique Grajos.

ſic ſcribe ex utroque Leidenſis Bibliothecae codice, quos contuli, nam in primo *percuſos*, proxime verum. vulgo *perculſos*. vide plura apud Bentlejum ad Horat. Epod. XI. v. 2. & qui *percuſſum* multis in locis praefert, ut magis Poëticum, Heinſium ad Virgil. I. Æn. v. 513.

Conſultus dixit Apollo] Propric. *dicere* enim de oraculis frequenter occurrit & de vaticiniis, pro praedicere. vid. Heinſ. ad Ovid. Epiſt. V. v. 33. & ad Claudian. I. in Eutrop. v. 160. & adde Cl. Drakenb. ad Silium XIII. v. 819.

Hoſtica quod ſalubrem cuſpis haberet opem] Sic edidit Pithoeus, neque aliter legitur in Excerptis Voſſianis. Sed viderat Heinſius legem metricam non admittere hanc vocem, & ideo hunc verſum obelo notaverat, & exemplaris ſui margini adſcripſerat forte *certam* emendandum eſſe pro vulgato *ſalubrem*. Sane apud nullum probati aevi Poëtam memini exemplum occurrere, ubi ſecunda hoc in verbo correpta occurrat. unicum, quod ſciam, inveni in Epigrammate inedito de Balneis, quod ex ſchedis Salmaſianis ſuo loco producendum erit, ubi habetur:

Cum ſalſum ſalubri litus abundat aqua.

imitatus tamen id fuit inter recentiores Buchananus in Paraphraſi Pſalmi XCIX.

Nomen qui ſalubri temperie modum
Sceptris conſtituas tuis.

verum recte ob id notatus a Ger. Joh. Voſſio lib. II. Art. Gramm. cap. 16. & Munckero ad Hygin. fab. 101. pag. 162. qui hoc in verſu legendum conjicit *celebrem* vel *celerem opem*. ſed vulgatam nihil adtinet ſollicitare. Non enim tantum nobis permittimus in his Epigrammatibus, quorum aevum ignoramus: etſi Helvio Cinnae hunc verſum adſcribat Proſodiae Poëticae auctor Smetius, qui in errorem duxit Pincierum lib. III. Parerg. cap. 19. ubi de quantitate vocis *ſalubris* agit, & hunc verſum ſub antiqui Poëtae *Helvii Cinnae* nomine profert, licet recte tamen non tantum auctoritati hujus Epigrammatis tribuat, ut eo Buchanani licentiam defendi poſſe putet. Perperam etiam Epigramma hoc de Telepho *Helvio* adſcribit Savaro ad Sidonium p. 74. ubi verſum quartum ex eo citat ſub *Helvii* nomine. Puto his viris Doctis anſam erroris dediſſe, quod in Collectione Pithoeana praeceſſerit Epigramma, ſub titulo:

In Commentarium L. Craſſitii
Grammatici in Smyrnam
C. Helvii Cinnae.
Uni Craſſitio &c.

& putaverunt *Helvii Cinnae* nomen iſti tamquam auctoris praefixum eſſe, eidemque tribuendum eſſe hoc noſtrum de Telepho, quod ibidem ſubſequitur: ſed cum nobis perpauca ſuperſint Epigrammatum Cinnae fragmenta, illud incerti auctoris eſt in L. Craſſitii Grammatici, qui tempore Auguſti vixit, Commentarium in Cinnae Smyrnam, obſcuriſſimum Poëma, de quo vid. Salvagn. Böeſſii Prolegom. in Ibin Ovid. cap. I. in fine iſti autem Epigrammati hoc carmen de Telepho & alia apud Pithoeum quidem ſubjunguntur, ſed an omnia ejusdem auctoris ſint, valde dubito, idque in tam inordinata & indigeſta farragine dijudicare perquam difficile eſt. Sed redeamus ad hunc verſum. *ſalubrem* igitur *opem* haſtae hoſtili ineſſe, oraculum Apollinis reſpondiſſe dicit Poëta, id eſt quod Telephus eadem haſta, qua ab hoſte Achille vulneratus erat, ſanandus eſſet. ita apud Suetonium in Aug. cap. 42. *ſed ut ſalubrem magis quam ambitioſum principem ſcires.* ideſt, per quem populus a vitiis & luxuria ſanaretur, ut recte contra Gronovium loci iſtius ſenſum expoſuit Patruus meus, quem & vide ad Gratii Cyneg. v. 121. & de hac ſignificatione Lambinum ad Horat. Art. Poët. v. 198. Caeterum Telephum ab Achille haſta vulneratum & ſanatum plurimi e veteribus tradunt, id quod hoc Epigrammate confirmatur, ſecus quod alii de herbis prodiderunt. Cuſpidi Achilleae id ſimiliter tribuit Propertius lib. II. El. I. v. 66.

Myſus & Aemonia juvenis qua cuſpide vulnus
Senſerat, hac ipſa cuſpide ſenſit opem.

ubi legendum *Haemonii juvenis*, id eſt Achillis, cum Heinſio lib. II. Adverſ. cap. I. vide quae de hac diffe-

D

feren-

Mox precibus flexi Pelidae robore ſacro
Injecto membris pulvere plaga fuit.
Monſtrant fata viri vario miracula caſu.
Unde datum eſt vulnus, contigit inde ſalus.

TUMULUS HECTORIS, PENTADII POETAE.

Defenſor patriae, juvenum fortiſſimus Hector,

Qui

ferentia illic notavit eruditiſſimus Poëtarum Interpres Brouckhuſius, & adde Delrium ad Senecae Troades v. 218. pag. 240. de haſta etiam Ovidius Remed. Amor. v. 50.

Vulnus in Herculeo quod quondam fecerat hoſte,
Vulneris auxilium Pelias haſta tulit.

ſic & in carmine Pentadii de Fortuna apud Pithoeum lib. I. Epigram. p. 31.

Pelias haſta fuit; vulnus grave quae dedit hoſti,
Et quae ſanavit, Pelias haſta fuit.

Serenus Sammonicus de Medicina cap. XLVI. v. 836.

—— ſanat quem ſauciat ipſa,
Ut Lariſſaea curatus Telephus haſta.

apposite Claudianus in Epiſtola ad Hadrianum v. 46.

Sanus Achillea remeavit Telephus haſta,
Cujus pertulerat vires: & ſenſit in uno
Letalem placidamque manum: medicina per hoſtem
Contigit, & pepulit, quos fecerat ipſe, dolores.

ſic enim recte, cum antea *Achilleis herbis* legeretur, ex Gyraldino libro reſtituit Heinſius, qui illic videndus. Confer & Hieronym. Columnam ad Ennium pag. 270. Ed. Cl. Heſſel.

Mox precibus flexi Pelidae robore ſacro] *Robore ſato* Cod. Voſſian. *robore raſo* ex V. Cod. Salmaſii in margine libri ſui notavit Heinſius. recte. Hyginus fab. CI. *Tunc Ulyxes ait: Non te dicit Apollo, ſed auctorem vulneris haſtam nominat: quam cum raſiſſent, remediatus eſt.* aliter Oliverius ad Marm. Piſaurenſ. pag. 166. qui corrigit: *Mox precibus flexi Pelidae e robore ſana.* pleniuſque ſe hoc de loco acturum promittit in libro de Viris Illuſt. Piſaurenſ. verſu ſequente ex eodem codice adſcripſerat Heinſius *pulvere membra fugit.* unde ipſe corrigebat:

Injecto & membris pulvere plaga fugit;

vel *coit.* quod verum puto.

DEFENSOR PATRIAE &c.] Habet Pithoeus lib. III. pag. 97. & Scaliger in Catalectis pag. 178. a quibus *Pentadio* tribuitur, licet margo Pithoei *Maximiano* adſcribat. ſub *Pompejani* nomine editum occurrere in Florentina Illuſtrium Poëtarum Hetruſcorum editione notaverat Heinſius. cui autem ex his tribuendum ſit, difficile eſt diſcernere, cum illorum trium non pauca etiam alia apud Pithoeum occurrant Epigrammata. DE HECTORE POMPILIANUS inſcribitur in Thuaneo, vitioſe pro POMPEJANUS. MAXIMINO adtribuit Petavianus, pro MAXIMIANO. Voſſii codex, cujus varias lectiones excerpſit Heinſius, auctoris nomen tacet & inſcribit tantum HECTORIS TROJANI VIRORUM STRENUISSIMI TUMULUS. in codice MS. etiam Bibliothecae Caeſareae Hectoris & Achillis Epitaphia, forte haec eadem, recenſentur apud P. Lambecium lib. VI. Comm. de Bibl. Caeſar. pag. 935. Habetur etiam hoc Epigramma, ſed nullo auctoris indicio praefixo, in Chronico Engelhuſii Tom. II. Rer. Bronſvicens. p. 988. ſed ubi ultimum diſtichon deſideratur, & ipſi Epigrammati verſus hic alienus, ut puto, & prae ceteris nimis inſulſus, praemittitur,

Troum protector, Danaum metus hic jacet Hector.

qui verſus itidem praefigitur huic Epitaphio, in editione Argentina anni 1494. Hiſtoriae Trojanae Guidonis de Meſſana in fine, niſi quod *Trojae protector* illic habeatur. In Voſſianis ſchedis poſt hoc Epigramma etiam ſubſequebatur; unde patet inepti alicujus monachi pannum prave adſutum eſſe, & in dicto Chronico praepoſtere his adnecti. Cujuſcumque tandem hi verſus ſint, ut pleraque ſub incertorum auctorum nominibus vagantur, ſatis bonae tamen notae ſunt.

Juvenum fortiſſimus Hector] *Fortiſſimus iſte* habet Guido de Meſſana in Hiſtor. Trojana. ſimiliter in Epigrammate inedito de Troja, quod ex Leidenſi codice, in quo habebatur Marbodii Poëma de ornamentis verborum, deſcripſit Heinſius, & ſuo loco a nobis edendum erit:

O Hi-

Digitized by Google

Qui murus miſeris civibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis.
Occubuere ſimul ſpeſque ſaluſque Phrygum.
Hunc ferus Æacides circum ſua moenia traxit,
Quae juvenis manibus texerat ante ſuis.

O quan-

O Hector, quondam Troum fortiſſime fruſtra
Conjugis in facie defectorumque parentum
Hoſtiles proprio foedaſti ſanguine currus:
Hanc adeo patriae cladem tua, perfide paſtor,
Navibus invexit Dis exſecrata voluptas.

Qui murus miſeris civibus alter erat] *Ater* in Thuaneo. *ater erit* in Petaviano. pro quo *acer* in editione Hetruſcorum Poëtarum Florentina. rectius *altus erat* in Chronico Engelhuſii, & in Hiſtoria Trojana Guidonis de Meſſana. *murus* autem eleganter hic pro firmo praeſidio ac tutela. ut paſſim apud Poëtas, & *Grajum murus Achilles* apud Ovid. XIII. Metam. v. 281. ubi vide notas. ſic Lucanus lib. VI. v. 201. de Scaeva:

—— ſtas non fragilis pro Caeſare murus
Pompejumque tenet.

apud Auſonium in Moſella v. 394. ut locum emendat Cl. Cannegieterus in Miſc. Obſerv. Vol. X. Tom. II. pag. 199.

———— quum facta Quiritum,
Belgarum, patrioſque canam, decora inclyta, muros.

Juſtinus lib. XIV. cap. 5. §. 7. *cum multis ſeculis murus urbi civium virtus fuerit.* Cicero in Piſonem cap. 4. *Ergo his fundamentis poſitis conſulatus tui triduo poſt a T. Clodio lex Aelia & Fuſia everſa eſt, propugnacula murique tranquillitatis atque otii.* ſic in Epigrammate apud Reines. Cl. II. inſ. 34. ubi Aſula caſtellum loquitur:

Deſine dux belli de me ſperare triumphum,
Frange opus hoc: hominum pectora murus erunt.

ſimiliter apud Senecam in Troadibus v. 126. ubi Chorus Troadum ita ipſum Hectorem alloquitur:

Columen patriae, mora fatorum,
Tu praeſidium Phrygibus feſſis,
Tu Murus *eras; humeriſque tuis*
Stetit illa decem fulta per annos:
Tecum cecidit ſummuſque dies
Hectoris idem patriaeque fuit.

quem locum Delrius hoc ipſo Epigrammate adpoſite inluſtrat. paſſim enim inter Hectoris laudes a Poëtis celebrari videas, cum eo ſimul periiſſe Trojanum imperium. ut ex hoc Epigrammate & illuſtri Pindari Thebani loco in Epit. Iliad. v. 1012. & 1061. & ſeqq. notat Barthius lib. LIX Adv. cap. 15. non procul a fine. vide & Taubmann. ad Virgil. Culic. pag. 287. & plura apud Barthium ad Claudianum IV. Conſ. Honor. v. 108. & Celeb. Drakenb. ad Silium lib. XVI. v. 68.

Telo violenti victus Achillis] *Violenter hictus* Voſſii codex, unde Heinſius conjiciebat *evictus*. At in ſchedis, in quibus Epigrammata quaedam ex veteri Ger. Joh. Voſſii codice deſcripſit, legitur, *fractus Achillis. violentis ictus* in Thuaneo MS & in editione Florentina Poetarum Hetruſcorum, *violentus ictus*. hinc legendum putabat Heinſius *nectus*, vel *enectus*, ut in carmine de Laudib. Herculis v. 3. ſimilis varietas; *Tertius enectus ſus eſt Erymanthius ingens.* ubi in aliis *evictus*. ſed ſatius eſt ut hic loci nihil mutetur. Ceterum cum hoc diſticho ſimile eſt illud Hectoris Epitaphium apud Auſonium in Epitaph. Heroum XIV.

Hectoris hic tumulus, cum quo ſua Troja ſepulta eſt,
Conduntur pariter qui periere ſimul.

ubi Tollius hoc Pentadii Epigramma in notis citans profert, *violenti victus Achillei.* quod admitterem, ſi ab editis aut manu exaratis codicibus confirmaretur. nam genitivus ille *Achillei* vel *Achilli* atque *Ulixi* multis in locis a Viris doctis reſtitutus eſt. vide Pierium ad Virg. I. Æn. 30. Heinſ. ad Virg. III. Æn. 87. Ovid. I. Artis 743. & ad Vellejum lib. I. pag. 69. tum Gronovium ad Livium lib. XLII. 25. & Obſerv. ad Scriptor. Eccleſ. cap. IX. Fabrum ad Juſtin. lib. I. cap 7. pag. 36. & Abrah. Gronov. ad Eumdem lib. III. cap. 7. pag. 801.

Hunc ferus Aeacides &c.] Totum hoc diſtichon, ut & ultimum, *Sed raptum* &c. non legitur in Chronico Engelhuſii.

Quae juvenis manibus texerat ante ſuis] Id ita expreſſit Ovidius in Ibide v. 335.

Vel qui, quae fuerat tutatus moenia ſaepe,
Corpore luſtravit non diuturna ſuo.

Digitized by Google

O quantos Priamo lux attulit illa dolores!
Quos fletus Hecube, quos dedit Andromache!
Sed raptum pater infelix, auroque repenſum
Condidit, & moerens hac tumulavit humo.

IN

quem locum bene Salvagnius hoc ipſo Pentadii diſticho inluſtrat. *Quem juvenis* legitur apud Guidon. de Meſſan. in Hiſt. Troj.

Quos fletus Hecube, quos dedit Andromache] *Quot fl. H. quot* legitur in Chronico eodem, & in Hiſtoria Trojan. Guidon. de Meſſana; ſed apud quos inepte habetur *Andromede. Hecubae* & *Andromachae* eſt in Florentina Poëtarum Hetruſcorum editione. recte omnino. id enim requirit praecedentis verſus ſenſus, & ita etiam ad marginem editionis Scaligeranae in ſuo exemplari emendaverat P. Francius.

Hac tumulavit humo] *Adtumulavit* margo Pithoei, cui favet lectio Voſſianarum ſchedarum *actumulavit*, quomodo & apud Guidonem de Meſſana; in Petaviano codice *atumulavit*. at in alio Voſſii codice *hac tumulavit*, ut editum eſt, legi notavit Heinſius.

IN XERXEM.] Primum illud de Xerxe Epigramma duobus diſtichis auctius edidi, quam illud nobis dederat Pithoeus lib. 11, pag. 59. & Scaliger lib. 1. Catal. pag. 208. ubi ſequens etiam adjunxerunt. ab aliis inter Catalecta Petroniana relata ſunt; & inter carmina Petronio Antigenidi adſcripta edidit Oliverius ad Marm. Piſaurenſ. pag. 166. Illi vero quatuor tantum verſibus primum carmen abſolvunt, ejusque ſecundum diſtichon ita exhibent:

Mundus juſſa facit. Solem texere ſagittae:
Calcatur Pontus, fluctuat altus Athos.

& ſic legebatur in Voſſiano codice, quem Heinſius contulit, qui utrumque inſcribit DE ATHO MONTE. & ſic in ſchedis ſuis Scaliger ipſe deſcripſit ex veteri codice, qui ubique cum Voſſiano conſentit, & quem eumdem puto. titulus autem ille DE MONTE ATHO, ſequenti potius Epigrammati videtur praefigendus. LAUS XERXIS inſcribunt ſchedae Salmaſ. & Divionenſes. Ego vero auctoritate Salmaſianarum & Divionenſium ſchedarum reliquos verſus liberali manu adjeci, in quo mihi praeivit ipſe Salmaſius, qui ex eodem illo codice, ex quo Heinſius ſchedas iſtas deſcripſerat, hoc carmen ita etiam protulit & edidit in notis ad Trebell. Pollion. in Claud. cap. VI. Elegantiſſimus etiam Balzacius videtur habuiſſe codicem, in quo auctius hoc epigramma exſtabat, quum ultimum diſtichon *Quis novus hic hominum* &c proferat ita ut in ſchedis noſtris MSS. legitur. vide Entretiens de Balzac cap. III. p. 50. ubi pluribus de hoc Epigrammate diſſerit, & verſuum horum elegantiam, Latinitatem caſtam, & Poëticam inventionem admiratur, ac Virgilii aevo adjudicat. Illum vero habuiſſe ex codice Salmaſiano patet ex ejus Epiſtolis Selectis pag 460. & 462. a Menagio poſt Poëmata Balzacii editis.

Perſes magnus adeſt] Eaedem Salmaſii ſchedae pro *Perſes* habent *Xerſis*. *Xerces* Divionenſ. Voſſii codex *Tarſes*. ſed bene ſe habet *Perſes*. quod confirmant Scaligeri ſchedae. ita ſeq. Epigr. infra:

Idem commiſit longo duo litora ponte
Perſes.

ita ſaepe *rex Perſes* pro rege Perſarum. Nepos in Alcib. cap. 4. *itaque hujus conſilio Lacedaemonii cum Perſe rege amicitiam fecerunt*. ita olim fuit editum, pro quo recentiores editiones nunc habent *Perſarum*. Ultrajectina illa laudatiſſima, ſed rara, editio, cui quondam Canterum vel Cauchium praefuiſſe volunt, exhibet *Perſa*. ibidem cap. IX. ex codice Petri Danielis: *ſed videbat id ſine rege Perſe fieri non poſſe*. Lucanus lib. 11. v. 672.

Tales fama canit tumidum ſuper aequora Xerxem
Conſtruxiſſe vias, multum quum pontibus auſus
Europamque Aſiae, Seſtonque admovit Abydo,
Inceſſitque fretum rapidi ſuper Helleſponti &c.

ubi codices MSS. ab Heinſio collati, & Voſſianus ſecundus, teſte Cl. Oudendorpio, habent *Perſem* pro *Xerxem* eadem varietate. ſed *Perſen* magis Poëticum eſſe cenſet Patruus meus in notis ſuis, & hoc etiam loco confirmat. idem Lucanus lib. III. 286.

Deſcendit Perſes, fraternique ultor amoris,
Aequora cum tantis percuſſit claſſibus.

ubi eadem in ſcriptis & editis diverſitas. Emendandus forte Terentianus Maurus libro de Syllabis & Metris v. 1074. pag. 53. b. ed. Briſſaei, ubi nunc mendoſe editur,

Pontibus inſtratis conjunxit littera perpes.

pro quo legendum *conjunxit litora Perſes*, quod propius vulgato *perpes* inſiſtit, quam *Xerxes*, ut in Erratis corrigi juſſit Briſſaeus, & in editione Putſchii, & Sanct-Andraeana an. 1584. legitur eſt autem Ennii verſus ex lib. XIII. Annalium. recte tamen idem Briſſaeus *conjunxit* vindicat pro *conjunxis*, quod apud Bedam libello de metris p. 2355.

ha-

Digitized by Google

IN XERXEM.

Perſes magnus adeſt, totus comitatur euntem
Orbis. quid dubitas, Graecia, ferre jugum?
Tellus juſſa facit. Solem texere ſagittae.

Ab-

habetur. niſi praeſtet, *commiſit litora Perſes.* ut in altero hoc Epigrammate,

Idem commiſit longo duo litora ponte
Perſes.

apud Arnobium ſimiliter ſcribendum lib. I. pag 5. *ut ille immanis Perſes mare terris immitteret, & greſſibus maria tranſiret.* nam in v. c. Regio, quo uſus eſt Salmaſius, legitur *Xerſes.* ut perpetuo ſcribitur in codice Franequerano Juſtini lib. II. cap. x. illuſtrant haec, quae notavit Stanlejus ad Æſchylum in Perſas v. 71. & Columna ad Ennium p. 130. Ed. Heſſel. eadem varietas apud Senecam Controv. II. *Si vincere Xerxen non licet.* ubi in MS. legi *Perſen* teſtatur Gronovius. vide plura apud Scaliger. ad Euſeb. Chronic. n. MDCCCXLI. pag. 141. & Heinſium lib. II. Adverſar. cap. 6. ſimiliter apud Auguſtinum lib. III. de Civit. Dei cap. II. *Retulerunt tale prodigium & Antiochi & Perſidis bello in eodem apparuiſſe figmento* ubi in aliis *Xerxis* pro *Perſidis.* ſed Ludovicus Vives emendat *Perſae.* pro quo *Perſi* ex membranis Noricis praetulit Gronovius ad Livium lib. XLII cap. 25. illic autem intelligitur *Perſeus* filius Philippi, Macedonum rex: quam Gronovii emendationem confirmant MSS. codices & editio antiqua Colonienſis anni 1497. apud Böethium lib. II. de Conſ. Philoſ. Proſ. 2. *Num te praeterit Paulum Perſi regis a ſe capti calamitatibus pias inpendiſſe lacrymas.* ibi enim in aliis edd. ut in Delphinica, perperam *Perſes regis.* qui eſt primus caſus. ſed *Perſi* genitivus eſt. nam *Perſes* & *Perſa* aeque ac *Perſeus* dicitur. ut bene ibidem obſervat Gronovius. ita *vir Perſes*, pro *Perſicus* aut *Perſa*, apud Quintilian. lib. III. Inſtit. Orat. cap. 7. *Perſes hoſtis* apud Cicer. lib. I. Tuſcul. cap. 42. aliosque frequenter.

Comitatur] *Comitatus* ſolae Salmaſii ſchedae.

Tellus juſſa facit] *Mundus* edidit Scaliger & Pithoeus. idque latius patere & magis ad ſenſum Poëtae facere mihi videtur. ſic in verſu ultimo hujus Epigrammatis — *ſub Jove mundus erat.* & Epigrammate ſequenti — *mundo nova ponere jura.* & ſic Jupiter *mundi dominus* in Priapej. carm. IX. *Fulmen habet mundi dominus.* quia tamen in Scaligeri & Salmaſianis ac Divionenſibus ſchedis *Tellus* legitur, eam lectionem ob plurimorum codicum conſenſum expreſſi, & quoniam ita etiam Salmaſius ediderit.

Solem texere ſagittae] *Coelum texere* eaedem Salmaſii & Divionenſes ſchedae. quomodo etiam Salmaſius excudi juſſit. Scaligeri tamen ſchedae *Solem*, ut ipſe & Pithoeus ediderunt. ſed parum intereſſe puto, cum veteres de Perſarum telis loquentes utrumque dixerint. Plinius lib. XVI. cap. 36. *His armis* SOLEM *ipſum obumbrant.* Seneca Suaſor. II. pag. 22. de Xerxe: *Ille qui claſſibus ſuis maria ſurripuit, qui terras circumſcripſit, dilatavit profundum, novam rerum naturae faciem imperat* &c. *Terras armis obſidet*, COELUM *ſagittis, maria vinculis.* Valerius Maximus lib. III. cap. 2. Ex. ext. 2. *Xerxem non hominibus tantum terribilem, ſed Neptuno quoque compedes, &* COELO *tenebras minitantem.* & lib. III. cap. 7. ext. 8. *Referente quodam, ſagittis Perſarum* SOLEM *obſcurari; bene narras, inquit, in umbra enim melius praeliabimur.* quod idem dictum refert etiam Cicero lib. I. Tuſcul. Quaeſt. c. 42. ubi de Lacedaemoniis: *o quibus unus, cum Perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians*, SOLEM *prae jaculorum multitudine & ſagittarum non videbitis: In umbra, inquit, igitur pugnabimus.* quo tamen in loco memoriae vitio lapſum eſſe Ciceronem, cum dicat protuliſſe in convivio quemdam Perſem, id quod nunciavit Trachinus quidam homo Graecus, cui dicenti, *barbaros Solem ſagittis obducturos*, reſpondit Dieneces Spartanus, *ergo ſub umbra* &c. id quod perperam Lacedaemonio adtribuit, notavit Victorius lib. XXVII. Var. Lect. cap. 9. vide & Schottum ad Senecae Suaſor. pag. 542. idem de Xerxe teſtatur Tzetzes in Hiſtor. Chiliad. VII. 138.

Τὸν Ἥλιον τοξεύμασι τοῖς Περσικοῖς συγκρύψας.

Solem ſagittis Perſicis obſcurantes.

ut infra hic dicitur:

Abſcondunt clarum Perſica tela diem.

& huc facit adpoſitus Claudiani locus lib. II. in Rufin. v. 122.

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis umbraſſe diem, cum claſſibus iret
Per ſcopulos, tectumque pedes contemneret aequor.

ſic ſcribendum recte viri docti monuerunt, cum Gryphius aliique perperam ediderint: *Et telis vibraſſe diem.* eadem loquendi forma de Aethiopibus teſtatur Heliodorus lib. IX. pag. 436. Ed. Bourdel. eos tam crebris ſagittis jaculari poſſe,

ὥστε

Abſcondunt clarum Perſica tela diem.
Claſſes foſſus Athos intra ſua viſcera vidit,
Phryxeae peditem ferre jubentur aquae.
Quis novus hic hominum terramque, diemque, fretumque,
Permutat? certe ſub Jove mundus erat.

I T E M.

Hic, quem cernis, Athos, inmiſſis pervius undis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.

Ac-

ὥστε τῆς νίφους φαντασίαν τὴν πυκνότητα παρέχειν τοῖς Πέρσαις. *ut carum denſitas nubis ſpeciem Perſis exhiberet.* & quod de Parthis dicit Florus lib. III cap. 2. *tela fundere in modum grandinis & nimborum.* Ennodius Panegyrico Theodorico dicto pag. 411. *Si coelum lancearum imber obtegeret, qui fortius telum jecerit, non latebit.* ubi Schottus in notis ſuis adpoſite adtulit hunc Virgilii locum lib. IX. Æn. v. 611.

—— fundunt ſimul undique tela
Crebra nivis ritu, coelumque obtexitur umbra.

quem expreſſit Claudianus lib. I. in Laudib. Stilic. v. 257. de Afris:

—— Poenus jaculis obtexitur aër.

ad quem adeundus Barthii Commentarius pag. 215. eamdemque Virgilii locum in animo habuiſſe videtur Avienus in Deſcript. Orbis v. 1251.

—— diſcurrunt crebra per auras
Spicula, miſſilibus late ſubtexitur aër.

& ſic in aliis locis, quos profert Heinſius ad Claudian. lib. II. in Eutrop. v. 451. Auctor Panurgi, Poëmatii inediti, v. 258.

Tela volant paſſim multis cum millibus inſtar
Grandinis effuſae, & coelum Solemque nigranti
Late nube tegunt, ut non ſint pervia Phoebo
Lumina.

Sed ut modus exemplorum ſit, Lectorem remittimus ad notas Tennulii ad Frontinum lib. IV. cap. 5. 13. & Jureti ad Paulinum lib. III. de vita Martin. v. 453. pag. 248.

Abſcondunt clarum Perſica tela diem] Ita in editionibus Pithoei & Scaligeri & Salmaſianis ſchedis habetur. & adſtrui poſſet ex Claudiano, loco ſupra prolato, *Et telis umbraſſe diem.* & ſic apud Senecam Phoeniſſis v. 394. *Vides ut atra nubes pulvere abſcondat diem.* At in ſchedis Divionenſibus tamen legitur:

Abſcondunt clarum Perſica tela Jovem.

quod ut elegantius & magis Poëticum, alteri lectioni praeferendum mihi videtur. *Jovem* enim pro aere aut coelo poni videbis ex plurimis exemplis, quorum magnam copiam cum cura collegit, & non parca manu produxit Heinſius lib. I. Adverſ. cap. XVII. ceterum recte Cl. Dorvillius hic legebat,

Quis novus hic dominus terramque &c.

Inmiſſis pervius undis] Ita edidit Pithoeus: & ſic manus Viri docti in exemplari Scaligeranae editionis, cui Francius conjecturas nonnullas adleverat: nam a Scaligero editum eſt,

———— immiſſis ſparſius undis
Flexibus obliquis &c.

In veteri ſcilicet codice, unde deſcripſerat, invenit: *inmiſſis pſius*, quod vitioſe pro *pervius* etiam in Voſſiano erat ſcriptum, unde litera ultima ex praecedenti voce repetita emendavit *ſparſius.* & in ſchedis ſuis huic lectioni firmandae adſcripſerat Rutilii locum lib. I. Itiner. v. 321.

Vix circumvehimur ſparſae diſpendia rupis.

quem verſum etiam ad Scaligeranae edit. oram adnotaverat alterius viri docti, ſed mihi ignoti, calamus. nihil tamen hic mutandum opinor. & pro altera lectione ſtat Pomponius Mela lib. II. cap. 2. prope finem. *Athos mons a Xerxe in Grajos tendente perfoſſus transjugatuſque eſt, factus freto navigabili pervius.* Florus lib. II. cap. VIII. *quum Perſas & Orientem, Xerxem atque Darium cogitarent, quando perfoſſi invii montes, quando velis opertum mare nuntiaretur.* Auctor Culicis v. 30.

Non perfoſſus Athos, nec magno vincula ponto
Jacta, &c.
Non Helleſpontus pedibus pulſatus equorum
Graecia cum timuit venientes undique Perſas.

quem locum illuſtrat Barthius lib. XX. Adv. 19. ſic *pervius Oceanus* in Epigr. apud Pith. lib. I. pag. 61. & *impervia Tellus* ibid. Epigr. ſeq. p. 62. & *Corinthos pervia facta* lib. I. pag. 32.

Ante mari gemino ſemper pulſata Corinthos
Confundet fluctus pervia facta ſuos.

inmiſſis undis autem eſt, ut *admittere mare, admiſſum pelagus.* & ſim. de qua locutione vide Heinſ. lib. II. Adverſ. cap. 10. & locis ab eo productis

adde

Accepit magno deductum Nerea fluctu:
  Perque latus miſit maxima bella ſuum.
Sub tanto ſubitae ſonuerunt pondere claſſes.
  Caeruleus cana ſub nive Pontus erat.
Idem commiſit longo duo litora ponte
  Perſes: & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum, mundo nova ponere jura?
  Hoc terrae fiat: hac mare, dixit, eat.

P U-

adde Scholiaſten Juvenalis ad Sat. x. v. 174. *Xerxem dicit Perſarum regem. qui Atho* (ſic legendum) *montem in Achaia dicitur perforaſſe, & inmiſiſſe terris novum mare, pontum contabulaſſe navibus, atque ita exercitum in Achaiam tranſtuliſſe.* de hac eadem re Manilius lib. III. v. 20.

——— nec Perſica bella profundo
Indicta, & magna pontum ſub claſſe latentem;
Inmiſſumque fretum terris, iter aequoris undis.

Varro lib. III. de R. R. de L. Lucullo: *poſtquam perfodiſſet montem, ac maritima flumina inmiſiſſet in piſcinas.* quod *admittere* de eodem dixit Plinius IX. c. 54. ſic apud Hyginum fab. XXX. de Hercule: *flumine admiſſo totum ſtercus abluit.* ut recte emendatum a viris doctis. vid. Munckeri notas. vel *inmiſſo*, vel, ut Heinſius, *flumine Alfeo immiſſe.* quomodo etiam G. J. Voſſius emendabat in ſui exemplaris margine, quod in Bibl. Leidenſi ſervatur, qui & ſupplebat ex Apollodoro *Alpheo & Peneo inmiſſo.*

Deductum Nerea fluctu.] In margine Pithoeus notaverat in V. C. legi *ultu*, quod ſchedis ſuis etiam Scaliger adſcripſit. pro quo Voſſii codex pro diverſa lectione habebat *vultu.*

Perſes: & fecit] Voſſii codex: *Terſes & effecit.* videtur hic verſus non valde placuiſſe Francio, qui in ora exemplaris ſuis diſtichon hoc ita conſtituebat:

Commiſit longo Perſes duo litora ponte,
  Et vaſtum fecit per mare miles iter.

ſed nimis, ut puto, licenter. Ceterum *committere litora ponte* hic dicitur, quod aliter *jungere ripas ponte* vel *jungere pontem* apud alios occurrit. de qua locutione vide notata Cl. Oudendorpii ad Frontin. lib. I. cap. I. §. 6. pag. 18.

Hoc terrae fiat: hac mare, dixit, eat.] Forte, *Hae terrae fiant.* PITHOEUS. Emendationem Pithoei vix eſt ut adprobare poſſim. & longe aliud quid requiritur. Voſſii codex, *Hoc terrae fiat, ac mare.* Heinſius tentabat, *Hac terrae fluitent.* In ſchedis Scaligeri, *Hoc terra fiat ac mare*, & adſcriptum *terrae.* omnia fruſtra. At vero palmaria & quantivis pretii emendatio eſt J. Fr. Gronovii, qui hunc verſum, ut adſcripſerat Heinſius, ita corrigebat:

Hoc terrae fiant: hoc mare: dixit. erant.

& ſic Viri docti manus etiam libro Francii adnotaverat. eadem locutione, ut apud Virg. Ecl. VIII. 58. *omnia vel medium fiant mare.* ubi vide Servium. egregie, quaſi ad Xerxis dictum & imperium ſubito ſe natura novaſſet, & veluti ad Dei alicujus jubentis nutum ſine mora ſtatim pareret, ſive mare in terras, & contra terrae in mare mutarentur. quod eſt id, quod verſu praeced. praeceſſit, *mundo nova ponere jura*, ſive ut de Xerxe apud Senecam Suaſor. II. loco ſupra adducto, *novam rerum naturae faciem imperare.* & Tzetzes in Chiliadib. I. 32. οὕτως ὁ Ξέρξης ὁρμηθεὶς στρατεύειν καθ' Ἑλλάδος καινοτομεῖν ἠθέλησε καὶ φύσεις τῶν στοιχείων. Nihil profecto hac emendatione excogitari poterat acutius & ſimul ſublimius. eo enim loquendi modo ſumma Numinis poteſtas exprimitur. Arrianus in Epictetum lib. I. cap. XIV. init. καθάπερ ἐκ προστάγματος τοῦ θεοῦ, ὅταν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς φυτοῖς ἀνθεῖν, ἀνθεῖ. ὅταν εἴπῃ βλαστάνειν, βλαστάνει. ὅταν ἐκφέρειν, ἐκφέρει. ὅταν πεπαίνειν, πεπαίνει &c. *Tamquam ex divino praecepto, cum ille plantas florere juberet, florent; cum germinare, germinant; cum proferre fructum, proferunt; cum maturescere, maturescunt.* Et hoc eſt celebratum illud ἔπος, quod in divino Moyſe admiratur Longinus Sect. IX. §. 13. ubi tradit illum veram divinae potentiae imaginem mentis ſuae altitudine percepiſſe, & digne elocutum fuiſſe iis in verbis: Εἶπεν ὁ Θεὸς, γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο. γενέσθω γῆ, καὶ ἐγένετο. de quo multa a viris doctis ſcripta: quorum ſententias collegit & expoſuit Chriſtoph. Wollius in Diſſertatione ad illum Longini locum Lipſiae ante paucos abhinc annos ventilata. Ad ſenſum hujus verſus porro quod adtinet, *Hoc terrae fiant*, intelligendum de Helleſponto ponte juncto: *hoc mare*, de Atho monte immiſſis undis pervio facto. eodem modo Xerxes terram reddidiſſe mare dicitur Tzetzae Hiſtoriar. Chiliad. VII. 138. Γαιώσας μὲν τὴν θάλασσαν, τὰ δ' ὄρη θαλαττώσας. Dio Chryſoſtomus Orat. III. pag. 41. loco valde adpoſito: ὅτι Ξέρξης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν μὲν γῆν ἐποίησε θάλασσαν, διελὼν τὸ μέγιστον τῶν ὀρῶν, καὶ διασπάσας ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὸν Ἄθω,

διὰ

PUBLII SCIPIONIS.

Deſine Roma tuos poſtes *
Namque tibi monumenta mei peperere labores.
Teſteis ſunt campei magnei.

SCIPIONIS AFRICANI.

Luxuriantem animo Poenum ferroque ruentem
Urbis in excidium, vix puber ad arma vocatis

Pa-

διὰ δὲ τῆς θαλάττης τὸν πεζὸν στρατὸν ἄγων ἤλαυνεν ἐφ' ἅρματος. quo loco una cum aliis illuſtrat Lambinus egregios Lucretii verſus, qui in divino illo fine libri tertii leguntur v. 1042.

Ille quoque ipſe, viam qui quondam per mare magnum
Stravit, iterque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus ſalſas docuit ſuper ire lacunas;
Et contemſit, equis inſultans, murmura ponti.

ubi tamen Lambini lectionem *aquis inſultans* cum Salmaſio aliisque repudiandam eſſe arbitror, quod ſuadet maxime imitatio Sidonii Apollinaris, qui videri poſſit hunc locum ante oculos habuiſſe, in Carm. V. v. 452.

—— nec tantae Seſton juncturus Abydo
Xerxes claſſis erat, tumidas cum ſterneret undas,
Et pontum ſub ponte daret, cum ſtagna ſuperbo
Irrupit temerata gradu, turmaeque frequentes
Helleſpontiaco perſultavere profundo.

ubi vides turmas Xerxis equeſtres dici *perſultaſſe profundo*, ut ipſe *equis inſultans pontum* Lucretio. vide & de hoc loco Patrui mei notas ad Virg. III. Georg. 116. Neque etiam cum Heinſio lib. I. Adverſ. cap. 18. in ceteris legendum, *marmora ponti*. vulgata enim plus dicit & longe efficacior eſt, Xerxem ſcilicet pedeſtribus & equeſtribus copiis, quas utroque verſu exprimit Lucretius, ponto inſultaſſe, ejuſque iram & murmura, quantumvis id pati reluctaretur, contemſiſſe, ut in loco Claudiani ſupra laudato:

—— tectumque pedes contemneret aequor.

quod egregie illuſtratur hiſtoria illa, quam ex Herodoto ibidem Lambinus expoſuit.

Deſine Roma tuos hoſteis] Haec Africanum cum patria colloquentem dixiſſe Cicero auctor eſt lib. III. de Orat. (cap. 42.) & lib. II. de Finib. (cap. 32.) a quo duobus locis mutila hujusmodi verba afferuntur. Scaliger vero pro *hoſteis* legit *poſteis*; ac ita verſum explevit, ſed neſcio utrum conjectura, an antiqui alicujus codicis auctoritate;

Deſine Roma tuos poſteis ornare tropaeis.

Quae lectio mihi non ſatis videtur probabilis: ſiquidem ſive in publica, ſive in privata Romanorum laetitia poſtes non tropaeis, ſed arborum ramis, & praecipue lauri ornabantur. Juvenalis Sat. XII.

Ornentur poſtes, & grandi janua lauro.

& rurſus:

—— longos erexit janua ramos.

de qua conſuetudine plura relata ſunt a Juſto Lipſio lib. I. Elector. cap. 3. Sunt, qui putent, hoc modo hanc ſententiam expleri poſſe,

Deſine Roma tuos hoſteis horrere ſuperbos.

Qui verſus ſi ita legendus eſſet, is, qui ſequitur, legi deberet,

Otia namque tibi noſtri peperere labores.

Sed antiqua ſcriptura aut nullo modo, aut nimis parce immutanda, aut explenda eſt. *HIERONYM. COLVMNA* AD ENNIUM pag. 168.

Deſine Roma tuos poſtes *] Sic ediderunt Pithoeus lib. II. pag. 48. & Scaliger lib. I. Catalect. p. 220. qui in variis Lectionibus, quae in fine ejus editionis leguntur; ſupplet, *poſtes ornare tropaeis*. id quod etiam in margine apud Pithoeum conſpicitur. Qui verſum hunc mutilum exhibuerunt, ex Ciceronis locis inducti videntur, ut crederent cetera deſiderari, quia ille primum tantum hemiſtichium ad partes vocat, ſed quam ſaepe initium verſuum ſatis notorum veteres tantum laudaverunt, cum illi in omnium ore verſarentur, ut videtur fuiſſe hic Ennii de Scipione verſus. ſic vulgatiſſimum illud Calvi in Pompejum Epigramma a Seneca producitur, omiſſis prioribus verbis:

—— digito caput uno
Scalpit, quid credas hunc ſibi velle virum.

quod ex Ammiano ſupplevit egregie Scaliger *Faſciola qui crura ligat*. ut alibi videbimus. Facilis autem Scaligeri correctio eſt, *hoſteis*, quod in vulgatis Ciceronis codicibus circumfertur, mutantis in *poſteis*, inverſa tantum priore litera. Mihi fruſtra ingenioſae huic profecto Viri maximi emendationi oblo-

Digitized by Google

Patribus edocui certa ſuperarier arte
Poſſe, olim invictae per nos Carthaginis arces
Inſolitum ſubiere jugum. Victoria noſtra eſt
Hannon, Iberus atrox, invictique arma Syphacis:
Maxima cunctarum victoria, victa voluptas.

AR-

obloqui videtur Columna, ſaltem longe violentius, & a vulgata lectione nimis licenter recedens id quod ſequente in verſu, quem Cicero ita adfert ut edidi, refingat: *Otia namque tibi* &c. ut accommodaret iſtis verbis, quae alii de ingenio ſubſtituerant in praecedente verſu, *tuos hoſteis horrere ſuperbos*, quod etiam prae altero illo minus elegans eſt, licet illud Ennianum genium magis ſapere forte exiſtimaverint. Erravit inſuper in eo, quod neget Romanos in publica aut privata laetitia umquam poſtes tropaeis ornaſſe. Sed iſtam Columnae reprehenſionem retudit, & conjecturam ſuam vindicavit ipſe Scaliger ad illum Manilii locum apprime huc facientem lib. IV. v. 179.

Hoc habet, hoc ſtudium, poſtes ornare ſuperbos
Pellibus, & captas domibus praefigere praedas.

qui verſus contrarium manifeſto probant, licet corrupti in vulgatis circumferantur. probo enim emendationem Marklandi ad Statii Silvas p. 43. legentis *Hic labor, hoc ſtudium*. pro quo infeliciter Pontanus ad Macrob. p. 657. *Hoc Lavet, hoc ſtudium*. qui nec melius in ſequentibus verſatur. quamquam & legi poſſet *Hic amor, hoc ſtudium*. ut ſit imitatio Virgilii XI. Æn. 739. *Hic amor, hoc ſtudium, dum ſacra ſecundus haruſpex Nuntiet*. & ita Bentlejum conjicere video, cui & Marklandi emendatio in mentem venit. ſed hoc obiter. Huc etiam refer illud auctoris incerti in Panegyrico ad Piſon. v. 8.

Nam quid imaginibus, quid avitis fulta tropaeis
Atria.

ut recte legit Heinſius pro eo quod in vulgatis editionibus, *triumphis*. ubi & *culta* emendari poſſet pro *fulta*, ut in hoc verſu & Manilii loco *ornare*. Silius Italicus lib. XIV. v. 652. *Hic Agathocleis aedes ornata tropaeis*. Mirari ſane licet in reprehendendo Scaligero potuiſſe errorem adeo indignum committere Columnam, cetera virum eruditiſſimum, praeſertim vero in re notiſſima. publica enim templorum & privatarum aedium limina ac poſtes ſpoliis hoſtilibus exornatos fuiſſe plurima veterum evincunt teſtimonia. Virgilius lib. II. Æn. 504.

Barbarico poſtes auro ſpoliiſque ſuperbi.

lib. III. Æn. 287.

Aere cavo clypeum, magni geſtamen Abantis
Poſtibus adverſis figo, & rem carmine ſigno:
Aeneas haec de Danais victoribus arma.

& lib. V. v. 360.

Et clypeum efferri juſſit, Didymaonis artes
Neptuni ſacro Danais de poſte refixum.

lib. VIII. Æn. v. 183.

Multaque praeterea ſacris in poſtibus arma
Captivi pendent currus, curvaeque ſecures
Et criſtae capitum & portarum ingentia clauſtra.
Spiculaque, clypeique, ereptaque roſtra carinis.

ubi Servius: *ſacris in poſtibus: Ubi ſpolia conſecrabantur*. Horatius lib. I. Epiſt. I.

——— *Vejanius armis*
Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro.

ubi recte explicat Crucquius. & de Auguſto lib. IV. Od. 15.

——— *tua, Caeſar, aetas*
Fruges & agris rettulit uberes
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi
Derepta Parthorum ſuperbis
Poſtibus.

ubi in Scholiaſte Crucquiano legitur *hoſtibus*. ab eo diverſus codicis Franequerani Scholiaſtes MS. illic haec habet: *Parthi ſuperbi propter Romani populi multitudinem caeſam ſigna Romanorum ſublata in poſtibus ſuorum templorum adfixerant in oſtentationem & jactantiam ſui*. Valerius Flaccus lib. III. v. 25.

Et nunc ille jubas, captivaque poſtibus ora
Inpoſuit, ſpolium infelix Divaeque pudendum.

ubi vide Voſſium. Perſius Sat. VI. v. 45.

——— *jam poſtibus arma*
Jam chlamydes Regum, jam lutea gauſapa captis
Eſſedaque, ingenteſque locat Caeſonia Rhenos.

ad quem locum Marcilius in notis p. 144. hunc ipſum de Scipione verſum ita etiam profert, ut videatur Scaligeri emendationem probaſſe. de priva-

Digitized by Google

ARCUI ROMAE INSCRIPTUM.

—— ad divortia Rheni
Pervaſi hoſtiles depopulatus agros.
Dum tibi Roma decus, aeternaque ſudo tropaea,
Iſter pacatis lenior ibat aquis.

LAUS

tis aedibus inſignis etiam Silii Italici locus eſt lib. VI. v. 435.

Adfixi clypei; curruſque & ſpicula nota
Aedibus in parvis, magni monumenta triumphi
Pulſabant oculos.

ubi in partem erroris Columnae etiam venit Domitii Marſi ſtupor, qui negat privatis poſtibus atque aedibus adfixa fuiſſe talia ſpolia, ſed de templis concedit. verum jure ac merito ob id caſtigatus a Dauſquejo pag. 272. & ad lib. XV. p. 681. ubi Plinii & Livii locis id recte probat, cujus ille ex lib. XXXVIII. cap. 43. maxime hic ad rem facit: *Caetera ſpolia ejus urbis ante currum laturus, & fixurus in poſtibus ſuis.* Sed ſufficiant haec, etiamſi plura veterum teſtimonia ad manum ſint, ad egregiam Viri magni correctionem adverſus Columnam haud raro inventis Scaligeri non ſatis aequum adſerendam. vide etiam Stanlejum ad Æſchylum VII. contra Thebas v. 284. & Andr. Schottum lib. I. Obſerv. cap. 12.

ARCUI ROMAE INSCRIPTUM.] Elegans hoc antiquitatis monumentum exſtat apud Pithoeum lib. IV. pag. 149. ſed qui non indicavit unde id hauſerit, primus enim non edidit. ejus inventi gloria debetur Franciſco Petrarchae, ex quo illud protulerunt Gruterus p. CCXXXVI. inſ. 5. Fabricius in Roma ſua pag. 179. Ferret. in Muſis Lap. lib. III. p. 207. Lipſius notis ad Tacitum lib. II. Annal. cap. 8. & Paſſeratius ad Propertium pag. 247. b. in fine. ſed qui tamen non adnotant, ubinam in ſcriptis ſuis Petrarcha illud publicaverit. Invenies illud in lib. I. de Remed. utriuſque Fortun. pag. 315. ubi Claudio Druſo Neroni, Auguſti privigno, tribuit, & id in ſaxis Romanis repertum teſtatur; nam de arcu marmoreo Romae Druſo exſtructo, in quo verſus hos reperiſſe Petrarcham adſerunt Lipſius & Paſſeratius, nullum verbum addit. Fabricius etiam ad Druſum retulit, ſed locum, ubi arcus illius & haec inſcriptio ſit, ignorari dicit. Sed ſi liceat ab horum virorum ſententia mihi in diverſa ire, dubium videtur, an Druſo Neroni, an vero Germanico Caeſari ejus filio adſcribendum ſit, cum uterque in Germaniam ſuſceperit expeditionem, (nam de ea capiendum hoc Epigramma) & poſt mortem arcu triumphali honoratus ſit. At Druſum tentaſſe quidem Oceanum Germanicum, ſed non perfeciſſe innuit Tacitus lib. II. Ann. 8. ubi de Germanico: *precatuſque Druſum patrem, ut ſe eadem auſum, libens placatuſque exemplo ac memoria conſiliorum atque operum juvaret, lacus inde & Oceanum uſque ad Amiſiam flumen, ſecunda navigatione pervehitur.* & de moribus Germanor. cap. XXXIV. *Ipſum quin etiam Oceanum tentavimus & ſupereſſe adhuc Herculis columnas fama vulgavit* & ſeqq. *Nec defuit audentia Druſo Germanico, ſed obſtitit Oceanus in ſe ſimul atque in Herculem inquiri.* ubi Freinshemius legit *Druſo & Germanico*, (nam Druſus demum poſt mortem *Germanici* cognomine vocatus,) ut expeditionem Germanici, quae majori clade inſignita fuit quam Druſiana, etiam memoret, licet Bructeros tamen in Amaſia fluvio vicerit Druſus, ut Lipſius ad priorem locum notavit. Audiamus Suetonium in Claudio cap. I. *Druſus in quaeſturae praeturaeque honore, dux Rhaetici, deinde Germanici belli, Oceanum ſeptentrionalem primus Romanorum ducum navigavit: transque Rhenum foſſas novi & immenſi operis effecit, quae nunc adhuc Druſinae vocantur. Hoſtem etiam frequenter caeſum ac penitus in intimas ſolitudines actum non prius deſtitit inſequi* & ſeqq. Sed quod hi verſus, ſive Inſcriptionis reliquiae potius detruncatae, qui arcui Romae exſtanti inſcripti fuerint, ut prae ſe fert titulus, ad Germanicum Caeſarem, qui de Germanis triumphavit, referendi ſint mea quidem ſententia, id inde probatur, quia Germanico in ipſa urbe Roma, Druſo vero arcus in via Appia fuerit erectus. de priore docet Tacitus lib. II. Annal. cap. 83. ubi agit de honoribus ipſi poſt mortem decretis: *Arcus additi Romae, & apud ripam Rheni, & in monte Syriae Amano, cum Inſcriptione rerum geſtarum, ac mortem ob Remp. obiiſſe.* ubi vides inſcriptionem rerum a Germanico geſtarum arcui fuiſſe additam, cujus forte hoc carmen lacerum eſt fragmentum. de altero arcu in via Appia Druſo Germanici patri erecto Suetonius in Claud. l. d. *Senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum tropaeis via Appia decrevit, & Germanici cognomen ipſi poſteriſque ejus.* ubi illum in nummis exhibuit videndum Torrentius; conſpiciturque in Floro Graevii ad lib. IV. cap. 12. Et hic quidem honos, florente Republica, mortuis non datus, ſed ſub Auguſto rerum domino, Druſo Neroni praeſtitus, & poſt Augu-

ſti

Digitized by Google

LAUS CLAUDII CAESARIS OB CAPTAM ET SUBACTAM BRITTANNIAM.

Auſoniis numquam tellus violata triumphis
  Iſta tuo, Caeſar, fulmine procubuit.
Oceanuſque tuas ultra ſe reſpicit aras.
  Qui finis mundo eſt, non erat imperio.

Victa

ſti exceſſum Germanico, & dein Cajo Caeſari, aliisque. vide egregie Norisium ad Cenotaph. Piſan. Diſſert. III. cap. VIII. Sed de his periti & aequi Lectoris judicium eſto.

Dum tibi Roma decus] *Dum tibi bella foris* lectum vidiſſe Paulum Meliſſum, verſumque ultimum deſiderari in fruſto ipſius lapidis Romae poſt aream templi Laterani exſtantis notavit Gruterus. ab eodem Meliſſo id habuit Freherus, cujus locum indicavit quidem ſed non notavit Gruterus, cum eodem modo id producit ad Auſon. Moſell. v. 279. quem vide.

Æternaque ſudo tropaea] Eleganter dictum. ut apud Claudianum III. Conſ. Honor. v. 146.

quod merui te non ſudante tropaeum.

ut ex vetuſtis membranis reſtituit Heinſius, & hoc verſu confirmat. *ſudare* cum quarto caſu etiam junxit Juvenal. Sat. I. 28. *aeſtivum digitis ſudantibus aurum.*

Iſter pacatis lenior ibat aquis] *Iret* male apud Gruterum & Ferretium. hoc intelligendum de pompa triumphali, in qua ſimulacra fluminum praeter caetera, quae Victor ſubegerat, etiam circumferebantur, & lentius ire ac fracta unda fluere fingebantur. vide exempla apud Paſſeratium ad Propert. d. l. & Patruum meum ad Petronium cap. 123. & huc refer Taciti locum lib. II. Annal. cap. 41. de Germanico: *Triumphavit de Cheruſcis Cattiſque & Angrivariis, quaeque aliae nationes uſque ad Albim colunt: vecta ſpolia, captivi, ſimulacra montium, fluminum, praeliorum.* inſignis in hanc rem locus eſt Claudiani lib. III. de Laud. Stilic. v. 22. & ſeqq.

Ipſe albis veheretur equis, currumque ſecutus
Laurigerum, feſto fremuiſſet carmine, miles.
Hi famulos traherent Reges: hi facta metallo
Oppida, vel montes, captivaque flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.

LAUS CLAUDII CAESARIS &c.] Carmina haec in Claudii Caeſaris victoriam Britannicam elegantiſſima profecto & optimi, licet ignoti, Poëtae ſunt. ea Pithoeus exhibuit lib. II. Epigr. pag. 60. & ſeqq. & Scaliger lib. I. pag. 208. & ſeq. tum ex membranis antiquis Obſopaei Gulielmus Camdenus in Britannia, opere eruditiſſimo, pag. 392. & ſeqq. qui octavum & nonum conjungit, ut edidit Scaliger. ſed Pithoeum ſequi malui. nam quod Delrius ad Senecae Octaviam v. 27. pag. 292. omnia perpetua ſerie connexa proferat, non probo, quamvis in ſchedis Scaligeranis, a Celeb. Hemſterhuſio mecum communicatis, ita etiam invenerim. in iis titulus praefigitur LAUS CAESARIS, ut & in Voſſiano codice invenit Heinſius. primum & ſecundum exponit & maculis nonnullis liberat Cl. Cannegieterus elegantiſſima de Brittenburgo Diſſertatione cap. X. quem videre operae erit pretium. Ceterum ad hanc Claudii expeditionem Britannicam reſpiciunt ludicri illi Anapaeſtici in Senecae Apocolocynthoſi:

Ille Britannos	*Ultra noti*
Litora ponti	*Et coeruleos*
Scuta Brigantas	*Dare Romuleis*
Colla catenis	*Juſſit, & ipſum*
Nova Romanae	*Jura ſecuris*
Tremere Oceanum.	

ubi *Scoto Brigantas*, recte conjecerat Scaliger, pluribuſque emendationem ſuam firmavit in Animadv. ad Euſeb. p. 190. quem ſequitur Holſtenius ad Stephan. Byzantin. pag. 75. licet vulgatam utcumque tueatur Delrius Comment. ad Senec. pag. 522. & Brigantum ſcuta, non minus ac corpora, caerulea fuiſſe dicat. quod an vere adfirmet, hic agendi locus non eſt. vulgatam tamen lectionem confirmatam inveni in codice Harlemenſis Bibliothecae. Claudium vero poſt Jul. Caeſarem fuiſſe primum, qui Britannis bellum intulerit, teſtatur Suetonius in cap. XVII. *Expeditionem unam omnino ſuſcepit:* &c. *Britanniam potiſſimum elegit, neque tentatam ulli poſt Divum Julium, & tunc tumultuantem ob non redditos transfugas.* ubi vide Torrentium.

Ultra ſe reſpicit aras] Ita omnes, excepto Delrio, qui *proſpicit* edidit, neſcio unde. de ara autem a Claudio conſecrata omnino videndus Cannegieterus.

*Qui finis mundo eſt, * non erat imperio*] Sic Pithoei

&

Digitized by Google

Victa prius nullo iamiam ſpectata triumpho
  Illibata tuos gens jacet in titulos.
Fabula viſa diu, medioque recondita Ponto,
  Libera victori quam cito colla dedit!
Eufrates Ortus, Rhenus recluſerat Arctos.
  Oceanus medium venit in imperium.

Libera non hoſtem, non paſſa Britannia regem.
  Æternum noſtro quae procul orbe jacet,
Felix adverſis, & ſorte oppreſſa ſecunda,
  Communis nobis, & tibi, Caeſar, erit.

Ui-

& Scaligeri editio. *Qui finis mundo, nunc erit imperio* Delrius. Cogitabam aliquando,

Quum finis mundo eſt, tunc erit imperio.

nam *nunc erit* margo Pithoei. ſed praeſtat forte lectio, quam repraeſentavit Camdenus, *Qui finis mundo eſt, non erit imperio*, quam ſequitur etiam Cl. Cannegieterus. ut innuat Britanniam, ultimum terrae limitem habitam, non tamen & imperii Romani finem futuram eſſe.

Victa prius nullo jamjam ſpectata triumpho] Haec eſt editorum codicum ſcriptura. Camdenus dedit, *victa prius nulli, jamjam* &c. illud *jamjam* deeſt Voſſiano. *Viſa prius nullo*, legebat Cl. Dorvillius, & credebat viros doctos, ne ita emendarent, retinuiſſe ſeq. diſticho *Fabula viſa diu*. licet talis repetitio ejuſdem vocis obvia ſit. variis conjecturis tentabat locum Heinſius: *Victa prius nulli, nullo ſp. tr.* vel *Ducta* aut *Acta*. aut potius: *nec adhuc ſpectata triumpho*. vel denique, *victa prius nullo ſed jam ſpectanda triumpho*. Ex his ego priorem veroſimiliorem opinor: niſi quis amplecti malit emendationem Cannegieteri,

Victa prius nullo, quamquam ſpectata, triumpho.

ut dicat Britanniam, quamquam a Jul. Caeſare ſpectatam ac tentatam, a Claudio demum victam ac ſubactam eſſe. ſed deſidero exemplum, quo *ſpectata* terra occurrat pro *tentata*, quae vox forte huc revocanda, & cum *temptata* eſſet ſcriptum prius, alteri lectioni literis transpoſitis poſſit anſam dediſſe. Certe Suetonius hanc lectionem confirmat d. l. *neque tentatam ulli poſt D. Julium*. Germanicus apud Tacitum de Morib. Germ. cap. 34. *Ipſum quin etiam Oceanum tentavimus*. Ovid. Epiſt. VII. v. 121. *Bellis peregrina & femina tentor*. ſequente verſu *gens patet in titulos*. ut emendat Cannegieterus, pro *gens jacet*, quod vulgatos occupat codices, lubens equidem amplector.

*Libera victori quam * merito colla dedit*] Sic edidit Pithoeus, apud quem in margine *jam modo*, ut Camdenus, & Delrius. & ſic in var. Lection. editioni Scaligeranae ſubjunctis. *quam modo*, vel *quam cito* Heinſius, qui notaverat Scip. Gentilem in lib. I. Parerg. cap. 28. emendare, *Libera victori, quà mare, colla dedit*. acute magis quam vere, ut puto. ibidem Gentilis priori verſu profert, *totoque recondita ponto*. forte quia mox denuo ſequitur *medium venit in imperium*. ſed cum in aliis Codd. nihil varietur, vulgata praeferenda. deinde diſtinctione adjuvandus etiam eſt hic verſus, & legendus hoc modo,

—— medioque recondita ponto
Libera, victori quam cito colla dedit!

nam *libera colla* victori dari minus recte dicuntur, ut pote quibus omne ſervitutis jugum inſuetum: unde infra:

Subdidit inſueto colla premenda jugo.

Rhenus recluſerat Arctos] *Incluſerat* Camdenus ac Delrius. *ſecluſerat* Canneg. *Arctus* Voſſ. Cod. & ſchedae Scalig.

Non paſſa Britannia regem Aeternum noſtro quae procul orbe jacet] *Aeternum* in ſecundo verſu cum omnino inſulſum ſit, ac tolerari nequeat, licet ab omnibus ita edatur, tentaverat Heinſius *Foederis & noſtri*, vel *Aetheris & noſtri quae procul orbe jacet*. quod ultimum blandiri merito poſſit, nam ita infra dicitur, *Semota, & noſtro disjuncta Britannia coelo*. ſed quia has conjecturas induxerat, praefero alteram viri eximii emendationem, quae veſtigiis vulgatae preſſius inhaeret, *non paſſa Britannia legem Externam*, vel ut Cl. Cannegietero videbatur *Regem Externum*, nam id tantundem eſt. *legem* & *regem* frequentius commutari a librariis videbimus alibi ad lib. III. *externam* vero *legem* ideo nondum paſſa erat Britannia, quia adhuc libera ante nulli victori ſe ſubmiſerat, ita mox ſequitur: *Cernitis ignotos Latia*

tia

Digitized by Google

Ultima cingebat Tibris tua, Romule, regna.
  Hic tibi finis erat, religioſe Numa.
Et tua, Dive, tuum ſacrata potentia coelo
  Extremum citra conſtitit Oceanum.
At nunc Oceanus geminos interluit orbes.
  Pars eſt imperii, terminus ante fuit.

Mars pater, & noſtrae gentis tutela, Quirine,
  Et magno poſitus Caeſar uterque polo:
Cernitis ignotos Latia ſub lege Britannos.
  Sol citra noſtrum flectitur imperium.
Ultima ceſſerunt adoperto clauſtra profundo.
  Et jam Romano cingitur Oceano.

Op-

tia ſub lege Britannos. externum quoque & *aeternum* paſſim confundi videas. ſic in Epigr. apud Pithoeum lib. I. pag. 39. cum circumferatur vulgo inepte:

Intulit aeternum quo Cleopatra virum.

optime Heinſius emendabat *externum virum*, & Antonium intelligebat. Manilius lib. v. 473.

Externis tamen aptus erit nunc voce Poëtis.

ubi idem Heinſius corrigebat *Aeternis*: nam perperam *Exterius* legebat Marcilius ad Horat. p. 141.

Communis nobis, & tibi] *Et ſibi* Heinſius.

Hic tibi finis erat] *Erit* Cod. Voſſ. & ſchedae Scalig.

Et tua, Dive, tuum ſacrata potentia coelo] *Dibe* Voſſ. *Et tibi Dive, tuo* Heinſius, qui etiam conjecerat, *Et tua, Dive, ſuo ſatiata potentia coelo*, ſed quia poſtea id deleverat, inprobaſſe videtur. certe in Commentario ad Virg. Æn. xi. v. 793. praetulit *Et tua, Dive, tuo.* & *tuo coelo* intelligebat, unde generis originem ducebat Caeſar. Francius etiam legebat *tuo*, & *tuo coelo* accipiebat ob Venerem, ex qua Divus Julius. quod probo. Camdenus & Delrius *tuum*. ut ediderunt Pith. & Scalig.

Pars eſt imperii] *Pars certa imperii* Heinſius. Francius verba transponenda cenſebat *Imperii pars eſt*, vel legendum, *Qui pars imperii eſt.* Ego nihil temere mutandum arbitror.

Et magno poſitus Caeſar uterque polo] *Magno impoſitus* idem Francius conjiciebat: ſed cum nihil varient codices, & utrumque probum ſit, non opus eſſe exiſtimo. Ovidius III. Faſt. v. 703. de J. Caeſare:

Ille quidem coelo poſitus Jovis atria ſervat,
  Et tenet in magno templa dicata Foro.

Seneca Herc. Oetoeo v. 1433.

Et inter aſtra poſitus evaſi genus
  Mortale tandem.

idem Naſo Metam. lib. II. v. 173.

Quaeque polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens.

in coelo poni apud Petronium cap. 132. *Hoc de te merui, ut me in coelo poſitum ad inferos traheres.* Juſtinus lib. v. cap. 4. de Alcibiade: *cui paullo ante omnem humanam opem interdixerant, eum, ſi queant, in coelo poſuiſſe cupiunt.* alterum habes apud Ovidium denuo lib. II. Met. 507.

—— *& celeri raptos per inania vento*
Impoſuit coelo.

lib. IV. v. 613.

—— *impoſitus jam coelo eſt alter.*

& lib. xiv. v. 811. de Romulo:

—— *& ablatum terris imponere coelo.*

& ita apud alios, quorum loca cumulare nihil adtinet.

Ultima ceſſerunt adoperto clauſtra profundo] Novum Epigramma hic inchoat editio Scaligeri, & cum ſequenti jungit. pro *adoperto* corrige cum Heinſio, *adaperto.* nam *adoperto* eſt tecto, ſtrato. ut *operire claſſibus aequor, mare velis opertum.* & ſim. de quibus egregie Heinſius lib. II. Adverſ. cap. 16. id quod hic loci prorſus alienum eſt. pari modo aliis in locis non raro peccaverunt librariorum ſupinae manus. in Epitaphiis Pompejorum: *Filius Hiſpana eſt vix adopertus humo.* ubi perperam in Voſſiano *adapertus.* vide notas ad Sueton. Aug. cap. 53.

Et jam Romano cingitur Oceano] Recte *cingimur*

Digitized by Google

Opponis fruſtra rapidum Germania Rhenum.
 Eufrates prodeſt nil tibi, Parthe fugax.
Oceanus jam terga dedit: nec pervius ulli,
 Caeſareos faſces, imperiumque tulit.

Illa procul noſtro ſemota excluſaque coelo,
 Alluitur noſtra victa Britannis aqua.

Semota, & vaſto disjuncta Britannia ponto,

Cin-

Heinſius, quomodo legebat etiam Delrius. perperam *tingitur* in aliis. ut notatum in margine apud Camdenum. *clauditur* pro varia lectione ad oram editionis Scaligeranae viri docti manus adſcripſerat. praeterea Heinſius, *En jam Romano.*

Victa Britannis] *Britannos* Voſſii Cod. & ſchedae Scaligeri, ſed qui in marg. correxit *Britannis.* ut Graecis Βρεττανίς.

Semota & vaſto disjuncta Britannia ponto] Sic utique legendum, ut recte Pithoeus, Camdenus, ac Delrius exhibuerunt. nam perperam in Voſſiano & ſchedis Scaligeri *Semoto & vaſto*, licet ita in editione ſua vir ſummus dederit. videtur hic verſus adumbratus eſſe ex illo Lucretii lib. I. v. 59. de Deorum Natura:

Semota a noſtris rebus ſejunctaque longe.

facit huc Virgilii locus lib. VII. Æn. v. 225.

—— & ſi quem tellus extrema refuſo
Submovet Oceano, & ſi quem extenta plagarum
Quatuor in medio dirimit plaga Solis iniqui.

ubi Servius: *tellus extrema. ut eſt Britanniae, & omnium inſularum Oceani.* Seneca Medea v. 232. *Quique trans pontum quoque Semota Lynceus lumine immiſſo videt.* ut emendabat Heinſius, in editis *ſummota.*

Cinctaque inacceſſis horrida litteribus] Ita editum a Pithoeo, Scaligero, Camdeno, Delrio. ſed ex codice Voſſiano & ſchedis Scaligeri legendum *Cunctaque*. ut etiam conjecerat Francius, licet ipſe Scaliger in ſchedarum margine emendaverit *Cinctaque.* ex veſtigiis Voſſiani libri Heinſius legebat *Undique.* quod non diſplicet. ceteroquin poſſis etiam, *Totaque*, niſi id longius abeat.

Invictis Nereus vallaverat] *Junctis* vitioſe dedit Delrius. *Velaverat* etiam male exaratum in Voſſiano & Scaligeranis ſchedis. Silius Italicus lib. IX. v. 238.

Sed qua ſe fluvius retro labentibus undis
Eripit, & nullo cuneos munimine vallat.

& ſic apud Ovidium, Valerium Flaccum, Statium, Senecam, alioſque id verbum haud uno loco occurrit.

Brumalem ſortita polum] *Plagam* Delrius ac Camdenus. ceteri in vulgatam conſpirant.

Conſpectu devicta tuo Germania, Caeſar] Hoc Epigramma proxime praecedenti adnectit Scaliger & Camdenus; & omnino jungenda eſſe cenſet etiam Cl. Dorvillius. *Deficta* in Voſſiano cum reperiſſet Heinſius, quomodo & ego in ſchedis Scaligeri, emendabat inde vir eximius, *defixa.* ſed vulgatam loco non movendam opinor, quum multo efficacius ſit Britanniam ſtatim ad conſpectum Caeſaris ſubactam eſſe, quam ut eo viſo tantum obſtupuiſſe ſeu defixam fuiſſe dicat. in ceteris Scaliger, ita ut in ſchedis deſcripſerat, edidit *Germania, Caeſar.* ſed cum Suetonius teſtetur Britannicam hanc expeditionem Claudii fuiſſe unicam, quam ſuſceperit, & haec carmina eam celebrent, Germaniae neutiquam locus hic dari poteſt. Delrius egregie ſibi rem egiſſe videtur, nodum ſecans non ſolvens, quum ejecta *Germania* nullius codicis auctoritate ſubſtituat *Britannia*, quam emendationem ſuam adſtruit prolixius in Commentario ad Octaviam pag. 522. primamque ſyllabam, ne quis eam repugnare objiceret, communem eſſe contendit. Camdenus addita copula & vocibus tranſpoſitis edidit: *Conſpectuque tuo devicta Britannia, Caeſar.* ſed in his non tantum nobis licere credimus. Quapropter certiſſimam amplector Gronovii emendationem, qui ad eumdem Senecae locum Octav. v. 42. corrigit, *Germanice Caeſar*, ut edidit Pithoeus. *Germanici* enim cognomen Druſo poſt mortem, poſteriſque ejus, adeoque & Claudio Druſi filio, decreviſſe Senatum, Claudiumque, fratre majore in familiam Juliam adoptato, Germanici cognomen mox adſumſiſſe, teſtis eſt Suetonius in Claud. cap. 1. & 2. adeo ut Delrianum commentum, quo ille ſomniat Claudium *Germanici* titulo in nummis & lapidibus propter leviculas victorias a legatis ejus partas inſigniri, jure explodi mereatur, & a Gronovio recte refutatum ſit. ſed & eamdem emendationem in mentem quoque veniſſe video Cl. Cannegietero ad Avieni Fab. XXVIII. Ceterum de hoc

Clau-

Digitized by Google

Cinctaque inacceſſis horrida litoribus:
Quam pater invictis Nereus vallaverat undis:
  Quam fallax aeſtu circuit Oceanus:
Brumalem ſortita polum: qua frigida ſemper
  Praefulget ſtellis Arctos inocciduis.

Conſpectu devicta tuo, Germanice Caeſar,
  Subdidit inſueto colla premenda jugo.
Adſpice, confundit populos inpervia Tellus.
  Conjunctum eſt, quod adhuc orbis, & orbis erat.

DE

Claudii cognomine ad Boiſſardi Tom. VI. Antiq. pag. 26. lectorem remittebat Broukhuſius.

Adſpice confundit populos inpervia Tellus] Quomodo *impervia*, cum jam arma Romana eo penetraverant, & devictam Britanniam imperio Romano jam adjeciſſet Claudius? Optime igitur Francius emendabat, *jam pervia Tellus*. quae conjectura adjuvatur nonnihil a codice Voſſiano, in quo legitur,

Adſpice, confundat populoi ut pervia Tellus.

quod prae vulgata longe elegantius. *confundat* etiam ſchedae Scaligeri, ſed in margine *confundit*. Propertius lib. I. El. 2.

Adſpice quot ſubmittat humus formoſa colores.

ſic paſſim in hac locutione. Virgilius Eclog. IV. 52.

Adſpice venturo laetentur ut omnia ſeclo.

Ovidius Epiſt. VII. v. 42.

Adſpice ut everſas concitet Eurus aquas.

lib. I. Amor. El. VI. 18.

Adſpice, &c., ut videas, immitia clauſtra relaxa,
Uda ſit ut lacrymis janua facta meis.

lib. III. Am. El. IX. v. 9.

Adſpice demiſſis ut eat miſerabilis alis.

ſic in Epigrammate de menſe Januario apud Pith. lib. IV. pag. 174. *en adſpice ut aris Tura micent*. & centies alibi. quamquam utroque modo etiam occurrere apud alios non negem. vid. Patrui mei notas ad Virgil. Ecl. II. v. 66. Sed nec *Tellus*, licet ea lectio ex primo horum Epigrammatum verſu defendi poſſit, hic probabatur Heinſio, qui tentabat *Tethys*. quod non damno, modo *pervia* legatur. ſic ſupra:

Oceanus jam terga dedit, nec pervius ulli,
Caeſareos faſces, imperiumque tulit.

ſed magis tamen adridet altera ejusdem emendatio, qua pro *Tellus* opórtune admodum & ingenioſe ſubſtituebat *Thule*. Britannos ultimo orbe remotos, ut ait Horatius, a veteribus habitos fuiſſe quis neſcit? unde *ultimus orbis*, & *ultima Thule* apud Poëtas frequenter de Britannia: Virgil. I. Georg. v. 29.

—— tibi ſerviat ultima Thule.

Statius lib. V. Sylv. I. v. 92.

—— quantum ultimus orbis
Ceſſerit, & refluo circumſona gurgite Thule.

Rutilius lib. I. Itiner. v. 499.

Conſcius Oceanus virtutum, conſcia Thule,
Et quicumque ferox arva Britannus arat.

Seneca in Medea 379. loco notabili:

Venient annis ſecula ſeris
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, & ingens pateat tellus,
Tethyſque novos detegat orbes
Nec ſit terris ultima Thule.

ubi vide Delrium. Venantius Fortunatus lib. VIII. carm. I. *Ingenuumque [illegible] Thule colit.* & lib. [illegible] de Vita Martin. v. 496.

Quaſque Britannus habet terras, quaſque ultima Thule.

Böethius lib. III. Metr. 5. Virgilium imitatus:

Etenim licet Indica longe
Tellus tua jura tremiſcat,
Et ſerviat ultima Thule.

ubi ſtuporem Delphinici commentatoris, qui *Thulen* eamdem cum Islandia facit, merito caſtigabat Gulielmus Vlamingius, cujus notas ineditas ad aureos hos Böethii libellos nobis paullo ante obitum conceſſit frater ejus Petrus Vlamingius. Varias interim Geographorum ſuper inſula Thule opiniones retulit ac diſcuſſit Joh. Iſ. Pontanus in Hiſt. Danica pag. 741-755.

Conjunctum eſt quod adhuc orbis, & orbis erat] Quamquam ita ab omnibus conſtanter editum videam,

Digitized by Google

DE MORTE VIRGILII ET AENEIDE VERSUS ADTRIBUTI CORN. GALLO, SED SCHOLASTICI POETAE: IMITATI EX SULPITIO CARTHAGINENSI.

Temporibus laetis triſtamur, maxime Caeſar,
Hoc uno amiſſo, quem fleo Virgilium.

Sed

deam, corruptum tamen videri poſſit, neque etiam Heinſio ſatisfeciſſe adparet, quia corrigebat: *quod non orbis, & orbis erat.* vel potius, *quod & haud orbis, & orbis erat.* ut verſu ultimo Epigrammatis primi habuimus, ut editur vulgo;

Qui finis mundo eſt, non erat imperio.

ut ſenſus ſit, quod haud orbis erat, quia ultimus terrae & inacceſſus putabatur angulus, & tamen in orbe erat. Sed quia addit *Conjunctum eſt*, aliud quid ab altero diverſum ſignificari videtur. Quare minima mutatione legendum forte,

Conjunctum eſt quod adhuc orbis, & urbis erat.

ideſt id quod antea aeternae urbis, Romae ſcilicet, & orbis terrarum fuerat, ac proinde ſeparatum ac diverſum, jam in unum conjunctum eſt. ita de Romani imperii magnitudine Ovidius lib. II. Faſtor. v. 684.

Gentibus eſt aliis tellus data limite certo,
Romanae ſpatium eſt urbis, & orbis idem.

hinc Roma *urbs caput orbis* ſaepe. de quo vide Caſtal. ad Rutil. lib. I. Itin. 194. ubi Venantii loco ab eo producto adde alterum ex eodem Poëta lib. III. 7. 20.

Quos fidei turres urbs caput orbis habet.

& ſic *orbis* pro imperii Romani limite paſſim. vid. G. Fabric. ad Virg. Ecl. I. v. 66. Sed praeſtat potius vulgatae acquieſcamus, & ita capiamus, ut innuat duos quaſi orbes, imperium ſcilicet Romanum, & alterum illum, ut putabant, remotum & nondum patefactum, quod de Britannia ſibi perſuaſerunt, antea per intermedium Oceanum diſtinctos jam in unum coaluiſſe. nam ita dixerat in ſuperioribus:

At nunc Oceanus geminos interluit orbes,
Pars eſt imperii, terminus ante fuit.

VERSUS ADTRIBUTI CORN. GALLO] In Aldina utraque Catalectorum editione inſcriptio haec praefigitur: AD AUGUSTUM CAESAREM INCERTI AUCTORIS. in editione Veneta Virgilii an. 1480. CORNELII GALLI VERSUS. & ſic in aliis. Sed carmen hoc de morte Virgilii ejuſque Æneide Scholaſtici Poëtae eſſe, & ridicule tribui Cornelio Gallo, qui mortem ſibi conſcivit A. V. C. 727. adeoque ſex annis ante deceſſum Virgilii, notat Scaliger ad Propertium p. m. 236. mortem ſibi conſciviſſe Poetam Corn. Gallum ob ſuſpicionem conjurationis in Auguſtum anno aetatis quadrageſimo ſcribit Voſſius de Poët. Lat. p. 25. niſi potius ſequamur Douzam in Schediaſm. ſucced. pro Tibullo pag. 27. qui rationibus haud infirmis id refert ad annum aetatis Galli quadrageſimum & octavum. hallucinationem Servii de morte Galli ad Virg. Ecl. X. I. dudum notarunt alii, & meliora hac de re dedit Nannius Comment. ad Bucol. Virg. p. 267. & ſeq. vide & Maſſonium in vita Ovidii pag. 84. ſed incertos eſſe annos nativitatis & mortis Poëtae Galli videbis apud Patruum meum in notis ad Ovid. III. Amor. El. 9. v. 63. Id tamen abſque controverſia certiſſimum eſt, Gallum manu facta morte obiiſſe aliquot annos ante deceſſum Virgilii, adeoque valde ridicule hoc Epigramma de morte Virgilii Cornelio Gallo adſcribi, & potius Scholaſtici Poëtae foetum eſſe recte judicat Scaliger.

Hoc uno amiſſo, quem fleo Virgilium] *Amiſſum quod gemo* codex Salmaſii. *quem gemo* Aldus & editio Veneta, quod confirmat codex Huydecoperianus, qui ſeq vſ. *ſi tu patiare libellis.* & verſum quintum hoc modo diſtinguit, *Roma rogat precibus: totus* &c. pro quo in Salmaſiano, *precibuſque iſdem tibi ſupplicat orbis. precibus etenim* in edit. Venet. cum vulgato facit Aldus.

Atque iterum Trojam] Non male Barthius lib. XLIX. Adv. 15. per interrogationem, *Anne iterum Trojam, ſed major, ſl. er? Nempe iterum Troja* MS. Huydecop. ſequenti verſu *geſta* pro *facta* Cod. Salmaſ.

Aeneam-

Digitized by Google

Sed vetuit relegi, ſi tu patiere, libellos,
  In quibus Æneam condidit ore ſacro.
Roma rogat: precibus totus tibi ſupplicat orbis,
  Ne pereant flammis tot monumenta ducum.
Atque iterum Trojam, ſed major, flamma cremabit.
  Fac laudes Italûm, fac tua facta legi.
Æneamque ſuum fac major nuncius ornet.

Plus

Aeneamque ſuum fac major nuncius ornet] Sic Aldus, Pithoeus, Scaliger, Plantinus, Veneta, & Antverpienſis Catalectorum editio. In codice autem Salmaſiano legebatur *Aeneidemque ſuam*. cui adſtipulatur codex MS. Huydecoperianus, in quo, *Eneidem ſuam f. m. nuncius honoret*. ab *Aenea* Romanos *Aeneadas* ſecunda correpta dici, & inde *Æneide* pro *Aenide*, quaſi ab Æneus, ut *Pelides* a Peleus, a Virgilio poëtica auctoritate poni obſervat Priſcianus, ut videre eſt ex notis Heinſii ad lib. IX. Æn. 653. ubi Muſonii acumen mirari licet, qui putat poëtam illic hoc Patronymico *Aeneïde*, quadriſyllabo uſum, ut Grammaticis titulum operis *Aeneidos* indicaret. Sed vix puto exſtare exemplum, ubi ſecunda in *Aeneïdos* corripiatur, niſi quod duo hanc in rem proferantur Ovidii loca; ex lib. II. Triſt. 261.

Sumſerit Aeneidem, genetrix ubi prima, requiret
  Aeneadum genetrix unde ſit alma Venus.

& lib. III. ex Ponto Epiſt. IV. 84.

Aeneïdos vati grande fuiſſet opus.

Poſſideo editionem Ovidii Gryphianam, notatis manu Illuſtris viri Joſephi Scaligeri conſcriptam, quae dein exſtitit penes Rutgerſium & Dan. Heinſium (qui exemplaris hujus meminit ad Ovid Epiſt. 1. init.) in fronte autem libri ſui vir maximus inter alia haec adſcripſerat loca, in quibus *Aeneïs* dactylus tamquam aliquid inuſitatum occurrere, & duram eſſe inflectionem adnotaverat, cum alibi vox haec longa ſit, ἀινῆς, ἀινεῦς, dictumque eſſe putabat, ut apud Horatium, *& virides Nereidum comas*. ſed in margine tamen libri ad priorem locum conjecerat legendum, *Sumſerit*, *Aeneadum genetrix ubi prima*, quomodo etiam Janus Douza in exemplari ſuo, quod itidem penes me eſt, correxerat, & principium Lucretiani operis indicari notaverat: & ſic jam reſtitutum eſt a doctis Ovidii commentatoribus, cum id omnino ſenſus requirat, & repetitio elegans atque Ovidiana; licet Berſmannus videatur priorem lectionem praeferre. In altero autem Naſonis loco Heinſius vulgatam exiſtimabat corruptam, & conjiciebat, *Iliados vati* &c. ut Homerus intelligatur. In notis etiam ſuis illic profert hoc Epigramma, in quo codicem antiquiſſimum, (puto eumdem hunc Salmaſii) habere dicit *Aeneidemque ſuam* pro *Aeneamque ſuum*. ſed vulgatam tamen lectionem recte Heinſius praefert. Et ſane in his quoque Epigrammatibus paſſim *Aeneidos* ſecundam ſylabam productam videbis. lib. II. pag. 52. Ed. Pith. ex Ovidio.

Et tamen ille tuae felix Aeneidos auctor.

lib. III. pag. 93.

Ad cultos hinc tranſit agros. Aeneïdos autem
  Non emendatum morte rèliquit opus.

& paullo infra:

Ac ne Muſa carens vitiis Aeneïdos eſſet.

niſi quod in praefatione Argumentorum in Aeneidem apud Scalig. in Catalect. pag. 143. occurrat,

Bis quinos legerent, feci quos carmine, verſus,
  Aeneïdos totum corpus ut eſſe putent.

ſed haec Scholaſticum poëtam auctorem habent, multo minus ut digna ſint Ovidio, ſub cujus nomine circumferuntur.

Fac major nuncius ornet] Sic omnes vulgatae editiones exhibent, nullo vel inepto ſenſu. Veram nobis lectionem ſervavit codex Salmaſianus, in quo legitur, *fac major nuncius ornet*. & ſic in altero exemplari ex ingenio conjecerat Heinſius, qui ita emendandum monuit in notis ad Silium Ital. lib. IX. 627. & ad Ovidii d. l. lib. III. ex P. Epiſt. 4. 84. ubi ex codice illo antiquiſſimo ita profert:

Aeneidemque ſuam fac major nuncius ornet,
  Fac laudes Italum, fac tua facta legi.

ſed aberravit Heinſius, dum antepenultinum verſum pentametrum huic diſticho adnectit. Mincius vero hic ponitur pro ipſa Mantua, Maronis patria: eſt enim agri Mantuani fluvius, ad quem natus Virgilius, qui eum deſcribit lib. III. Georg. v. 15.

Primus Idumaeas referam tibi, Mantua, palmas,
Et viridi in campo templum de marmore ponam.
Propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Mincius, & tenera praetexit arundine ripas.

Vi-

Digitized by Google

Plus fatis poſſunt Caeſaris ora Dei.

DE MAGISTRI LUDI NEGLIGENTIA.

Indoctus teneram ſuſcepit Calculo plebem,
Quam cogat primas diſcere literulas.

Sed

Vibius Sequeſter pag. 56. Ed Heſſel. *Mincius Galliae Ciſalpinae, proximus Mantuanis, agitur ex Benaco.* ubi foitaſſis legendum, *proximus Mantuanis agris, ex Benaco.* nempe fluens, ut idem pag. 109. & 116. *Benacus Galliae, unde Mincius fluit.* iterum Virgilius lib. x. Æn. 206.

Quos patre Benaco velatus arundine glauca
Mincius infeſta ducebat in aequora pinu.

ubi Servius: *Benacus, lacus eſt Venetiae, de quo fluvius naſcitur Mincius.* cujus verba reſpexit Paulus Warnefridus lib. II. de geſtis Longobard. cap. XIV. *Nam & de lacu Benaco in Hiſtoriis ita legimus: Benacus lacus Venetiarum, de quo Mincius fluvius egreditur.* niſi potius cum Lindenbrogio in notis pag. 348. ſtatuamus Servium illa ex vetuſtiore quodam hiſtorico, cujus auctoritatem quoque laudat Warnefridus, excerpſiſſe. ut autem *tardis flexibus errare* Virgilio, ita *piger Mincius* vocatur Sidonio Apollin. lib. I. Epiſt. 5. ſic *tardus meatu Mincius* Claudiano VI. Conſ. Hon. 198. qui ejusdem meminit in Epithal. Pallad. & Celer. v. 108.

Quas Benacus alit, quas excipit amnis quieto
Mincius.

flexuoſum Mincium vocat in Feſcenninis v. 54. & hinc *Minciades Maro* dicitur Sedulio praef. Hiſt. Euang. v. 10.

Illos Minciadae celebrat dulcedo Maronis.

ubi vide Koenigii notas. Saepe autem apud Poëtas, ubi in Virgilii laudes excurrunt, *Mincii* mentionem additam videbis, etiam apud recentiores, praeſertim ubi natalem ejus locum deſcribunt. ita Joh. Jov. Pontanus lib. II. Uraniae:

Mincius hunc genuit conceptum ex Andide Nympha.

Hieronymus Vida lib. I. de Re Poët. v. 112.

Jamque ſacrum teneris vatem veneretur ab annis,
Quem Muſae Minci herboſis aluere ſub antris.

Lotichius lib. I. carm. pag. 144.

Quando limpide te video, Minci,
Qui natale rigas ſolum Maronis
Ripas praeteriens arundinoſas.

Flaminius lib. III. carm. pag. 222.

Litora divino quondam celebrata Maroni,
Et patrio Minci flumine cara magis.

& lib. IV. carm. V.

Talia populeis Minci cantabat in umbris,
Dum paſcit niveas pulcra Amaryllis oves.

& praeſtantiſſimus itidem Italorum Poëta M. Anton. Caſanova in fine Epigrammatum, de Virgilio:

Dicite, qui ripas Minci coluiſtis olores,
Vobiſcum exorta eſt gloria Virgilii?

Sed haec ſufficiant ad veram hujus loci lectionem adſtruendam. Ultimo verſu legitur in Cod. Huydecoper. *Plus factis poſſunt Caeſaris orta Dei.* forſan pro *orſa* vel *acta*.

Calculo plebem] V. C. *caucula*, ut & apud B. Auguſtin. lib. II. de Ordine, & in Collatione cum Donatiſtis, & Sexti Rufi Breviario. vetus Gloſſ. *Magiſter ludi, cauculo.* PITH. Probem ego *Calculo, onis.* Julius Capitolinus in Pertinace (cap. I.) *Puer literis elementariis & calculo imbutus eſt* SCRIV.

Exſtat hoc apud Pith. p. ~~196. & in~~ Catalect. Scalig. cap. I. pag. 216. ubi inſcribitur *de magiſtro ludi negligenti.* in ſchedis vero Scaliger ex V. C. deſcripſit DE MAGISTRI LUDI NEGLIGENTIA. verſu primo Voſſii codex & ſchedae Scaligeri habent *Cavalo*, quomodo ipſe edidit Scaliger. unde Heinſius conjiciebat *Gabalo*, a gabalo cruce apud Nonium p. 117. vel etiam *rabula*. Idem Voſſii liber & Scaligeri ſchedae *pubem* pro *plebem*, quomodo conjiciebat etiam Scriverius. recte. *Calculo* autem hoc in Epigrammate idem eſt, qui *calculator* aliter vocatur. ita autem dixerunt magiſtros, qui numerandi & ad digitos computandi artem docebant; veteres enim ad digitos olim computaſſe notum eſt. qua de re Sirmondus ad Sidon. Apollin. pag. 94. & Colv. ad Apulej. pag. 266. Iſidorus lib. X. Origin. in Alphabeto Etymologiarum: *Calculator a calculis, ideſt lapillis minutis, quos antiqui in manu tenen-*

Digitized by Google

Sed cum diſcipulos nullo terrore coërcet,
 Et ferulis culpas tollere ceſſat iners:
Projectis pueri tabulis Floralia ludunt.
 Jam nomen ludi rite magiſter habes.

AD

tenentes numeros componebant. eo ſenſu *calculatores* apud Ictos ſaepe occurrunt; & ſic in Lexic. Graec. Lat. inter Vulcanii Gloſſar. p. 663. ψηφιστὴς redditur *calculator*. *Calculones* vero pro *calculatores* habes in Rufi Feſti, ſive Sexti Rufi Breviario Rer. Geſt. Pop. Rom. in praefat. ad Valentianum in initio: *morem ſecutus calculonum, qui ingentes ſummas aere breviori exprimunt, res geſtas ſignabo non eloquar*. ſic habetur in editione Raphelengii Plantiniana pag. 360. qua continetur Epitome Hiſtoriae Romanae. at in editione Hiſtoriae Auguſtae Gruteri p. 1123. legitur *calculatorum*. ſic *calculones* pro *calculatoribus* poſuit D. Auguſtinus lib. II. contra Academicos: *Quibus duobus repertis nata eſt illa Librariorum & Calculorum profeſſio, velut quaedam Grammaticae infantia*. quae verba adfert Briſſonius in Lexico Juridico in *calculatores*, ſed qui tamen locum mendoſum eſſe opinatur; & recte. nam *calculatorum* illic pro *calculorum* ſcribendum eſſe patet ex Iſidoro lib. I. Origin. cap. 3. qui Auguſtini locum ad verbum fere tranſcripſit: *Primordia*, inquit, *Grammaticae artis literae communes exiſtunt, quas librarii & calculatores ſequuntur, quorum diſciplina velut quaedam Grammaticae artis infania eſt*. ubi corrige *infantia* ex Auguſtino. & vide Ludov. de la Cerdam in Adverſariis Sacris cap. 62. *Calculonem* autem hic non in genere de quovis Ludimagiſtro, qui legendi & ſcribendi artem pueris tradebat, ſed de eo qui numeros, elementa matheſeos, ſive στοιχεῖα docebat, & in ſecundo verſu ideo *literulas* pro numeris ſeu cifris, ut vocamus, accipiebat Iſacus Voſſius notis ad Pomponium Melam lib. I. cap. XII. verum in genere intelligendum eſſe puto, nam *calculonem* vocabant eumdem, quem Graeci Γραμματιστὴν, qui unus tria haec, legere, ſcribere, & calculare ſeu numerare ſimul docebat, unde & lemma hujus Epigrammatis *de Ludimagiſtro* in genere inſcribitur, quomodo & verſu ultimo, *Jam nomen Ludi rite magiſter habes*. ut recte Voſſii codex & Scaligeri ſchedae, qui ita etiam edidit, pro quo *habet* perperam Pithoeus. ita in Gloſſis Iſidori *magiſter ludi, calculo*. ad quem locum Vulcanius non valde adpoſite locum ex Lucani Panegyrico de ludo calculi adducit. ſimiliter *calculator* apud Martial. lib. X. Epigr. 62. ad magiſtrum Ludi:

Nec calculator, nec notarius velox
Majore quiſquam circulo coronetur.

Plura de *calculone* ſeu *calculatore* vide apud Salmaſium, Marcilium, & la Cerdam ad Tertullian. de Pallio cap. VI. ubi occurrit, *primus informator literarum, & primus edomator vocis, & primus numerorum arenarius & Grammaticus* &c. ſchedae autem Salmaſii ſcribunt *Cauculo pubem*, quomodo etiam ex veteribus codicibus, quos Heinſius vidit, reſcribendum eſſe monuit Patruus meus ad Petron. cap. XLVI. pag. 228. ubi Epigramma hoc emendatius produxit, & nonnulla huc facientia notavit *Cauculo* vero, quod & in veteri codice invenit Pithoeus, idem eſſet quod *calculator* ſive *Calculo*. recentiores enim ita pronuntiaſſe & ſcripſiſſe docet Salmaſius ad Vopiſc. Aurelian. cap. 49. & ad Capitolin. Pertin. cap. I. ubi tamen memoriae vitio perperam hoc in verſu citat:

—— *docendam ſuſcepit Cauculo pubem.*

Ita in Gloſſario Philoxeni ex editione Labbaei pag. 206. Ψηφιστὴς, *Calculator*, *Cauculator*. & in Gloſſar. Lat. Graec. pag. 27. *Cauculator*, ψηφιστὴς. *Cauculos*, ψεφὰς. & hoc convenit magiſtro, qui pueros calculandi artem docebat. notabilis eſt commentatoris veteris locus ad illa Horatii lib. I. Sat. VI. 71.

Cauſſa fuit Pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti
Laevo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto
Ibant.

ubi Acro notat, *Flavium quemdam illis temporibus docuiſſe artem numerandi, & calculos ponendi*. quibus paria habet Scholiaſtes ineditus in egregio & antiquiſſimo Bibliothecae Franequeranae codice: *Flavus quidam, ſive Flavius, fuit temporibus illis calculator vel cauculator. . . ſuos corrumpere paedagogos*. Porphyrio autem dicit, *hunc Flavium cratherarum doctorem fuiſſe*. quod quid ſibi velit, ignorare me fateor: pro eo Cl. Dorvillius conjiciebat *cathedrarum*. vide du Cangium Gloſſar. Latin. in *cathedrae doctorum*. Certe ſimile quid reponendum videtur, niſi forte ſtatuamus hunc Flavium docuiſſe pueros *cratheras* (ita enim flectebant etiam hanc vocem. vid. Comment. ad Horat. lib. III. Od. 18.) evacuare, & ita juventutem corrupiſſe: id quod indicat Scholiaſtes modo productus, apud quem excidit ſine dubio vox *ſolitus*. ut innuat Flavium hunc cauculatorem ſolitum fuiſſe pueros diſciplinae ſuae traditos corrumpere, quos tamen inuſitata ſignificatione *paedagogos* hic vocat pro *paedagogiamenis*. nam fortaſſe Porphyrio ex more ſui ſeculi, cum legiſſet

Digitized by Google

AD JULIAM.

Me nive candenti petiit modo Julia, rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? noſtrum tamen urere pectus

Nix

Flavium illum fuiſſe *calculatorem* vel *cauculatorem*, ut tunc loquebantur, deduxit hanc vocem non a *calculo*, ſed a *cauculo*, quod a *cauco* venit, ideſt cyatho, ſcypho, vel patera, unde bibebant. ita *caucos & ſcyphos* conjungit Trebell. Pollio in vita Claud. cap. XIV. ut reſtituerunt Salmaſius & Caſaubonus, qui de hac voce iſtic videndi. & Sirmondus ad Ennodium pag. 91 hinc & *caucularii* & *cauculatores* dicti pro incantatoribus, de quibus idem Salmaſ. ad Spartian. Peſcenn. cap. 10. qui putat eosdem eſſe ac illos, quos Galli *joueurs de gobelets* vocant: ſic in poſterioris aevi ſcriptoribus ſaepe *cauculatores* pro praeſtigiatoribus occurrunt. vid. Voſſ. lib. II. de vitiis Serm. cap. 4. pag. 190. & Spelman. in Gloſſar. pag. 130. ſed du Cangius in Gloſſario Mediae Latinitatis Tom. II. pag. 444. Salmaſium refutans obſervat, ita dictos fuiſſe illos, qui poculis amatoriis, philtris, aliisque praeſtigiis pudicos ad libidinem deducere tentabant. Et ita forte potuit auctor hujus Epigrammatis ludere in vocis hujus ambigua ſignificatione, & *cauculonem* dixiſſe non *calculonem*, quia forte *caucis* ſive poculis evacuandis ſtrenue operam dabat. ſed haec invito alicui non pertinaciter perſuadere conabor. Fuerit ergo *calculo*, vel *calculator*, qualis & in lapide antiquo apud Gruterum pag. CCCLXXVI. inſcr. 7. occurrit, P. CAECILIUS. EMPIRODIUS. VI. VIR. CALCULATOR. ſic MELIORIS CALCULATORIS Epitaphium habetur in Inſcript. Fabretti cap. II. pag. 88. adde Scalig. ad Manil. pag. 288. Ed. Boecler. verſu ultimo corrupte in ſchedis Scaligeri *Juri date*. ſed in margine vir magnus ita corrigebat, ut edidit.

AD JULIAM] Elegantiſſimum hoc carmen inter Petronii Epigrammata num. XVI. legitur; tum etiam in Codice Perotti, ſed qui nihil a vulgata lectione differt, niſi quod verſu quarto habeat, *miſſa, puella, tuis*, ut ab ipſo Epigrammatis auctore ſcriptum fuiſſe videtur; pro quo in aliis eſt *Julia, miſſa*, quod forte ab alio Poeta ita mutatum fuit, ut nomen ſuae amicae insereret. Quantum autem interſit inter fures ac praedones Poëtarum veterum, quos aliquando ad verbum paene deſcribere nihil erubeſcunt multi anſerum nepotes, interque eos, qui verecunde antiquorum veſtigia legentes, ſenſum eorum tantum exprimere, &, quantum pote, feliciter imitari ſtudent, hoc in loco demonſtrare, atque inſigni exemplo producto palam facere libet. Vincentius Fabricius, elegantiorum literarum peritia, & Poeſeos laude inter primos ſeculi proxime elapſi numerandus, in Tom. III. Sylloges Epiſtolar. a Venerando Patruo meo editar. Epiſt. XIII. Nicolao Heinſio ſcribit ſe nactum fuiſſe craſſum volumen manuſcriptum ineditorum Poëmatum cujusdam Andreae Critii, Archiepiſcopi Gneſnenſis, (quem eumdem eſſe cenſeo ac illum, quem ab extemporali carminum pangendorum facultate praedicat Eraſmus in Ciceroniano pag. m. 184.) & ex iis producit unum venuſtiſſimum profecto Epigramma ad *Lydiam puellam*, quod hic totum, ut clariori in luce ponatur lepidi illius poëtae inpoſtura, exhibendum eſt:

Me nive candenti petiit modo Lydia, rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? noſtrum tamen urere pectus
Haec potuit manibus miſſa, puella, tuis.
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?
Lydia ſola potes noſtras exſtinguere flammas,
Non nive, non glacie, ſed potes igne pari.

Ex hoc carmine quis non multa ſibi de ſacerrimi hujus Archiepiſcopi poëtica facultate, ac vafri ſane amatoris jocoſis luſibus promitteret. Verum Autolyci hujus fraus & fucus, quem poſteris facere tentavit, manifeſte adparet ex antiquo hoc Epigrammate, quod nullo jure ſibi vindicavit, & ex quo verſus ſuos inpudentiſſimo latrocinio totos effinxit Critius, mutato tantum nomine puellae, cui hoc ſcripſit plagiarius, ~~qui ſi in amoribus~~ ſuis ſemper alienis bubus araverit, vereor ut ſcitum ſe ac venuſtum puellae praebuerit amatorem. Hinc autem de reliquis illius carminibus judicare poſſumus, & conjicere, quod non magnam jacturam fecerint Poëticarum deliciarum cupidi, dum ceteri ejus luſus numquam lucem adſpexerint publicam. Sed eo miſſo audiamus potius noſtratis Batavi Jani Secundi ſuaviſſimam & antiquis parem Muſam, & quid diſtent aera lupinis, videamus. Ita enim ille ſenſum vetuſti hujus Epigrammatis expreſſit lib. II. Eleg. IV.

Chara meum gelida feriit nive Lydia pectus,
Dicebam, flammis haec, puto, tela carent.
Nec caruere tamen, ſub aqua latuere favillae,
Flammaque per venas ſtillat aquoſa meas.
Hei mihi! ſecuri qua declinabimus ignem,

Fri-

Digitized by Google

Nix potuit manibus, Julia, miſſa tuis.
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?
Julia, ſola potes noſtras exſtinguere flammas,
Non nive, non glacie; ſed potes igne pari.

Frigore duratas ſi metuemus aquas?
Frigore fax nata eſt, tolletur frigore nullo,
Sperandum ſimili de face frigus erit.
Sume pares ignes, miſerumque levabis amorem,
Lydia, frigoribus ſemper acerba noces.

Neque ineleganter colorem hinc deſumſit Poëta quidam anonymus, incertaeque aetatis, in carminum ineditorum egregia collectione, cujus me participem fecit Vir generis & eruditionis laude inſignis Balthaſar Huidecooper, meliorum literarum, & poëtices in primis peritiſſimus aeſtimator. Epigramma ipſum ita ſe habet:

Cum nive me peteres ſummi de culmine tecti
Lucia, nec fugeres quam mihi nota feres.
Candida nix imbre & pluviis conſtricta pruinis
In me candentis fulminis inſtar iit.
Velatas nive dum facul as ſic Lucia mittis,
Accenſas mittis dumque nives faculis.
Das uno hoc jactu gratas in frigore flammas,
Et das in flammis frigora grata mihi.

eodem ſenſu Joh. Matthaeus Toſcanus Epigrammate ad Cupidinem inter Carmina Illuſtr. Poët. Italor. Tom. I. pag. 59. & 60.

Eſſe quid hoc dicam, quod eodem tempore pectus
Conſtringis glacie, atque ignibus uris, Amor.

& Epigr. ſeq. ad Naeviam.

O cui non minor eſt crudeli in pectore faſtus,
Quam ſit in exacto corpore forma decens.
Quae mihi das aeſtu glaciem, das frigore flammas,
Speque metum dubia, ſpemque timore foves.

nec abit multum & illud Angeli Politiani Epigramma in puellam Tom. II. pag. 124.

Nix ipſa es virgo, & nive ludis; lude, ſed ante
Quam pereat candor, fac riger ut pereat.

Quin & acumen Poëticum ex hoc carmine ſibi etiam immerito vindicavit poëta quis recentior, qui carmina ſua *Nugarum* titulo ipſe inſignivit; id enim indicare videtur Nicolaus Grudius Hendecaſyllabor. lib. I. pag. 103. in plagiarium quemdam Poëtam:

Nugas cur vocitas tuos libellos
Furum maxime literariorum?
Tolle, peſſime, tolle, tolle furta,
Redde vatibus improbas rapinas.
Totam, peſſime, paginam repone,
Candenti nive qua puella adurit
Incauto juveni proterva pectus.

Quae ſine dubio reſpiciunt Nicolaum Borbonium, cujus octo Nugarum libri apud Gryphium an. 1538. alibique locorum editi ſunt. Ille enim in carmine ad puellam, nomine Candidam, nive luſitantem, ſenſum antiqui hujus Epigrammatis in ſuos convertit uſus, lib. II. carm. LXXIV.

Candida candenti geſtis nive ludere virgo,
Nunc, quando extinctis floribus horret hiems.
Aſt inter digitos tibi nix perit, atque liqueſcit,
Sic pereunt homines, quos tua forma coquit.

In illas autem Borbonii Nugas nil mirum quod invehatur Grudius, cum parum aut nihil habeant; quo ſe valde commendent, adeo ut titulum carminibus ſuis convenientiſſimum praefixerit Borbonius: ita enim lepido in eum Epigrammate luſit Joachimus Bellaius:

Paule, tuum inſcribis Nugarum nomine librum,
In toto libro nil melius titulo.

vid. Menag. in Anti-Baillet. Tom. I. cap. 39. & Niceron. Memoir. des Hommes Illuſtr. Tom. XXVI. pag. 50.

Digitized by Google

ROMAE.

MEMORIAE M. LUCCEI. M. F. NEPOTIS

SEX. * ONUSIANIUS. . . . . .

Quum praematura raptum mihi morte nepotem
  Flerem, Parcarum putria fila querens.
Et gemerem triſti damnatam ſorte juventam,
  Verſaretque novus viſcera tota dolor.
Me deſolatum me deſertum ac ſpoliatum
  Clamarem largis ſaxa movens lacrimis;
Exacta prope nocte ſuos quum Lucifer ignes
  Spargeret, & volucri roſcidus iret equo:

Vidi

MEMORIAE M. LUCCEI. &c.] Neſcio an in tota hac Catalectorum veterum Sylloge elegantius & genii venuſtioris carmen inveniatur, quam prolixum hoc & luculentum Epitaphium, quod ſane eximii Poëtae, licet nobis ignoti, foetus eſt egregius, quodque meo quidem judicio ad laudem optimorum aureae illius aetatis Poëtarum adſpirare merito poſſit. Utinam ab eodem ingenio ac manu nobis plura ſupereſſent ſimilia, profecto multis ſequioris aevi barbaris & inconditis paeniis patienter carere poſſemus. Optandum tamen eſſet, ut omni ex parte integrum ad nos perveniſſet, neque in poſtremis ſeptem diſtichis fine verſuum lacerum claudicaret: ſed quas tamen lacunas partim aliorum judicium ſecuti, partim propria conjectura ducti ſupplere tentabimus. Legitur autem totum hoc, ita ut deſcripſi, apud Gruterum pag. MCXXIII. inſcr. 7. & ex eo, ſed ſuppletis aliter verſibus in fine hiantibus, apud Labbeum in Theſaur. Epitaph. Veter. pag. 41. & Ferretium in Muſis Lapid. lib. IV. pag. 240. Poſt Gruterum etiam e ſchedis Vaticanis edidit Fabrettus in Inſcript. Syntagm. cap. III. pag. 233. ubi monet totam Epigraphen tribus columnis continuari, & ex Joh. Macario verſus mutilos ſupplet. In noviſſima autem Gruteri editione ita expreſſum fuit, ut in tria quaſi fruſta diſſectum adpareat, non quaſi totidem diverſa eſſent Epigrammata; ſed forte hiatus illic inter octavum & nonum, itemque inter ſextum & ſeptimum decimum diſtichon relictus eſt, ut indicetur hoc Epigramma per tres partes in tribus columnis fuiſſe deſcriptum, ſive revera fuerint tres lapides, ſive unus lapis, ſed in tribus lateribus ſculptus: ne quis forte exiſtimet, intercidiſſe ibi unum & alterum diſtichon, nam perpetua ſerie, ut hic legi voluimus, recte omnia inter ſe cohaerent, & in prima editione Gruteri non interrupto ordine exhibetur. ceterum auctor Epitaphii ſibi adparuiſſe fingit nepotem, ex aethere delapſum, cujus mortem luget; Iſte inter divos relatus eum adloquitur a verſu 15. uſque ad v. 28. in ceteris idem ad nepotem jam in aethera reverſum orationem denuo dirigit. ſed pergamus ad alia.

Raptum mihi morte] *Forte* apud Ferret. errore typi. an pro *forte*? *quaerens* apud eumdem.

Et gemerem] *Ut* male apud Labbeum, & *morte* pro *forte*.

Me deſolatum me deſertum ac ſpoliatum] Egregium numerorum artificium in hoc diſticho ad lugentis dolorem exprimendum optimo cum judicio cumulatis ſpondeis & verbis idem fere ſignificantibus, admirabitur, cui aures ſunt ad Poëticas delicias capiendas factae. *deſolatus* vox eſt elegantiſſimi uſus, pro ſolo relicto, deſerto, orbo. ſic apud Reineſ. Cl. XII. Inſc. 30. IN TANTA DEMUM ORBITATE DESOLATUS SUPERSUM. &, *deſolatus ac deſertus*, ut hoc in verſu, conjungitur etiam apud Sueton. Calig. cap. 12. optime notionem verbi non ita tritam illuſtravit Gronovius lib. IV. Obſerv. cap. 21. ubi quod in Juſtini loco primus, ceteris Interpretibus merito emendationem ejus laudantibus, reſtituat, *victuſque jam ac deſolatus in regnum refugit*, id confirmatum inveni a codice Bibliothecae Franequeranae. Sed & frequens occurrit hoc verbum in monumentis antiquis. ut DESOLATA ORBITAS in Inſcriptione, quam Luiſinus in Parergis, & ad Petronii cap. CXI. Gonzalius protulerunt, ſed quae a Grutero inter ſpurias relata eſt pag. III. inſcr. 4. de qua vide Reineſ. Epiſt. ad Rupert. pag. 444. ſic FAUSTINA MATER UNICO FILIO DESOLATA in alia Inſcript. apud Gruterum pag. DCLXXXII. inſ. 9. *gentes deſolatae & cultoribus ſuis viduatae* apud Arnobium lib. I. pag. 4. *aevo jam deſolata ſenectus* apud Petronium cap. 124. *de-*

ſolati

Digitized by Google

Vidi ſiderio radiantem lumine formam
  Aethere delabi. non fuit illa quies.
Sed verus juveni color & ſonus: at ſtatus ipſe
  Major erat nota corporis effigie.
Ardentes oculorum orbes, humeroſque nitentes
  Oſtendens, roſeo reddidit ore ſonos:
Adfinis memorande, quid o me ad ſidera coeli
  Ablatum quereris, deſine flere Deum.
Ne pietas ignara ſuperna ſede receptum
  Lugeat, & laedat lumina triſtitia.

Non

ſolati penates Statio lib. II. Sylv. I. v. 67. & in fine.

——— deſolatamque ſororem,
Qua potes, & miſeros perge inſinuare parentes.

Movens lacrimis] An forte *rigans*.

Vidi ſiderio radiantem lumine formam] Adumbratum videri poſſet ex Statio lib. II. Sylv. I. v. 42.

O ubi purpuree ſuffuſus ſanguine candor
Sidereique orbes, radiataque lumina coelo!

ut hic paullo poſt ſequitur *ardentes oculorum orbes*. quod eſt hemiſtichium Virgilianum lib. XII. Æn. 670.

Ardentes oculorum orbes ad moenia torſit
Turbidus.

id vero divinitatis ſignum fuiſſe apud veteres videbis apud Barthium lib XIX. Adverſ. c. 14. & ſic *ardentes oculos* apud Virg. V. Æn. v. 648. inter illa poni, quibus numina cognoſcuntur, notavit Servius.

At ſtatus ipſe Major erat nota corporis effigie] Rectius apud Fabrettum, *& ſtatus ipſe Major erat.* expreſſum ex Virgilio lib. II. Æn. 773.

Infelix ſimulacrum atque ipſius umbra Creuſae
Viſa mihi ante oculos, & nota major imago.

& de voce aut ſono, ut hic quoque additur, apud Valer. Flacc. lib. II. 226.

——— adeo ingentes inimica videri
Diva dabat, notaque ſonat vox conjuge major.

ubi adpoſite Patruus meus illud Silii Italici adſcripſit lib. III. v. 700.

At major nota jam vox prorumpit in auras.

& ſic paſſim nota ſpecie majores & humana auguſtiores in ſomniis adparere imagines finguntur a veteribus ad divinitatem conciliandam. ita Romulus apud Ovid. II. Faſt. v. 503.

Pulcher & humane major, trabeaque decorus
Romulus in media viſus adeſſe via.

ſic Curtio Rufo *ſpecies mulieris oblata ultra modum humanum* apud Tacitum lib. XI. Ann. cap. 21. ut Druſo *ſpecies mulieris humana amplior* offertur apud Sueton. in Claud. cap. I. vide notas Lipſii ad illum Taciti locum, & Merulam Comment. ad Ennium pag. 36. & ſeq.

Et laedat lumina triſtitia] Ita in noviſſima Gruteri editione. ideſt nimio fletu oculos fatiget & corrumpat. ut apud Propertium lib. I. El. 21. 3.

Quid noſtro gemitu turgentia lumina torques.

ſic Atimetum conjugem Homonoea poſt mortem rogat, ne nimio fletui indulgeat, apud Pithoeum lib. III. pag. 119.

Parce, tuam conjux fletu quaſſare juventam,
Fataque moerende ſollicitare mea.
Nil proſunt lacrimae, nec poſſunt fata moveri.

ubi legendum *laſſare*. Ita in Epitaphio apud Gruter. pag. MCXXVI. 8.

Deſinite extinctum dulces me flere parentes,
Deſinite & fati triſtia jura queri.

Sed quia praeceſſit *pietas*, puto Poëticum magis eſſe, *& laedat numina triſtitia*. ut emendandum conjeceram, antequam vidiſſem ita in prima Gruteri editione haberi. & ſic edidit Labbeus, & Ferretius. ſaepe enim apud Poëtas nimio & intempeſtivo luctu Dii laedi & violari dicuntur. Romulus apud Ovidium inter Deos relatus Julio Proculo adparens, ipſi praecipit lib. II. Faſt. 506.

——— prohibe lugere Quirites;
Ne violent lacrimis numina noſtra ſuis.

ita

Digitized by Google

Non ego Tartareas penetrabo triſtis ad undas,
  Non Acheronteis transvehar umbra vadis.
Non ego caeruleam remo ſulcabo carinam,
  Nec te terribilem fronte timebo, Charon.
Nec Minos mihi jura dabit grandaevus, & atris
  Non errabo locis, nec cohibebor aquis.
Surge, refer matri, ne me noctesque dieſque
  Defleat, ut moerens Attica mater Ityn.
Nam me ſancta Venus ſedes non noſſe ſilentum
  Juſſit, & in coeli lucida templa tulit.

Eri-

ita manes defunctorum inmodico & nimio luctu *laedi* exiſtimabant veteres. de quo vide Broukhuſ. ad illa Tibulli 1. El. 1. 81.

Tu manes ne laede meos; ſed parce ſolutis
Crinibus, & teneris, Delia, parce genis.

ſic *fata* vel *fortunam queſtibus onerare*, *fatigare* & ſim. apud Juſtinum lib v. cap. 7. *In foro deinde coëunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicam queſtibus onerant.* ſic recte Schefferus, & firmatur a MS. Oxonienſi. pro quo in vulgatis *iterant*. probaturque Virgilii loco lib. IX. Æn. 24. *oneravitque aethera votis*. id *fatigare fortunam onerando* dixit lib. XII. cap. 8. ubi vide notas Gronovii.

Non ego Tartareas penetrabo triſtis ad undas &c.] *Ad umbras* Fabrettus. id quod apud Gruterum etiam in margine notatur. male. Reſpicitur enim hic ad ſuperſtitionem veterum, qua credebant animas pias, quae ad remos in cymba Charontis ipſae ſedebant, (unde ſubjungit *Non ego caeruleam remo ſulcabo carinam*,) tranquillius & laetius ad infernas ſedes penetrare, & a Charonte, ipſo tremendo illo Cerbero, Minoe, ceterisque Diis Stygiis cum aliqua gratia excipi. vide Broukhuſ. ad Propert. lib. IV. El. 7. v. 52. & 56. Illuſtris Statii locus lib. III. Sylv. 3.

Exſultent placidi Lethaea ad flumina manes,
Elyſiae gaudete domus. date ſerta per aras,
Feſtaque pallentes hilarent altaria lucos.
Felix, & nimium felix, plorataque nato
Umbra venit. longe Furiarum ſibila, longe
Tergeminus cuſtos; penitus via longa pateſcat
Manibus egregiis, &c.

vide & Propert. lib. IV. El. IX. 17. & ſeqq. Sed hoc loco M. Luccejus inter divos, ut fingitur, relatus, narrat ſe, in coelum quippe receptum, ad Elyſias ſedes non penetraturum, neque remos in cymba Charontis acturum, licet Orci portitorem terribilem non timeret, utpote anima pia. Statius lib. II. Sylv. 1. 184.

Pone metus, letique minas deſiſte vereri,
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla ſoror flammis, nulla adſurgentibus hydris
Terrebit. quin ipſe avidae trux navita cymbae
Interius ſteriles ripas & aduſta ſubibit
Litora, ne puero dura adſcendiſſe facultas.

ſic Hercules ad matrem Alcmenam apud Senec. Herc. Oet. v. 1962. & ſeqq.

Non me rigentis ſtagna Cocyti tenent,
Non puppis umbras furva tranſvexit meas,
Jam parce, mater, queſtibus &c.

& paullo poſt:

Virtus in aſtra tendit. in mortem timor.
Praeſens ab aſtris, mater, Alcides cano &c.
Me jam decet ſubire coeleſtem plagam.

haec autem & ſimilia ſunt ex illa veterum opinione, qua credebant inluſtrium & bonorum hominum manibus locum aſtris proximum adſignari. qua de re agentem videſis Heinſium lib. 1. Adverſ. cap. 2. pag. 17.

Caeruleam remo ſulcabo carinam] In aliis *pulſabo* haberi, teſtatur margo Gruteri. & ſic edidit Fabrettus. ceteri *ſulcabo*, quod verbum Poetis frequentiſſimum. Ovid. II. ex Ponto Epiſt. 10. 33. *Seu rate caeruleas picta ſulcavimus undas.* & ſic ipſe Charon *umbriferae ſulcator pallidus undae* dicitur Statio lib. VIII. Theb. v. 18. & *nigri ſulcator Averni* lib. XI. v. 588. & apud alios. inſolentior tamen locutio videtur, *carinam remo ſulcare*. *ſulcare* enim *undas*, *mare*, *aquas* &c. recte dicitur, non vero *ſulcare navem*. at *remo pulſare carinam* admitti poteſt. Cel. Dorvillius tentabat, *caeruleam remo ſulcabo paludem*. Si audaciori conjecturae indulgere licet, poſſet refingi,

Non ego caerulea Lethen ſulcabo carina.

Sedes non noſſe ſilentum] *Silentes* hic pro mortuis, qui in inferno. vide Heinſ. ad Claudian. lib.

1. in

Digitized by Google

Erigor, & gelidos horror perfuderat artus,
 Spirabat ſuavi tinctus odore locus.
Dic nepos, ſeu tu turba ſtipatus Amorum
 Laetus Adoneis luſibus insereris.
Seu grege Pieridum gaudes............
 Omnis coelicolum te c..........
Si libeat thyrſum gravidis a............
 Et velare comam palmite, Lib.....
Paſcere ſi crinem, & lauro redimi........

Ar-

4. in Rufin. v. 124. & quae Patruus meus notat ad Ovid. XIII. Met. 25.

Æacus huic pater eſt, qui jura ſilentibus illic
Reddit.

ſequenti igitur verſu multum eriges ſententiam, ſi levi mutatione legamus,

Juſſit, at in coeli lucida templa tulit.

ut ſilentum ſedibus in inferno opponat templa coeli lucida, quae incolere ſe gloriatur. de vi particulae *at* ſaepe nimis cum detrimento ſenſus corruptae alia notabimus ad lib. I. Epigram.

Gelidos] *Gelidus* apud Ferret.

Spirabat ſuavi tinctus odore locus] Indicat ex grato, quo repletus erat locus, odore ſe ſomno expergefactum ſenſiſſe Deum ſibi adparuiſſe, quo indicio veteres ſibi adeſſe Deos agnoſcebant. Ovid. V. Faſt. 376.

—— tenues ſeceſſit in auras,
Manſit odor. poſſes ſcire fuiſſe Deam.

Virgil I. Æn. 403. & ſeq.

Ambroſiaeque comae divinum vertice odorem
Spiravere: pedes veſtis defluxit ad imos,
Et vera inceſſu patuit Dea.

ubi vide Cerdam. Statius lib. 1. Sylv. 2. v. 11.

Tum Venus Idaliis unxit faſtigia ſuccis,
Permulſitque comas, blandumque reliquit honorem
Sedibus.

ita circumfertur in vulgatis editionibus, & in vetuſtioribus Veneta, Aldina, aliiſque. at ingenioſam amplector Scriverii conjecturam, qui libro ſuo adnotaverat ſuſpicari ſe ſcriptum fuiſſe *hodorem* pro *odorem*. ut omnino emendandum eſt, quod nulli Interpretum, ac ne ipſi ſagaci Marklando, ſuboluiſſe equidem miror. nam quod Barthius *honorem* hic explicet amabilitatem, venerationem, fruſtra eſt. ita *ſpiritum* ſeu *odorem* gratum apud Virg. V. Æn. 648. etiam inter illa recenſeri, quibus cognoſcuntur Numina, monet Servius.

Dic nepos] Sic recte prima Gruteri editio. nam in noviſſima contra metrum, operarum incuria, ut puto, editur DIC NEPOS. & ſic perperam apud Fabrettum & Ferretium. quod & monuit nuper Celeb. Dorvillius in Diatrib. ad Inſcript. Antiq. quam dedit in Obſerv. Miſc. Nov. anni 1741. Tom. III. p. 144. ſimilis Claudiani locus Nupt. Hon. & Mar. v. 303.

Dive parens, ſeu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elyſias, animarum praemia, valles.

Seu grege Pieridum gaudes......] *Diviſque Camoenis* ſupplet Macarius. quomodo etiam apud Fabrettum editur. ſed ſic idem cumulatur. apud Labbeum vero editur:

Seu grege Pieridum gaudes plaudente ſororum,

ſed vide an rectius ſit, *Seu grege Pieridum gaudes, & Apolline jungi.*

Omnis coelicolum te c......] *Te comitatur honos* Gruterus, Labbeus, & Ferretius. mihi fuiſſe videtur *te chorus excipiet*. nam quod Macarius addebat *te chorus inſequitur*, ut & Fabrettus edidit, non intelligo.

Thyrſum gravidis a......] *Onerare corymbis* Macarius & Fabrettus. ſed veſtigiis monumenti preſſius inſiſtentis Scriverii ſupplementum probo *armare corymbis*. *agitare corymbis* Labbeus; pro quo *amicire* Cl. Dorvillius. corymborum uſum in ſacris Bacchi illuſtrat Gorius ad Inſcript. Columbar. Servor. Liviae pag. 203. ſequens verſus deſiderat omnino, *Et velare comam palmite, Liber eris.* ut recte Macarius, Gruterus, Fabrettus, Labbeus, & Ferretius. An non haec quoque e Virgilio deſumta ſunt? lib. VII. Æn. v. 390.

Evöe, Bacche, fremens, ſolum te virgine dignum
Vociferans. Etenim molles tibi ſumere thyrſos,
Te luſtrare choros, ſacrum tibi paſcere crinem
Fama volat:

ubi ultimum illud *ſacrum tibi paſcere crinem*, in ſequenti hic refertur ad Apollinem.

Et lauro redimi.......] *Lauro redimitus ovanti*

G

Ma-

Arcum cum pharetra ſumere, P.....
Indueris teretes manicas Phrygiu........
Non unus Cybeles pectore vivet A...
Si ſpumantis equi libeat quatere ora......

Cyl-

Macarius & Fabrettus. Non placet. requiritur neceſſario modus infinitivus, nec quem *laurus ovans* hic locum habere poſſit video. Lege meo periculo, *& lauro redimire capillos.* quomodo emendaveram, antequam a Labbeo ita ſuppletum vidiſſem. ſic *mitrâ redimire capillos* apud Ovid. Ep. IX. 63. notum crines Apollinis prolixos, & intonſos ejus capillos a veteribus admodum celebrari. quo refer illud Ovidii lib. III. Artis Amat. v. 141.

Alterius crines humero jactentur utroque,
Talis es adſumta, Phoebe canore, lyra.

& haec egregie illuſtrat monumentum longe pulcherrimum, in quo formoſiſſimus exhibetur Apollo cum decora admodum caeſarie, lauro redimitus, & arcu armatus, addita cithara. quod ex Muſaeo Romano Cauſei de la Chauſſe repraeſentat Broukhuſius ad Tibull. lib. III. El. 4. v. 27. In pentametro ſenſus ipſe poſtulat, ut cum Grutero, Fabretto, & Macario ſuppleatur, *Arcum cum pharetra ſumere. Phoebus eris.* & ita Labbeus & Ferretius. Ante oculos habuit poëta illa Ovidii, Epiſtola Sapphus:

Sume fidem & pharetram, fies manifeſtus Apollo,
Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Indueris teretes manicas Phrygiu......] *Phrygiamque tiaram* Macarius ac Fabrettus, & in pentametro cum Grutero, *vivet Atys*, quod ultimum ut veriſſima & per ſe facilis emendatio eſt, ſic de priori ſupplemento dubito. licet aliqua ſpecie poſſet adſtrui ex Juvenal. Sat. VI. 516.

——— *& Phrygia veſtitur bucca tiara.*

ubi Scholiaſtes antiquus: *ſacerdotis habitu. tiara enim galea ſacerdotis eſt. quae per malas veniens, mento ſubligatur. tiara eſt Phrygium quod dicunt*, ex quibus Scholiaſtae verbis Salmaſius ad Vopiſc. Aurelian. cap. 46. p. 571. obſervat poſteriori aevo *Phrygium* abſolute dixiſſe, quod vetuſtiores Phrygiam tiaram vel mitram. ſed haec nihil ad Atyn. Quia igitur in monumento ultima ſuperſtes litera eſt *u.* requiri videtur ut legamus, quomodo a Labbeo etiam editum eſſe video, *Phrygiumque galerum*, & intelligamus pileum illum Phrygium, incurvum & inflexum, quo ornatus in capite ſaepe in vetuſtis monumentis Cybelae Deum matri adſtans conſpicitur Atys. ut in nummo quem protulit Illuſtr. Spanhemius de Praeſtant. & Uſu Numiſm. pag. m. 625. & hic Phrygius Attidis pileus videri poteſt in icuncula apud Begerum Tom. III. Theſaur. Brandenb. pag. 312. & in monumento veteri apud Murator. Tom. I. Theſaur. Inſcript pag. 31. ſed praecipue legi merentur, quae erudite de eo notavit Scriverius in notis ad Martialem lib. I. Ep. 53. pag. 48. ubi inter alia cum gemma Gorlaei comparat eximium illud marmor a Boiſſardo depictum, quod Romae quondam apud Albertinos fuit, ubi pulcherrima Attidis figura Cybelae turritae cum ſiſtro & cornucopia a latere adhaerentis habetur: in quo Phrygius ille Attidis pileus, quia longior eſt, in uncum ſponte reflexus eo modo, quo vetuſtiorum monachorum cuculli, conſpicitur. & a Scriverio optime illuſtratur. illud ipſum eſt monumentum, quod tabulae aeneae impreſſum nunc videtur in corpore Gruteri pag. XXIX. ſed & idem Attis eodem galero tectus in alio marmore, in domo Cardinalis Caeſii quondam exſtante, quod ibidem apud Gruterum pag. XXVII. praeceſſit, videtur pinui adſtans cum baculo incurvo, & addita eſt Cybele currui a leonibus tracto inſidens. tali etiam mitra ſeu galero Phrygio opertus conſpicitur Attis in elegantiſſima ſtatua, quam exhibet Pignorius in Originib. Patavinis Italice ſcriptis cap. XII. ubi & plura hac de re adnotavit. Ceterum & his ſubjungi meretur elegantiſſima tabella marmorea in Gallia reperta non procul a Maſſilia, ubi pinus cum Leone & aliis Cybeles inſignibus depicta eſt, & pileus Attidis baculo paſtorali inpoſitus, addita hac inſcriptione:

MATRIS. DEVM
MAGNAE. IDAEAE. PALA
TINAE. EIVSQ. M. RELIGIONIS
AD PANORNAVIVS. IANVARIVS.

Inſcriptionem hanc ex Obſervationibus Gabr. Simeonii dedit quidem Gruterus pag. XXVIII. inſcr. 3. ſed tabulam ipſam cum addere praetermiſerit, nos eam alio tempore addemus, ex libro elegantiſſimo, qui variam ejusmodi Antiquitatum & Inſcriptionum farraginem complectebatur, cujus nobis copiam fecit Ampliſſimus Vir Balthaſar Huydecoper, inſigne patriae urbis & Muſarum decus. *galerus* autem hic ideo Attidi datus eſt, ut exiſtimo, quia paſtorale capitis velamentum eſt, de quo vide Barth. ad Calpurnii Ecl. I. v. 7. Denique ut *manicae* & *galerus*, ſive mitra Attidis Phrygia, hic conjunguntur, ita apud Virgil. lib. IX. Æn. 616. ubi de Phrygum mollitie ac luxu:

Et

Digitized by Google

Cyllare formoſi membra vehes e....
Sed quicumque Deus, quicumque vocab......
Sit ſoror & mater ſit puer incoli ....
Haec dona unguentis & ſunt potiora.......
Quae non tempus edax, non rapi.......

Et tunicae manicas, & habent redimicula mitrae,
O vere Phrygiae, neque enim Phryges. ite per alta
Dindyma &c.

Cybeles pectore vivet A...] *Atys* facili conjectura ſupplerunt omnes. quamquam proprie *Atys* nomen ſit Regum quorumdam Lydorum, *Attis* vero Cybeles amaſii, ſed quae tamen nomina in pleriſque Latinorum, praeſertim Poetarum ſcriptis confuſa, ut obſervat Salmaſ. Exercit. in Solin. T. I. pag. 51.

Spumantis equi libeat quatere ora.....] Bene Gruterus, Macarius, Fabrettus, Labbeus, & Ferretius, addunt *lupatis*. ad rem facit elegans Prudentii locus Pſychomach. v. 192.

Nec minus inſtabili ſonipes feritate ſuperbit,
Impatiens madidis frenarier ora lupatis,
Huc illuc frendens obvertit terga, negata
Libertate fugae, preſſiſque tumeſcit habenis.

Cyllare formoſi membra vehes e......] *Equitis* iidem. vere. *Cyllari* vitioſe apud Fabrettum. de *Cyllaro* Pollucis, ſive ut alii, Caſtoris equo velociſſimo, ut fingitur, omnia nota. vide de eo Lutatium ad Statii lib. VI. Theb. v. 328. & Probum, Philargyrium, ac Lud. de la Cerdam ad Virgil. III. Georg. v. 89. tum notas Cellarii ad Eumen. Paneg. Conſtantin. cap. 8.

Quicumque Deus, quicumque vocab......] *Vocaberis heros* inſerunt Gruterus, Macarius, Fabrettus, Labbeus, & Ferretius. id tamen puero ſeu juveni non apte convenire mihi videtur. Viros fortes multiſque praeclaris in bello facinoribus editis poſt mortem inter Deos minorum gentium relatos *heroas* eſſe dictos, nemo neſcit. ſed quia hic de juvene agitur, mallem ego, *quicumque vocabere Divus*. ſive inter Deos ſive inter Divos fueris relatus. nam in praecedentibus venuſte comparatur cum Diis, qui pulchritudinis praeſtantia a veteribus maxime celebrati ſunt, Apolline ac Baccho, tum Divis Attide & Caſtore ac Polluce. *Heros* tamen praeferebat Cel. Dorvillius, ſive intelligantur Bacchus aut Apollo Dii, ſive Attis, Caſtor & Pollux, qui inter heroes. iſto enim tempore, ſaltem apud Graecos, defuncti non de plebe, ſed viri illuſtres, omnes dicebantur *heroes*. vide Spon. Miſcell. Erud. Antiq. pag. 530. fin. & 370. Reineſ. Claſ. VII. 28. Murator. Tom. III. Theſaur. Inſcript. pag. MDCCXVI. 10. & MDCCXXII. 15. & Miſcellan. Obſerv. Nov. Tom. I. vol. III. pag. 136. & 149. in pentametro recte Gruterus, & ceteri iidem *incolumis*. perperam apud Fabrettum, *ſic ſoror* &c. *ſic puer*.

Haec dona unguentis & ſunt potiora.......] *Metallis* volebat Gruterus, quod ſecutus eſt Labbeus, ut verſus ultimi ſententia videtur exigere. & ſic Ferretius, ſed qui perperam dedit *aptiora*: *Corollis* Macarius & Fabrettus, quod praefero, quia cum *unguentis* aptius videntur conjungi, ut innuat ſe non unguenta, aut variis ex floribus coronas, quas ſpargere ad tumulum, aut exſequiis dare ſolebant, manibus ejus oblaturum, quia coelo receptus & divis adſcriptus erat; ſed hoc carmen ſuum, quo ultimum pietatis officium ipſi praeſtat, donum eſſe ejuſmodi muneribus funeralibus longe praeſtantius ac perennius. ſimilis locus eſt Statii Lacrymis Hetruſci lib. III. Sylv. 3.

Macte pio gemitu, dabimus ſolatia dignis
Luctibus, aeternaſque ultro ſacrabimus umbris
Inferias, Hetruſce, ſenis. tu largus Eoa
Germina, tu meſſes Cilicumque Arabumque ſuperbis
Merge rogis &c.
—— *nos non arſura feremus*
Munera, ventureſque tuus durabit in annos
Me monſtrante dolor.

Quae non tempus edax, non rapi.....] Gruterus & Ferretius, *non rapit unda maris*. Labbeus ſupplevit: *Non rapit hora ruens*. ſed amplector potius conjecturam Macarii, *Non rapit ira Jovis*. quomodo etiam exhibet Fabrettus. ut ex Ovidii noto Metamorphoſeon Epilogo deſumſerit poeta:

—— *quod nec Jovis ira, nec ignes,*
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.

ſimile habuimus ſupra in Inſcriptione Praeneſtina.

Hoc poſuit donum, quod nec ſententia mortis
Vincere, nec poterit Fatorum ſumma poteſtas.

Propertius lib. III. El. 1. 61. de Pyramidum & Mauſoleorum monumentis:

Aut illis flamma, aut imber ſubducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.

vide Barthium ad Statii lib. XII. Theb. v. 810.

F I N I S.

438.169

Digitized by Google

I N D E X

RERUM ET VERBORUM

I N N O T A S.

ABlativi in *o* & accuſativi in *om* confuſa. pag. 11.
Abluere & obruere mutata. pag. 3.
Abſcondere diem, de telis. 30.
Acervus caedis, ſtragis. 21.
Achillis haſta ſanatus Telephus. 25.
Acis primam producit. 14.
Adicere pro adjicere. 9.
Adigere claſſem vel navem. 24.
Adopertum mare, tectum, clauſum, non adapertum. 37.
Adſpice confundat, adſpice ſubmittat, & ſim. 39.
Aegerius Jupiter. 10.
Aeneidos ſecunda ſyllaba non corripienda. 41.
Aeternus & externus mutantur. 37.
Albanus Jupiter 10.
Andreae Critii inſigne plagium poëticum. 44.
Apollinis decora caeſaries. 50.
Arcanus Jupiter. 11.
Atys & Attis. 50.
Bacchus ex igne natus. 3.
Breviare. 23.
Calculo, & Calculator, ludimagiſter. 42-44.
Caucuio pro eodem, & caucus pro ſcypho. ibid.
Claudii expeditio Britannica. 35.
Claudius Germanicus. 38.
Codices Epigrammatum veterum ab Italis interpolati. 14.
Coelum tegere, de ſagittis crebris, praecipue Perſarum. 29.
Comere dapes, convivia 14.
Committere litora ponte, jungere. 41.
Corymbi in ſacris Bacchi. 49.
Cupidinis imperium in Deos & homines. 2.
Cyllarus, Pollucis vel Caſtoris equus. 51.
Damnare voto & voti. 13.
Deſolatus, orbus, deſertus. 46.
Diana ſilvarum & nemorum Dea. 12.
Dicere, de oraculis. 29.
Donare donis. 9.
Druſus & Germanicus expeditionem ſuſceperunt in Germaniam. 34.
Enectus & evictus mutantur. 27.
Eurynome, mater Charitum. 7.
Externus & aeternus mutantur in Mſſ. 37.
Fiant terrae, fiat mare, fiat lux & ſim. de Deo, Naturae legem dicente. 31.
Fluvii a poëtis finguntur occiſorum ſanguine creſcentes. 21.
Fluviorum ſimulacra, ſed lentius euntium, in pompa triumphali circumferebantur. 35.
Fluxi amictus, molles 18.
Galerus Phrygius Attidis. 50.
Gallus poëta quando obierit. 40.
Genitivus Alcidae, Thyeſtae & ſim. 24.
——— Achillei vel Achilli. 27.
Germanici cognomen Druſo poſt mortem, ejusque poſteris, datum. 38.
——— & Druſi expeditio in Germaniam. 34.
Germanicus Claudii cognomen. 38.
Germiſara. 13.
Harmonia & Hermione mutantur. 7.
Haſta Achillis ſanatus Telephus, non herbis. 25.
Helvii Cinnae Epigrammatum fragmenta. 25.
Heroës, omnes viri Illuſtres in Inſcript. Antiq. 51.
Jejunus amor. 15.
Inmittere undas, inmittere mare. 30. & 31.
Impoſitus coelo & poſitus. 37.
Jupiter pro aëre. 30.
Jupiter Aegerius 10.
——— Albanus. 10.
——— Arcanus 11.
Leges & reges mutantur in Mſſ. 36.
Licia, ſtamina. 19.
Lumina vel oculos laedere triſtitia. 47.
Mercurius Vius, Vialis. 10.
Mincius, agri Mantuani fluvius, ad quem natus Virgilius. 41. ſeq.
Moenire pro munire. 13.
Moeri pro muris. ibid.
Motus de ſaltatione. 5.
Movere praecordia. 17.
Mundus pro coelo. 5.
Murus pro tutela & praeſidio. 27.
Muſarum inventa. 5.
Nec enim, neque enim. 19.
Nota major imago, de defunctis in ſomnio adparentibus. 47.
Numina laedere nimio luctu. 47.
Oculorum orbes ſiderii, divinitatis ſignum. 47.
Odore grato replebant loca Dii adparentes, unde id homines agnoſcebant. 49.

Ors

Digitized by Google

Orbis & urbis imperium, de Romano imperio. 40.
Patenae, patinae. 14.
Perculſus & percuſſus mutantur. 24. ſeq.
Perſes pro Xerxes, Perſes rex, pro rege Perſarum. 28.
Pervias. 30.
Phrygius galerus Attidis. 50.
Piorum animae credebantur ad inferos laetius penetrare, & a Diis infernis cum gratia aliqua excipi. 48.
Poëtae, quae deſcribunt, ſe videre fingunt. 20.
Ponere pro dedicare. 9.
Ponere cibos, menſam &c. pro adponere. 14.
Poſitus coelo & inpoſitus. 37.
Poſtes tropaeis ornabant Romani tam in publica quam privata laetitia. 23.
Proceleusmaticus verſus. 19.
Pulſare carinam remo. 48.
Re, in compoſitis anceps. 15.
Redimire capillos lauro. 49.
Reginae, de Deabus. 12.
Rumpe moras, vel Rumpe moras omnes. 17.
Saluber, ſecunda correpta. 25.
Scyria haſta Achillis, ab inſula Scyro. 24.
Scyrias, vel Scyria, Deidamia. ibid.
Securus mortis, & ſim. 19.
Semota Britannia. 38.
Sic quoque 15.
Silentes pro mortuis. 48.
Silvarum & nemorum domina Diana. 12.
Simulare virum. 16.
Spondeorum elegans cumulatio. 46.
Sudare cum quarto caſu. 35.
Sulcare undas, mare &c. 48.
Suppara, veſtes muliebres. 18.
Syllabae breves ante *pr.* *ſp.* & ſim. productae. 22.
Tangere & contingere litus, de navi curſum finiente. 24.
Telae feminarum, & tela virorum. 18.
Tendere lumina. 15.
Tentare Germaniam, Oceanum, bello adgredi. 36.
Tentari. 15.
Thule ultima, de Britannia. 39.
Tori, lecti lanificarum. 16.
Vallare. 38.
Venti pro flatibus. 4.
Videor videre, cernere videor. 20.
Vius Mercurius, pro Vialis. 10.
Xanthus in Sanctus mutatur in MſſT. 20.
——— caeſorum Trojanorum ſanguine repletus, ibid.
Xerxis facinora. 28. 29. ſeq.

Digitized by Google

INDEX
AUCTORUM
VETERUM ET RECENTIORUM.

Accius apud Nonium. pag. 21.
Anthologia Graeca. 4. 5. 6.
Arnobius. 29.
Auctor Panegyrici in Piſonem. 33.
Auctor Panurgi ineditus. 21. 30.
Auguſtinus. 20. 29. 43.
Baliazius (Ludovicus) 28.
Barthius (Caſpar) 4. 6. 40.
Boëthius. 29. 39.
Borbonius (Nicolaus) 45.
Broukhuſius (Janus) 4. 8. 26.
Buchananus (Georgius) 25.
Cambdenus (Gulielmus) 35.
Cangius. 44.
Cannegieterus (Henricus) 5. 27. 35. 36. 38.
Catullus. 20. 21.
Cioſanus (Hercules) 10.
Claudianus. 1. 26. 29. 35.
Columna (Hieronymus) 32. ſeq.
Critius (Andreas) 44.
Cuperus (Giſbertus) 12.
Delrius (Martinus) 35. 38.
Domitius Marſus. 34.
D'Orville (Jac. Philip.) 12. 16. 30. 36. 43. 48. 49.
Douza (Janus) 41.
Engelhuſii Chronicon. 26.
Fabricius (Vincentius) 44.
Francius (Petrus) 28. 38. 40.
Gronovius (Joh. Fred.) 31. 38. 46.
Heſſelius (Franciſcus) 12.
Huydecoper (Balthaſar) 45. 50.
Hyginus. 31.
Janus Secundus. 44.
Inſcriptiones antiquae. 3. 11. 12. 50.
Joſephus Iſcanus. 2. 7.
Iſidorus. 43.
Juſtinus. 11. 21. 24. 46. 48.
Lazius (Wolfgangus) 12.
Leichius (Joh. Henr.) 8.
Lucanus. 28.
Lucretius. 24. 32.
Manilius. 33. 37.
Meliſſus (Paulus) 4.
Muratorius. 11.
Muſonius. 41.
Nepos. 28.
Nonnus in Dionyſiacis. 3. 7.
Oliverius. 24. 26. 28.
Orpheus 7.
Otto (Everhardus) 10.
Ovidius 10. 41.
Petrarcha (Franciſcus) 34.
Pighii (Stephani Vinandi) Inſcriptiones ineditae Mſſ. 8. 10.
Pindarus Thebanus Epitom. Iliad. 4. 25.
Plinius Junior. 20
Porphyrio Horatii Scholiaſtes. 43.
Propertius. 12 25.
Salmaſius (Claudius) 38. 43. 44.
Scaliger (Joſephus) 10. 13. 32. ſeq. 41.
Scholiaſtes Horatii MS. ex Cod. Bibl. Franeq. 33. 43.
Scholiaſtes Juvenalis. 31.
Scholiaſtes Statii. 7.
Schraderus (Johannes) 7.
Scriverius (Petrus) 50.
Seneca. 7. 29. 35.
Seneca Tragicus. 38.
Septimius in Epiſt. poſt Dictyn Cretens. 9.
Servius ad Virgilium. 13. 42.
Sevinus. 7.
Sexti Rufi Breviarium Rer. Geſtar. Pop. Rom. 43.
Spanhemius (Ezechiel) 24.
Statius. 14. 17. 18. 49.
Suetonius 11.
Terentianus Maurus. 28.
Torrenius (Abrahamus) 14.
Toſcanus (Joh. Matth.) 2. 47.
Urſinus (Fulvius) 3.
Valerius Flaccus. 15.
Verſus Ithyphallici inediti. 3.
Verſus alii inediti. 25. 26. 45.
Vibius Sequeſter. 42.
Virgilius in Ceiri. 2.
Vlamingius (Gulielmus) 39.
Voſſius (Iſacus) 21. 43.
Vulcanius (Bonaventura) 43.

Digitized by Google

C A T A L O G U S

Auctorum Graecorum ac Latinorum

Sumptibus WETSTENII Editorum.

ANtonini & aliorum Vetera Romanorum Itineraria ex Editione P. Weſſelingii 4.
Auctores Mythographi Latini cum integris Commentariis J. Micylli, J Schefferi & T. Munckeri: accedunt T. Wopkenſii Emendationes & Conjecturae, curante van Staveren, 4. cum figuris.
Caeſaris Commentariorum quae extant, editio prioribus omnibus emendatior, ſine notis, 24.
Ciceronis (M. T.) Opera cum delectu Commentariorum, ex Editione Joſephi Oliveti, 4. IX. Tomi. Editio ſecunda emendatiſſima.
Clerici Commentarii in Vetus Teſtamentum. fol. IV. Tomi.
Cornelii Nepotis Vitae Excellentium Imperatorum, ſine notis, Editio nova emendatior ac elegantior, 24.
Diodori Siculi Bibliothecae Hiſtoricae Libri qui ſuperſunt, Interprete Laurentio Rhodomano, ad fidem MSS. recenſuit Petrus Weſſelingius, atque Stephani, Rhodomani, Urſini, Valeſii, Palmerii, & ſuas adnotationes, cum indicibus locupletiſſimis, adjecit, folio, II. Tomi.
——— idem Opus charta magna, fol.
Homeri Opera omnia Graece & Latine, accedunt Fragmenta Graeca, juxta editionem emendatiſſimam & accuratiſſimam Samuelis Clarke, 12. II. Tomi.
Homeri Odyſſea, &c. Gr. & Lat. Separatim. 12.
Horatius ex Recenſione Heinſii, ſine notis, Editio elegantiſſima ac nitidiſſima, cum Variantibus Bentlei & Sanadonis, 24.
Joſephi Opera Omnia Graece & Latine ex Editione Haverkampi. fol. II. Tomi.
Juvenalis & Perſius ſine notis. 24.
Livius cum notis integris Vallæ, Sabellici, Rhenani, Gelenii, Loriti, Sigonii, Urſini, Sanctii, Gronoviorum, Fabri, Valeſii & Perizonii, variorum excerptis, nec non ineditis Gebhardi, Dukeri & aliorum. Curante A. Drakenborch, qui & ſuas notas adjecit, 4. VII. Tomi.
——— Idem Opus, charta magna, 4.
Luciani Samoſatenſis Opera omnia Graece & Latine, nova Verſione Tib. Hemſterhuſii & Jo. Matth. Geſneri, Graecis Scholiis, ac Notis omnium proximae editionis Commentatorum, additis J. Brodaei, Jo. Jenſii, Lud. Kuſteri, Lamb Boſii, Hor. Vitringae, Jo. de la Faye, Ed. Leedes, aliisque ineditis, ac praecipue Solani, Geſneri & Hemſterhuſii, cura Reitzii, 4. III. Tomi.
——— Idem Opus charta magna, 4.
Martini (Emanuelis) Eccleſiae Alonenſis Decani, Epiſtolarum Libri XII. Accedunt Auctoris Vita a Gregorio Majanſio conſcripta, nec non praefatio Petri Weſſelingii, 4. cum figuris.
Ovidii Opera Omnia, cura ac cum notis Burmanni & Variorum. 4. IV. Tomi.
Philoſtratorum Opera, Graece & Latine, Olearii. fol.
Plauti Comoediae, ſine notis. 24.
Propertius ex Edit. ac Notis Broukhuſii. 4.
Quintiliani inſtitutiones Oratoriae & Orationes, ex Edit. Burmanni. 4. III. Tomi.
Saluſtii quae exſtant, Editio Nova Emendatiſſima & Nitidiſſima ſine Notis, 24.
Stephanus de Urbibus, Graece & Latine fol.
Teſtamentum Graecum cum Variantibus Lectionibus & in eaſdem Notis; accedunt Loca parallela ſtudio Millii & Kuſteri. fol.
——— cum Variant. Lection. ex pluribus MSS. Codd. & antiq. Verſionibus collectae, ac Locis Parallelis cura Maſtricht. 8.
——— Graecum in quo tum ſelecti Verſiculi 1900, quibus omnes Novi Teſtamenti voces continentur, aſteriſcis notantur; tum omnes & ſingulae voces, ſemel vel ſaepius occurrentes, peculiari nota diſtinguuntur. Auctore Joanne Leuſden, Editio nova accuratiſſime recognita, 12.
——— Idem cum Verſione Latina Ariae Montani, Editio nova accuratiſſima, 12.
Thucydides de Bello Peloponneſiaco, Graece & Latine, cum adnotationibus integris H. Stephani & J. Hudſoni; ex recenſione & cum notis Waſſe; ac cura & cum animadverſionibus Dukeri &c. fol.
——— Idem Charta magna. fol.
Tibullus ex Editione ac cum Notis Brockhuſii. 4. fig.
Virgilii Maronis Opera cum integris & emendationibus Commentariis Servii, Philargyrii, Pierii. Accedunt Urſini, Fabricii, Nanii, Fabri, & aliorum ac praecipue Nicolai Heinſii notae nunc primum editae quibus & ſuas in omne opus Animadverſiones, & variantes in Servium Lectiones addidit Petrus Burmannus, IV. Tomi. 4.
——— Idem Opus charta magna, 4.
Virgilius ex editione Nic. Heinſii & Pet. Burmanni, editio nitidiſſima & accuratiſſima ſine notis, 24.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google